

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

«ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ»

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ

ΜΑΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

Μάμας Θεοδώρου

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Ιούνιος, 2012

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας και δε θα ήταν δυνατό να ολοκληρωθεί χωρίς την συμβολή και τη συμπαράσταση όσων με βοήθησαν. Ως εκ τούτου, θα ήθελα καταρχήν να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Μάμα Θεοδώρου για την υπομονή, την εμπιστοσύνη, την συνολική καθοδήγηση, τη συμπαράσταση, την κατανόηση, τις εύστοχες παρατηρήσεις και την ουσιαστική συμβολή στην εκπόνηση της παρούσας μελέτης.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τη γυναίκα μου Μαρία αλλά και τον γιο μου τον μικρό Γεώργιο για την υπομονή, την ανοχή, τη συμπαράσταση και την πίστωση χρόνου που μου έδωσαν.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω όλους όσους συμμετείχαν στην έρευνα διαθέτοντας το χρόνο τους για να απαντήσουν στις ερωτήσεις του 1^{ου} κύκλου καθώς και στο βασικό ερωτηματολόγιο του 2^{ου} κύκλου. Η συμβολή τους στην παρούσα μελέτη είναι ανεκτίμητη καθώς χωρίς τη συμμετοχή τους δε θα μπορούσε να έχει ολοκληρωθεί.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της μελέτης ήταν η ανάδειξη, μέσα από τις απαντήσεις των εμπειρογνομόνων, των αναγκών έτσι ώστε, αφού δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες, η Κύπρος να επιτύχει τον στόχο της κατάκτησης ενός μεριδίου της αγοράς του ιατρικού τουρισμού και να εδραιωθεί ως ένα σύγχρονος και ποιοτικός προορισμός.

Το ταξίδι για λόγους υγείας θεωρείται ένας συνδυασμός παροχής της καλύτερης δυνατής ιατρικής περίθαλψης αλλά και μια ευκαιρία για ξεκούραση και χαλάρωση στα πλαίσια διακοπών. Συγκεκριμένα, ο ιατρικός τουρισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως το άθροισμα όλων των πλεονεκτημάτων που αναμένονται από ένα ταξίδι το οποίο γίνεται πρωτίστως για την αντιμετώπιση ή/και τη θεραπεία μιας ιατρικής κατάστασης με την αξιοποίηση των ιατρικών υπηρεσιών παρέμβασης, μακριά από το συνήθη τόπο διαμονής του ασθενή, συνδυάζοντας παράλληλα και στοιχεία διακοπών ή τουρισμού με τη συμβατική έννοια.

Επιχειρώντας μια ολοκληρωμένη προσπάθεια ανάλυσης του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο, κρίνεται αναγκαία η προσμέτρηση και αξιολόγηση πολλών παραμέτρων που επηρεάζουν την οργάνωση και τις προοπτικές του ιατρικού τουριστικού προϊόντος. Για να μπορούμε να προβούμε στην ανάλυση των βασικών πτυχών της παρούσας μελέτης απαιτείται πρώτα περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του τομέα της υγείας και ειδικότερα του τομέα του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο.

Πέραν από μια διεξοδική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, η κύρια έρευνα διεξάγεται με τη χρήση διαφορετικών μέσων συλλογής δεδομένων, τόσο ποιοτικών όσο και ποσοτικών. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα μελέτη είναι η τεχνική των Δελφών (Delphi Methodology) όπου στο panel συμμετείχαν 23 άτομα που προέρχονται από διαφορετικούς χώρους στον τομέα της υγείας και όλοι μαζί, με τις γνώσεις που διαθέτουν πάνω στο Ιατρικό Τουρισμό, καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα που λέγεται Ιατρικός Τουρισμός και συγκεκριμένα «Ιατρικός Τουρισμός στην Κύπρο».

Τα άτομα έχουν επιλεγεί με βάση τις γνώσεις και την εργασιακή τους εμπειρία στο συγκεκριμένο θέμα, τη διαθεσιμότητα και προθυμία τους να συνεργαστούν. Οι συνεντεύξεις είναι μερικώς δομημένες επειδή ο ερευνητής ήθελε αφενός να αποκτήσει πληροφόρηση για συγκεκριμένες πτυχές του θέματος και αφετέρου να δώσει την ευκαιρία στους συμμετέχοντες, μέσα από ερωτήσεις ανοικτού τύπου, να εκφράσουν ιδέες και απόψεις επί του θέματος.

Συνοψίζοντας, η έρευνα φωτίζει τον τομέα του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο από διάφορες πλευρές και αναδεικνύει την δυνατότητα της Κύπρου να εδραιωθεί ως ένας σύγχρονος και ποιοτικός προορισμός. Επιπρόσθετα, αναφέρει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχει έναντι των άλλων χωρών που έχουν ήδη καθιερωθεί ως προορισμοί ιατρικού τουρισμού.

Ταυτόχρονα, τα ευρήματα καταδεικνύουν την ανάγκη για δράση σε πολλούς τομείς. Αυτοί περιλαμβάνουν την περαιτέρω συμμετοχή της κυβέρνησης μέσω δημόσιων – ιδιωτικών συνεταιρισμών, μια πιο επιθετική εκστρατεία μάρκετινγκ από τον ιδιωτικό τομέα, τη δημιουργία κινήτρων, την διαπίστευση των περισσότερων νοσοκομείων και την καλύτερη χρήση του διαδικτύου.

Η συνολική εικόνα του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν όλες οι προοπτικές για να αναπτυχθεί περαιτέρω και να καθιερωθεί ως ένας πολύ δυνατός προορισμός για την ευρύτερη περιοχή.

ABSTRACT

The aim of the study was to highlight (using the quotations of the specialists) the needs in order to create the necessary conditions so that Cyprus gains a share in the market of medical tourism and to be established as a modern destination of quality.

The destination selected for health reasons usually takes into consideration a combination of a place providing the best possible medical treatment but also of a place for relaxation in means of vacation. Especially, the medical tourism may be characterized as the sum of the advantages from a trip which is undertaken mainly for the treatment of a medical condition by using the medical services provided away from the place of residence of the patient but which may also combine some elements of vacation in the more conventional sense.

In attempting an integrated analysis of medical tourism in Cyprus, the measurement and evaluation of numerous parameters which influence the organization and the prospects of the medical tourism product is deemed necessary. In order to be able to analyze the basic sectors of the present study, we must firstly describe the current situation in the health sector and more specifically in the sector of medical tourism of Cyprus.

Apart from an extensive literature search, the main research is conducted with the usage of various means of data collection qualitative and quantitative. The method that was used for the analysis is the Delphi Methodology where 23 subjects originating from different geographical locations from the health sector, participated in the panel offering their knowledge and expertise on the subject covering all aspects of medical tourism and more specifically on medical tourism in Cyprus.

The panel participants were selected on the basis of their knowledge on their work experience on the specific subject their availability and willingness to collaborate. The interviews were partially pre-planned because the researcher wanted to gain information on specific aspects of the subject and also to give the opportunity to the participants to express their ideas on the specific subject with open-ended questions.

In conclusion the research aims to shed light in the medical tourism of Cyprus and highlight the possibility of Cyprus to act as an established modern destination of quality.

Furthermore it compares the advantages of Cyprus against other countries which are already established as medical tourism destinations.

At the same time, the findings identify the need for actions to be taken in many areas. These include greater participation of the government through public and private cooperation, a more aggressive marketing campaign of the private sector, the creation of motives, the accreditation of more hospitals, and the better and more frequent usage of the internet tools.

The collective picture of medical tourism in Cyprus leads us to the conclusion that there are many possibilities for the development in the area of medical tourism and may be established as a one of the strongest tourism destination of this kind in the wider area of the Mediterranean region.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Ευχαριστίες.....	2
Περίληψη.....	3
1. Εισαγωγή.....	9
2. Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας.....	12
2.1 Εισαγωγικά για τον Τουρισμό Υγείας.....	12
2.1.1 Τουρισμός.....	12
2.1.2 Τουρισμός Υγείας.....	13
2.1.3 Ιατρικός Τουρισμός.....	14
2.1.4 Διεθνείς Τάσεις του Ιατρικού Τουρισμού.....	14
2.1.5 Η χρησιμότητα της οδηγίας για τη διασυννοριακή υγειονομική περίθαλψη.....	17
2.1.6 Οι κατευθυντήριες δυνάμεις της βιομηχανίας του Ιατρικού τουρισμού.....	18
2.1.7 Οι 5 βασικές Κινητήριες Δυνάμεις του Ιατρικού τουρισμού.....	19
2.2 Η περίπτωση της Κύπρου.....	21
2.2.1 Ο τουρισμός στην Κύπρο – Γενικά.....	21
2.2.2 Ο Ιατρικός τουρισμός στην Κύπρο.....	22
2.2.3 Δομή των Ιατρικών Υπηρεσιών και των διαθέσιμων πόρων στην Κύπρο.....	23
2.2.4 Διαθέσιμοι πόροι και ανθρώπινο δυναμικό.....	26
2.2.5 Η ΕΕ και ο αντίκτυπος της στην Οικονομία του νησιού και τον τουρισμό.....	31
2.2.6 Το ευνοϊκό μέλλον της βιομηχανίας του Ιατρικού Τουρισμού.....	32
2.2.7 Οι τιμές του Ιατρικού Τουρισμού στην Κύπρο	33
2.2.8 Κοινές θεραπείες και κόστος σε σύγκριση με άλλες χώρες.....	34
2.2.9 Ο ρόλος της Κυβέρνησης σύμφωνα με το Porter’s Diamond Model.....	38
2.2.10 Ο ρόλος της Κυβέρνησης στην Κύπρο.....	39
2.2.11 Δημιουργία κινήτρων.....	41
2.2.12 Πιστοποίηση των Νοσοκομείων.....	42
2.2.13 Νοσηλευτικό Προσωπικό.....	42

2.2.14 Μάρκετινγκ και Προώθηση του ιατρικού τουρισμού μέσω του διαδικτύου.....	43
3. Μεθοδολογία.....	45
3.1 Σκοπός της μελέτης.....	45
3.2 Σχεδιασμός της μελέτης.....	45
3.3 Το μέγεθος του δείγματος.....	47
3.4 Πιλοτική Μελέτη.....	48
3.5 Ανάλυση δεδομένων – Η έννοια της συναίνεσης.....	48
3.6 Αξιοπιστία.....	50
3.7 Ανωνυμία και Προσωπικά δεδομένα.....	50
4. Αποτελέσματα.....	50
4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά της ομάδας εμπειρογνομόνων.....	50
4.2 Αποτελέσματα Πρώτου Κύκλου.....	51
4.3 Αποτελέσματα Δευτέρου Κύκλου.....	58
5. Συζήτηση αποτελεσμάτων.....	88
6. Συμπεράσματα.....	91
7. Βιβλιογραφία.....	93
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....	97
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ.....	98
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ.....	99
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε.....	100

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ιατρικός τουρισμός αποτελεί σήμερα μια ραγδαίως αναπτυσσόμενη «βιομηχανία», η οποία στηρίζεται στη σύνθεση και στη συνεργασία του τουριστικού και ιατρικού τομέα. Όντας μια σύγχρονη και ειδική μορφή τουρισμού, ο ιατρικός τουρισμός ορίζεται ως το ταξίδι που πραγματοποιείται με σκοπό τη βελτίωση της υγείας ενός ατόμου και περιλαμβάνει θεραπείες που στοχεύουν στην πρόληψη, διάγνωση αλλά και στη διατήρηση της υγείας του ασθενούς. (<http://www.aesthetics.gr>)

Ιστορικά, ο ιατρικός τουρισμός αναπτύχθηκε έπειτα από μια μεγάλη περίοδο κυοφορίας. Οι αρχικές μορφές τουρισμού είχαν ως βασικό στόχο τη βελτίωση της υγείας και της ευεξίας του ανθρώπου. Οι πρώτες καταγεγραμμένες μετακινήσεις τουρισμού υγείας χρονολογούνται περισσότερο από 2000 χρόνια πριν, όταν οι πρώτοι ταξιδιώτες συγκεντρώνονταν στις αρχαίες λουτροπόλεις και τους ναούς του Ασκληπιού, Θεού της υγείας. Επίσης, κατά τη Ρωμαϊκή Εποχή, τα Spa και τα θερμαλιστικά κέντρα ήταν ιδιαίτερα δημοφιλή για τη βελτίωση και την αποκατάσταση της ανθρώπινης υγείας. (<http://www.iatropedia.gr>)

Είναι καθολικά αποδεκτό ότι η απλή έννοια του ιατρικού τουρισμού που υπάρχει εδώ και δεκαετίες, όπου ο τουρίστας σε μια χώρα λάμβανε κάποια θεραπεία ενόσω έκανε διακοπές έχει πλέον εξελιχθεί σε μια νέα αγορά δισεκατομμυρίων, με πολύ μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης και ενθαρρυντικά δεδομένα για τις εγχώριες οικονομίες

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην αύξηση της ιδιωτικοποίησης των ιατρικών υπηρεσιών παγκοσμίως, στην άνιση πρόσβαση στις ιατρικές υπηρεσίες και στην επιταχυνόμενη παγκοσμιοποίηση της ιατρικής φροντίδας και του τουρισμού. (<http://www.qualevita.eu>)

Μερικοί από τους λόγους που ωθούν τους ανθρώπους να μετακινούνται από τον τόπο μόνιμης κατοικίας τους σε έναν άλλον για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη είναι η δυσαρέσκεια από το σύστημα υγείας στην ίδια τους την πατρίδα, η εξαιρετικά δαπανηρή πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη καθώς επίσης και οι μεγάλες λίστες αναμονής. Επιπλέον, πρέπει να αναφερθεί και η ελλιπής ασφαλιστική κάλυψη που τους αναγκάζει συχνά να επιβαρύνονται μεγάλο κόστος των υπηρεσιών υγείας που καταναλώνουν.

Από την άλλη πλευρά, οι υψηλής ποιότητας ιατρικές υπηρεσίες έκαναν την εμφάνιση τους σε αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και η δυνατότητα για επεμβάσεις και ιατρικές υπηρεσίες, που το νομικό πλαίσιο της χώρας προέλευσης του ασθενούς το απαγορεύει (όπως εκτρώσεις, παράνομες μεταμοσχεύσεις, κλπ).

Σε γενικές γραμμές, ο ιατρικός τουρισμός αναπτύχθηκε ως αποτέλεσμα των αλλαγών που υπέστη το θεσμικό περιεχόμενο της ιατρικής φροντίδας, η παγκοσμιοποίηση που ευνοεί την κινητικότητα και την επικοινωνία καθώς και η δυνατότητα των αναπτυσσόμενων χωρών να παρέχουν ποιοτικές και χαμηλού κόστους ιατρικές υπηρεσίες.

Με όλα αυτά που συμβαίνουν στον κόσμο γύρω από τον ιατρικό τουρισμό η Κύπρος δεν θα μπορούσε να παραμένει αμέτοχη. Αν και βρίσκεται σε αρχικά στάδια όσον αφορά τον ιατρικό τουρισμό εντούτοις πληροί ένα πολύ σημαντικό αριθμό κριτηρίων που τις δίνουν την δυνατότητα να επιτύχει την κατάκτηση ενός μεριδίου της αγοράς και να καθιερωθεί ως ένας σοβαρός ανταγωνιστής.

Η δυνατότητα της Κύπρου να εδραιωθεί ως ένας ανταγωνιστικός προορισμός εξαρτάται από την αξιολόγηση πολλών παραμέτρων που επηρεάζουν την οργάνωση και τις προοπτικές του προϊόντος που λέγεται ιατρικός τουρισμός αλλά και τον εντοπισμό των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που έχει έναντι των άλλων χωρών που έχουν ήδη καθιερωθεί ως προορισμοί του ιατρικού τουρισμού.

Η παρούσα μελέτη περιλαμβάνει δύο μέρη, ένα γενικό και ένα ειδικό. Αναλυτικότερα, στο γενικό μέρος γίνεται μια γενική περιγραφή του όρου «τουρισμός» και του όρου «ιατρικός τουρισμός» στην Κύπρο και ακολουθεί ανάλυση όλων των σχετικών θεμάτων που αφορούν τον ιατρικό τουρισμό στον κόσμο αλλά και στην Κύπρο. Στο ειδικό μέρος αναπτύσσεται η μεθοδολογία και τα χαρακτηριστικά της έρευνας και παρουσιάζονται τα ευρήματά της. Η εργασία ολοκληρώνεται με τη συζήτηση των αποτελεσμάτων και τη διατύπωση των τελικών συμπερασμάτων.

Πιο συγκεκριμένα τα περιεχόμενα κατά κεφάλαιο είναι τα εξής:

Στο *δεύτερο κεφάλαιο* προσεγγίζεται πολύ συνοπτικά ο τουρισμός, ο τουρισμός υγείας, καθώς και ο ιατρικός τουρισμός. Στην συνέχεια γίνεται αναφορά στις διεθνείς τάσεις που αφορούν τον ιατρικό τουρισμό, στην χρησιμότητα της οδηγίας για τη διασυνοριακή

υγειονομική περίθαλψη, στις κατευθυντήριες δυνάμεις της βιομηχανίας του ιατρικού τουρισμού και τέλος στις πέντε βασικές κινητήριες δυνάμεις του ιατρικού τουρισμού. Ακολούθως περιγράφεται ο τουρισμός στην Κύπρο γενικά, καθώς και ο ιατρικός τουρισμός, επιχειρείται ανάλυση της δομής των ιατρικών και των διαθέσιμων πόρων στην Κύπρο και τέλος γίνεται αναφορά στους διαθέσιμους πόρους και στο ανθρώπινο δυναμικό. Επίσης στη συνέχεια γίνεται περιγραφή στα στοιχεία συλλογής δεδομένων όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και ο αντίκτυπός της στην οικονομία της Κύπρου και τον τουρισμό, το ευνοϊκό μέλλον της βιομηχανίας του ιατρικού τουρισμού, ανάλυση του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο με τις διάφορες τιμές, οι κοινές θεραπείες και το κόστος σε σύγκριση με άλλες χώρες, ο ρόλος της κυβέρνησης, η εισαγωγή κινήτρων, η πιστοποίηση των Νοσοκομείων, το νοσηλευτικό προσωπικό και τέλος γίνεται περιγραφή για το Μάρκετινγκ και την προώθηση του ιατρικού τουρισμού μέσω του διαδικτύου.

Στο τρίτο κεφάλαιο που αφορά το ερευνητικό μέρος της εργασίας, περιγράφεται αναλυτικά η μεθοδολογία της μελέτης που περιλαμβάνει δύο ερευνητικές φάσεις.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της πρώτης και δεύτερης ερευνητικής φάσης.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται συζήτηση και κριτική ανάλυση επί των αποτελεσμάτων.

Τέλος στο έκτο κεφάλαιο διατυπώνονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της παρούσας μελέτης.

2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγικά για τον «Τουρισμό Υγείας»

Στα κεφάλαια 2.1 και 2.2 παρουσιάζεται αρχικά μια γενική περιγραφή του όρου τουρισμός και του όρου ιατρικός τουρισμός στην Κύπρο και στο εξωτερικό και ακολουθεί ανάλυση όλων των σχετικών θεμάτων.

2.1.1 Τουρισμός

Ο Τουρισμός έχει αναγνωριστεί πλέον σήμερα ως ο μεγαλύτερος και ταχύτερα αναπτυσσόμενος κλάδος της παγκόσμιας οικονομίας, συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών και την ευημερία των πολιτών.

Στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία υπάρχουν πολλοί ορισμοί της έννοιας του τουρισμού. Οι περισσότεροι χαρακτηρίζουν το τουρισμό ως μια δραστηριότητα που συνδέεται άμεσα με την τάση του ανθρώπου για επικοινωνία, ψυχαγωγία και δημιουργία νέων εμπειριών μέσα από κάποιο ταξιδιωτικό προορισμό. (<http://www.healthpages.gr>)

Είναι αρκετά δύσκολο να βρούμε ένα ολοκληρωμένο ορισμό για τον τουρισμό, αλλά για τους σκοπούς της συγκεκριμένης μελέτης θα χρησιμοποιήσουμε τον ορισμό που δίνεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (Π.Ο.Τ.) και χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα κατατοπιστικός, περιγράφοντας την έννοια του τουρισμού ως μια σειρά δραστηριοτήτων.

Συγκεκριμένα σύμφωνα πάντα με τον Π.Ο.Τ. «ο τουρισμός αποτελείται από δραστηριότητες των ατόμων που ταξιδεύουν σε μέρη διαφορετικά από το σύνηθες περιβάλλον τους για λόγους αναψυχής, αποφυγής των προβλημάτων της καθημερινότητας, για άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κ.α. και για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός έτους».

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Διεθνούς Συμβουλίου Ταξιδιών και Τουρισμού (Δ.Σ.Τ.Τ.), τα ταξίδια και ο τουρισμός είναι η μεγαλύτερη βιομηχανία στον κόσμο ξεπερνώντας την αυτοκινητοβιομηχανία, τη σιδηροβιομηχανία, τα ηλεκτρονικά και τον αγροτικό τομέα. Ακόμα, σύμφωνα πάντα με τις προβλέψεις του διεθνές συμβουλίου ταξιδιών και τουρισμού ο τουρισμός αναμένεται να αποτελέσει το 3,6% του παγκόσμιου συνολικού

προϊόντος, το 8,3% της παγκόσμιας απασχόλησης, το 9,5% των παγκόσμιων επενδύσεων και το 3,8% της παγκόσμιας κατανάλωσης. (<http://www.wttc.org>).

Κάποιες άλλες προβλέψεις όπως αυτή του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (Π.Ο.Τ), που αναφέρει ότι οι διασυνοριακές μετακινήσεις τουριστών μέχρι το 2020 θα ξεπεράσουν το 1,5 δισεκατομμύριο, ενώ οι νέες καταναλωτικές προτιμήσεις αλλά και οι συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις του σύγχρονου ταξιδιώτη για άνεση και ποιότητα απαιτούν τη γρήγορη προσαρμογή του τουριστικού προϊόντος και σε άλλες μορφές.

Έτσι, τα τελευταία χρόνια, με την αλλαγή του τρόπου ζωής και τον εκμηδενισμό των αποστάσεων, δημιουργήθηκαν νέες υπηρεσίες εναλλακτικών μορφών τουρισμού, μεταξύ των οποίων και αυτή του τουρισμού υγείας. (<http://www.healthpages.gr>)

2.1.2 Τουρισμός Υγείας

Ο τουρισμός υγείας ή θεραπευτικός τουρισμός, όπως ονομαζόταν παλιότερα, αναφέρεται σε μια μορφή τουρισμού που μπορεί να αναπτύσσεται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και σχετίζεται με το πολυτιμότερο αγαθό, την υγεία.

Ως Τουρισμός Υγείας, με την ευρεία έννοια του όρου, ορίζεται η συμμετοχή τουριστών σε προγράμματα ιδιωτικής ιατρικής φροντίδας ή σε προγράμματα που σχετίζονται με την υγεία και την υγιεινή, σε συμφέρουσες τιμές και σε συνεργασία με την τουριστική βιομηχανία. Αφορά στην πρόληψη, διατήρηση, θεραπεία, ανάρρωση και αποκατάσταση της υγείας με σύγχρονες ιατρικές μεθόδους ή με φυσικές μεθόδους, συνδυάζοντας παράλληλα την ξεκούραση, τη χαλάρωση και τη διασκέδαση. (<http://altertourism.gr/>)

Η βασική ιδέα είναι η σωματική, πνευματική, ψυχική και συναισθηματική αναζωογόνηση του ατόμου μακριά από την καθημερινή ρουτίνα σε ένα όμορφο χαλαρωτικό περιβάλλον. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα σε άτομα με ειδικές ανάγκες και ασθενείς με χρόνιες παθήσεις, όπως νεφροπαθείς, καρδιοπαθείς, καρκινοπαθείς κ.ά., να ταξιδεύουν απρόσκοπτα σε τουριστικούς προορισμούς που επιθυμούν. (<http://www.healthpages.gr>)

Ο τουρισμός υγείας διακρίνεται σε δύο (2) μορφές: τον τουρισμό ευεξίας και τον ιατρικό τουρισμό.

Παρότι και οι δύο μορφές αποτελούν εξίσου σημαντικές, τόσο από άποψη αριθμού τουριστών διεθνώς όσο και εσόδων για τη χώρα προορισμού, η έμφαση, για το σκοπό της

παρούσας μελέτης, όσον αφορά την πορεία του τουρισμού υγεία διεθνώς όσο και για την Κύπρο, θα δοθεί στον ιατρικό τουρισμό.

2.1.3 Ιατρικός Τουρισμός

Ο ιατρικός τουρισμός ως υποκατηγορία του τουρισμού υγείας απευθύνεται σε τουρίστες – ασθενείς που συνήθως κάνουν χρήση εξειδικευμένων υπηρεσιών ιατρικής παρακολούθησης και θεραπείας. (<http://alertourism.gr/>)

Ο ιατρικός τουρισμός είναι μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες αγορές σε όλο τον κόσμο. Μπορεί να οριστεί ως “το άθροισμα όλων των σχέσεων και τα φαινόμενα που προκύπτουν από ένα ταξίδι από ανθρώπους των οποίων πρωταρχικό κίνητρο είναι να αντιμετωπίσουν ή θεραπεύσουν μια ιατρική κατάσταση με την αξιοποίηση των ιατρικών υπηρεσιών παρέμβασης, μακριά από το συνήθη τόπο διαμονής τους, ενώ συνδυάζουν συνήθως αυτό το ταξίδι με στοιχεία διακοπών ή τουρισμού με τη συμβατική έννοια. (<http://www.ahepahosp.gr>)

Σύμφωνα πάντα με διεθνείς στατιστικές εκατομμύρια άνθρωποι ταξιδεύουν παγκοσμίως κάθε χρόνο προκειμένου να διασφαλίσουν υγειονομική περίθαλψη υψηλού επιπέδου. Παράγοντες που ευνοούν την ταχύτερη ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού, είναι η βελτίωση της τεχνολογίας και του επιπέδου περίθαλψης σε πολλές χώρες που δεν ανήκουν στο λεγόμενο δυτικό κόσμο, το εξαιρετικά χαμηλότερο κόστος περίθαλψης, καθώς και η ευκολία φτηνής διεθνούς μεταφοράς. (<http://www.temos-worldwide.com>)

2.1.4 Διεθνείς τάσεις Ιατρικού Τουρισμού

Όπως προκύπτει από τον προαναφερθέντα ορισμό, η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού απευθύνεται σε άτομα, τα οποία, αντιμετωπίζοντας συγκεκριμένο πρόβλημα υγείας, προτιμούν να απευθυνθούν σε νοσοκομεία ή κλινικές μίας ξένης χώρας για τη θεραπεία και περίθαλψη τους, και όχι σε αντίστοιχα της χώρας καταγωγής τους.

Είναι καθολικά αποδεκτό ότι η απλή έννοια του ιατρικού τουρισμού που υπάρχει εδώ και δεκαετίες, όπου απλά ο τουρίστας σε μια χώρα λάμβανε κάποια θεραπεία ενόσω έκανε διακοπές έχει πλέον εξελιχθεί σε μια νέα αγορά δισεκατομμυρίων δολαρίων, με πολύ μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης και ενθαρρυντικά δεδομένα για τις εγχώριες οικονομίες (www.qualevita.eu)

Σημαντικό δεδομένο που επιβεβαιώνει την ορθότητα της παραπάνω διαπίστωσης είναι η έρευνα την οποία διεξήγαγε η McKinsey & Company και αναφέρει ότι ο συνολικός κύκλος εργασιών της συγκεκριμένης αγοράς, διεθνώς, αναμένεται να ανέλθει στα \$100 δις το 2012 από \$40 δις το 2004, στοιχείο το οποίο αναδεικνύει την ραγδαία ανοδική τάση της συγκεκριμένης μορφής τουρισμού

Σήμερα, περισσότερες από 60 χώρες, παρέχουν σταθερές ιατρικές υπηρεσίες σαν προϊόν της εθνικής βιομηχανίας. Η ανάπτυξη της ιατρικής σε μεγάλο αριθμό χωρών, σε συνδυασμό με τον ευρύ οικονομικό ανταγωνισμό που παρατηρείται σε όλο το φάσμα της διεθνούς αγοράς, θα αυξήσει πολύ τις προοπτικές της ανάπτυξης των ιατρικών υπηρεσιών.

Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, οι κύριοι διεθνείς προορισμοί υποδοχής ιατρικών τουριστών είναι οι ανεπτυγμένες χώρες του Δυτικού κόσμου, ενώ αναπτυσσόμενες χώρες, όπως π.χ. η Ινδία, η Ταϊλάνδη, η Κορέα, η Μαλαισία, οι Φιλιππίνες και η Ταϊβάν, αποτελούν τις ανερχόμενες “δυνάμεις” κατακτώντας ένα όλο και μεγαλύτερο μερίδιο της συγκεκριμένης αγοράς τουρισμού (<http://www.media.visitcyprus.com>).

Η Ινδία είναι ίσως η πιο καλά οργανωμένη χώρα στον τομέα του ιατρικού τουρισμού. Περίπου 500 000 ιατρικοί τουρίστες από 55 χώρες επισκέπτονται ετησίως την Ινδία για διάφορες θεραπείες και ιατρικές υπηρεσίες. Τα βασικά χαρακτηριστικά που προβάλλει η χώρα αυτή είναι η ασφάλεια, η εμπιστοσύνη και η εξαιρετική ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται. Αξιόλογο χαρακτηριστικό είναι η ορθολογική ανάπτυξη και προβολή του ιατρικού τουρισμού με συντονισμένες ενέργειες. Ο Οργανισμός Τουρισμού έχει συντονιστικό και καταλυτικό ρόλο και περιορίζεται στην ενημέρωση και προβολή χωρίς να αναλαμβάνει ευθύνες επί ιατρικών θεμάτων ούτε κάνει συστάσεις σε συγκεκριμένα άτομα για συγκεκριμένες θεραπείες. (www.qualifiedevita.eu)

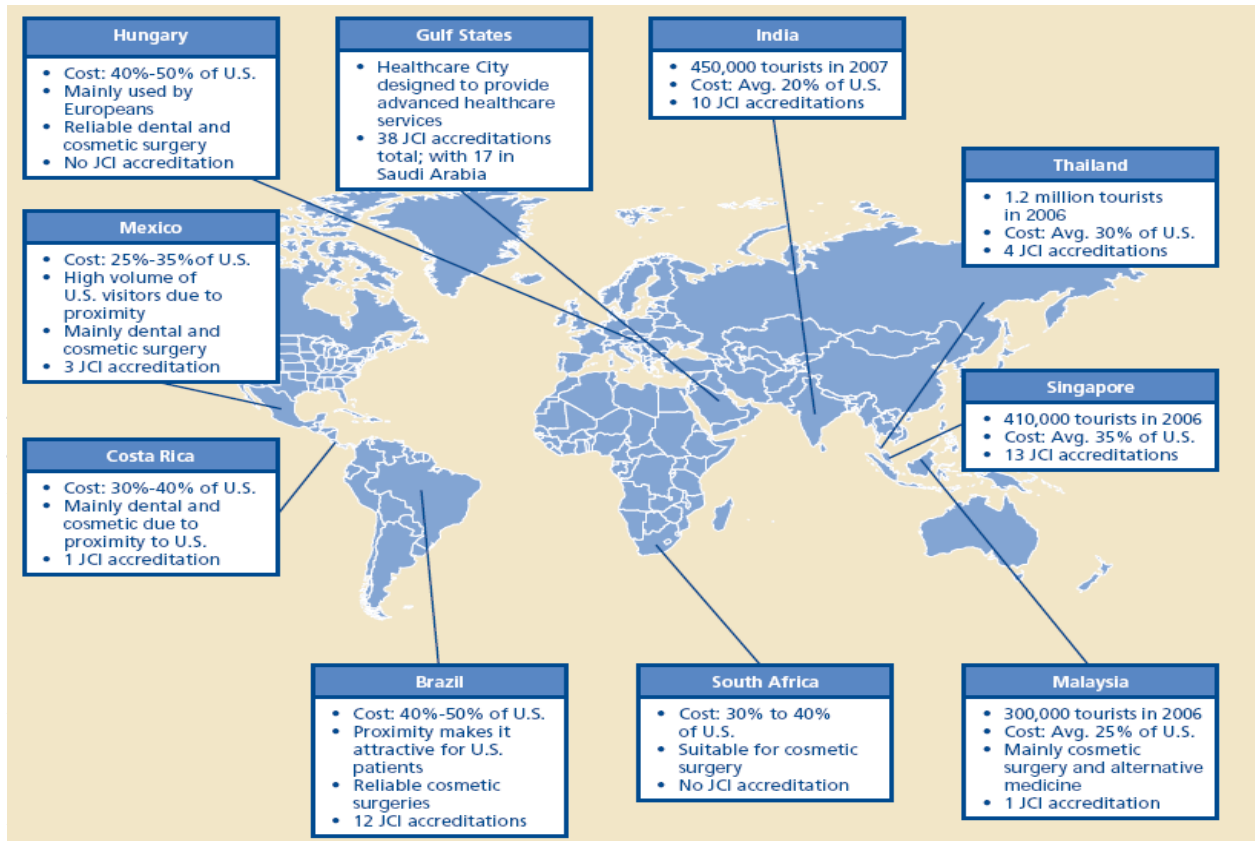
Η Ταϊλάνδη αποτελεί την πιο δημοφιλή χώρα για ιατρικό τουρισμό. Τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια της χώρας προσφέρουν μεγάλη γκάμα ιατρικών υπηρεσιών από πλαστική χειρουργική μέχρι καρδιοχειρουργική. Τα πακέτα που προσφέρονται στους ασθενείς είναι δελεαστικά καθώς περιλαμβάνουν οικογενειακή εξυπηρέτηση, ενώ στο χώρο του νοσοκομείου υπάρχουν φαρμακεία, εστιατόρια, internet café, μεταφραστικές υπηρεσίες κλπ. Ουσιαστικά πρόκειται για αρκετά μεγάλα και άρτια εξοπλισμένα ιατρικά κέντρα τόσο σε εγκαταστάσεις όσο και σε προσωπικό. Για παράδειγμα το

Burmungrad Hospital της Μπανγκόκ εξυπηρετεί 150 000 ξένους ασθενείς το χρόνο από 150 χώρες και διαθέτει 945 γιατρούς σε 55 ειδικότητες. (www.qualevita.eu)

Όσον αφορά την Ευρώπη, η Γερμανία, το Βέλγιο και η Ισπανία έχουν αναδειχθεί ως οι επικρατέστεροι προορισμοί υποδοχής ιατρικών τουριστών (<http://media.visitcyprus.com>). Η Ισπανία, λόγω της τουριστικής υποδομής αλλά και της παροχής πολύ καλών ιατρικών υπηρεσιών και της κοντινής απόστασης από τις χώρες-πηγές ιατρικού τουρισμού, είναι ένας ανταγωνιστικός τουριστικός προορισμός κυρίως για τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης. Τα ιατρικά προγράμματα περιλαμβάνουν δερματολογία, αδυνάτισμα, παθολογία, γυναικολογία, διατροφή, καρδιολογία, αποκατάσταση παθήσεων της πλάτης, καθώς επίσης και διάφορα προγράμματα για τον κάθε ασθενή ξεχωριστά.

Οι βέλτιστες πρακτικές στην Ισπανία εντοπίζονται στον τομέα της οργάνωσης και λειτουργίας των κέντρων για medical wellness αλλά και στον τρόπο συνεργασίας στον τομέα του marketing με τους tour operators. (<http://media.visitcyprus.com>)

Διάγραμμα 1. Οι χώρες με τη μεγαλύτερη παράδοση ως προορισμός ιατρικού τουρισμού

Πηγή: *Imtjonline.com*

Η Ευρώπη φυσικά δε θα μπορούσε να μείνει απαθής αφήνοντας τους Ευρωπαίους ασθενείς να αναζητούν θεραπείες εκτός των συνόρων της. Πέραν τούτου, η Ευρωπαϊκή Ένωση που στηρίζεται στις τέσσερις ελευθερίες διακίνησης αγαθών, υπηρεσιών, ανθρώπων και κεφαλαίου, έχει εξασφαλίσει με σχετική απόφαση του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου την ελευθερία της διασυνοριακής διακίνησης ευρωπαίων ασθενών.

2.1.5 Η χρησιμότητα της Οδηγίας για τη διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη

Η Οδηγία έχει προκύψει από την επιθυμία για τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής αγοράς στον τομέα της υγείας και σε κάποιο βαθμό ως αποτέλεσμα των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου που υποστηρίζουν το δικαίωμα των ασθενών να έχουν επιστροφή των εξόδων για θεραπεία που έχουν υποβληθεί σε άλλες χώρες λόγω «αδικαιολόγητης καθυστέρησης» στη δική τους χώρα.

Η Οδηγία προτείνει μια σειρά εξελίξεων στη διασυνοριακή υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης των ιατρικών τουριστών, την ασφάλεια των ασθενών, την ποιότητα υπηρεσιών, την ευρωπαϊκή συνεργασία για την υγειονομική

περίθαλψη, την αξιολόγηση νέων ιατρικών τεχνολογιών και προτύπων διαδικτυακής ιατρικής και τη μεταφορά των πληροφοριών των ασθενών μεταξύ των κρατών μελών.

Σύμφωνα με το treatmentabroad.com, εκτός από τη διευκρίνιση του ορισμού ιατρικός τουρισμός, η οδηγία επίσης περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Θέσπιση κοινών αρχών όσον αφορά την εγγύηση της ασφάλειας των ασθενών και την εξασφάλιση της ποιότητας και της συνέχειας της περίθαλψης.
- Ενθάρρυνση της μεγαλύτερης ευρωπαϊκής συνεργασίας για την υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας των «Ευρωπαϊκών Δικτύων Αναφοράς», τα οποία θα μπορούν να συγκεντρώνουν την εμπειρογνομosύνη, την εκπαίδευση και τους πόρους για συγκεκριμένες ασθένειες ή θέματα υγείας.
- Δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου για την αξιολόγηση της νέας ιατρικής τεχνολογίας.
- Θέσπιση προτύπων για την ηλεκτρονική υγεία, ιδίως τη μεταφορά των πληροφοριών των ασθενών μεταξύ των κρατών μελών.

Η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (E.E.) αναμένεται να δώσει μεγάλη βοήθεια στην επέκταση της βιομηχανίας του ιατρικού τουρισμού, επιτρέποντας στους παροχείς τουριστικών ιατρικών υπηρεσιών να βελτιώσουν τα προϊόντα τους για να πληρούν ορισμένες προδιαγραφές.

Αυτό ενδεχομένως θα οδηγήσει στην καλύτερη ιατρική φροντίδα για τους ασθενείς καθώς και στην επέκταση της εμπειρίας του τουρισμού. Αλλά προτού συμβεί αυτό, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό τι αναζητούν οι ιατρικοί τουρίστες, προκειμένου η Οδηγία να είναι όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστική.

2.1.6 Οι κατευθυντήριες δυνάμεις της βιομηχανίας του Ιατρικού Τουρισμού

Η υφιστάμενη κατάσταση των δεδομένων αναφορικά με τον ιατρικό τουρισμό και την προοπτική ανάπτυξης του, μας οδηγεί στην καταγραφή και συγκεκριμενοποίηση κρίσιμων παραγόντων επιτυχίας ή όσο το δυνατό καλύτερη και αποτελεσματική εφαρμογή της παροχής ιατρικών υπηρεσιών σε ταξιδιώτες υγείας.

Σύμφωνα με τον Jagyasi (2008) υπάρχουν εκατομμύρια ανασφάλιστων ασθενών που αναζητούν φθηνές υπηρεσίες. Πολλοί ταξιδεύουν όταν η συγκεκριμένη θεραπεία που αναζητούν δεν είναι διαθέσιμη στις χώρες καταγωγής τους. Σε περίπτωση δυνατότητας πρόσβασης και παρά το γεγονός ότι πολλές ανεπτυγμένες χώρες μπορούν να παρέχουν φροντίδα στους ασθενείς, η υψηλή ζήτηση καθιστά τη θεραπεία εξαιρετικά απρόσιτη.

Σε ορισμένες χώρες οι ασθενείς μπορεί να χρειαστεί να περιμένουν από 6 έως 12 μήνες για μια επέμβαση, κάτι που τους οδηγεί να αναζητήσουν θεραπεία στο εξωτερικό (Johnson and Thomas 1993).

Σύμφωνα πάντα με τον Jagyasi (2008) η ιατρική τουριστική βιομηχανία περιλαμβάνει 5 βασικούς παράγοντες οι οποίοι θα πρέπει να εκτιμηθούν σωστά από τους επαγγελματίες του κλάδου, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα της φροντίδας που παρέχεται στους πελάτες / ασθενείς τους. Η επιτυχία χωρών παροχής ιατρικών υπηρεσιών σε ταξιδιώτες υγείας βασίζεται στις εξής πέντε παραμέτρους. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες να είναι προσβάσιμες, οικονομικά ανεκτές, , διαθέσιμες, αποδεκτές και ποιοτικές.

- Η προσβασιμότητα (Accessible) είναι το πρώτο στοιχείο του μοντέλου Jagyasi 5 A για τον ιατρικό τουρισμό και αφορά τους ασθενείς που έχουν προσβασιμότητα για ένα συγκεκριμένο προορισμό που θέλει να κάνει ιατρικό τουρισμό. Οι μεγάλες λίστες αναμονής είναι ένας σημαντικός λόγος που αναγκάζει τους διάφορους ταξιδιώτες υγείας να καταφύγουν στο εξωτερικό.
- Η οικονομική διάσταση (Affordable) είναι ένα άλλο στοιχείο του ιατρικού τουρισμού και οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι εκατομμύρια ανασφαλιστων ασθενών αναζητούν φθηνή και ποιοτική θεραπεία. Η Αμερική είναι ένα παράδειγμα, αφού μέσα στο 2007 περίπου 750000 άτομα ταξίδεψαν στο εξωτερικό για ιατρική θεραπεία, αριθμός που αναμένεται να ξεπεράσει τα 15 εκατομμύρια μέχρι το έτος 2017.
- Η διαθεσιμότητα (Available), είναι το στοιχείο του ιατρικού τουρισμού που παρατηρείται κυρίως όταν μια θεραπεία δεν προσφέρεται στην χώρα του ασθενούς

- Η αποδεκτικότητα (Acceptable), συνδέεται κυρίως με θρησκευτικούς και κοινωνικοπολιτικούς λόγους, οι οποίοι εμποδίζουν την πραγματοποίηση της θεραπείας (π.χ. τεχνητή γονιμοποίηση).
- Η ποιοτική επάρκεια (Additional), παρατηρείται κυρίως όταν οι ασθενείς επιζητούν ιατροφαρμακευτικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας που να συνοδεύεται από μοντέρνα τεχνολογία

2.1.7 Οι 5 Βασικές Κινητήριες Δυνάμεις του Ιατρικού Τουρισμού

Οι 5 βασικές κινητήριες δυνάμεις του ιατρικού τουρισμού είναι:

- ✓ Τεχνολογία
 - ✓ Κόστος
 - ✓ Ανάγκη
 - ✓ Δημογραφικά Στοιχεία
 - ✓ Αλλαγή
- **Τεχνολογία:** Οι τεχνολογικές αλλαγές, όπως η δημιουργία αποτελεσματικότερων παγκόσμιων μεταφορών και συστημάτων επικοινωνίας, ώθησαν και στην ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού. Οι μεταφορές, σύμφωνα με τον Duval (2007), είναι ένας από τους πιο μεγάλους οικονομικούς τομείς και αναπτύσσει συνέργειες με την αύξηση του ιατρικού τουριστικού ρεύματος. Επιπλέον, οι εξελιγμένες τεχνικές που εφαρμόζονται μπορούν να παρέχουν υποστήριξη σε πολλούς τομείς που σχετίζονται με τον τουρισμό, όπως τη διαφήμιση, την πρόσβαση σε πληροφορίες, δράσεις και αποφάσεις, προετοιμασία για την επίσκεψη, κατά την επίσκεψη και ακόμη και μετά την επίσκεψη. Η ομογενοποίηση του κόσμου, που προσφέρει μέσω του διαδικτύου και της τεχνολογίας στον ιατρικό τομέα, οδηγεί και στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών.
 - **Κόστος:** Όταν η ασφάλιση υγείας των ασθενών δεν καλύπτει την περίθαλψη που χρειάζονται ή δεν έχουν ασφάλιση για όλα τους τα έξοδα, τότε το κόστος της περίθαλψης αυτόματα μετατοπίζεται σε εκείνους τους ασθενείς που έχουν ένα σοβαρό πρόβλημα υγείας. Αυτό είναι γνωστό, σύμφωνα με το Jagyasi (2008), ως «κόστος αλλαγής». Η προσπάθεια μας δεν θα πρέπει να εστιαστεί στο κέρδος από τις οικονομίες των άλλων χωρών ή στην ενίσχυση του τομέα του τουρισμού από αρρώστους, αλλά στην παροχή σωστής περίθαλψης για τους ασθενείς. Είναι γεγονός ότι το κόστος της ιατρικής περίθαλψης στις αναπτυγμένες χώρες είναι

εξαιρετικά υψηλό. Ως εκ τούτου, τα ιδιωτικά, δημόσια και εταιρικά συστήματα υγείας είναι πολύ ακριβά.

- **Ανάγκη:** Η εμφάνιση νέων αναγκών των καταναλωτών, όπως η αποφυγή ουράς για ιατρική περίθαλψη ή η δυνατότητα παροχής των πιο πρόσφατων διαθέσιμων τεχνικών και μεθόδων, απαιτεί νέες λύσεις, οι οποίες δεν είναι πάντοτε διαθέσιμες στην πατρίδα του καταναλωτή
- **Δημογραφικά στοιχεία:** Η υφιστάμενη δημογραφική κατάσταση, με τη γήρανση του πληθυσμού προκαλούν σημαντική πίεση στα εθνικά συστήματα υγείας και αποτελούν επίσης σημαντικό παράγοντα.
- **Αλλαγή:** Τα νοσοκομεία πλέον υιοθετούν την έννοια του πολυτελούς ξενοδοχείου και όχι τις παραδοσιακές γενικές πτέρυγες. Μετά την χειρουργική επέμβαση, υπάρχει η δυνατότητα να συμμετάσχουν σε ελκυστικές τουριστικές ενέργειες, που είναι σίγουρα η καλύτερη δυνατή αλλαγή για τον ασθενή.

2.2 Η περίπτωση της Κύπρου

2.2.1 Ο τουρισμός στην Κύπρο - Γενικά

Ο τουρισμός είναι ένας από τους πιο σημαντικούς τομείς της κυπριακής οικονομίας. Σήμερα ο τουρισμός κατέχει δεσπόζουσα θέση στην οικονομία της Κύπρου. Το 2006 συνείσφερε το 10,7 % του ΑΕΠ.. Η συνολική απασχόληση υπολογίστηκε σε 113.000 θέσεις εργασίας (29,7% της συνολικής απασχόλησης = 1 σε κάθε 3-4 θέσεις εργασίας). Με πάνω από 2 εκατομμύρια αφίξεις τουριστών το χρόνο, είναι ο 40^{ος} πιο δημοφιλής προορισμός στον κόσμο. Ωστόσο, σε κατά κεφαλή στοιχεία, κατατάσσεται στην 6^η θέση. (<http://www.media.visitcyprus.com>)

Τα στατιστικά δεδομένα του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού για το έτος 2008, παρουσιάζουν σημαντικά στοιχεία σχετικά με τους αριθμούς των τουριστών από κάθε χώρα και τη μέση διάρκεια παραμονής τους στην Κύπρο.

Ο πιο κάτω πίνακας μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως τα στοιχεία αναφορικά με τον τουρισμό ψυχαγωγίας στην Κύπρο μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό οδηγό προσέλκυσης ξένων ταξιδιωτών υγείας. Επομένως μπορεί να επιχειρηθεί προσέγγιση των αγορών εκείνων από τις οποίες προέρχεται μεγάλος αριθμός τουριστών ψυχαγωγίας, όπως Αγγλία, Γερμανία, Ρωσία κτλ.

Πίνακας 1. Αφίξεις Τουριστών στην Κύπρο από κάθε χώρα, για τα έτη 2006-2008

Χώρα	2008	2007	2006	% αλλαγή 2008/2007	% αλλαγή 2008/2006
United Kingdom	1.242.655	1.282.873	1.360.136	-3,1	-8,6
Germany	132.058	138.451	152.808	-4,6	-13,6
Greece	133.015	139.815	126.768	-4,9	4,9
Sweden	124.948	120.989	94.028	3,3	32,9
Norway	63.470	53.442	50.664	18,8	25,3
Finland	32.333	21.461	30.333	50,7	6,6
Denmark	38.216	34.759	30.802	9,9	24,1
France	36.099	41.394	37.779	-12,8	-4,4
Switzerland	38.56	41.407	41.337	-6,9	-6,7
Netherlands	26.302	26.650	28.210	-1,3	-6,8
Belgium	26.368	23.174	24.267	13,8	8,7
Austria	26.62	24.359	23.788	9,3	11,9
Italy	16.859	19.225	17.865	-12,3	-5,6
Ireland	23.632	35.875	47.463	-34,1	-50,2
Spain	3.641	4.118	4.218	-11,6	-13,7
Russia	180.926	145.921	114.763	24,0	57,7
Poland	20.358	16.669	13.707	22,1	48,5
Hungary	9.641	10.086	11.458	-4,4	-15,9
Czech Republic	20.027	20.972	18.764	-4,5	6,7
Other Europe	71.773	68.545	44.53	4,7	61,2
Arab Countries	23.513	26.662	22.296	-11,8	5,5
Gulf Countries	26.163	26.64	18.946	-1,8	38,1
Israel	32.034	34.205	34.197	-6,3	-6,3
USA	21.117	23.744	20.048	-11,1	5,3
Canada	5.512	5.625	5.194	-2,0	6,1
Australia	11.506	10.742	12.061	7,1	-4,6
Other Countries	16.404	18.725	14.494	-12,4	13,2
All Countries	2.403.750	2.416.081	2.400.924	-0,5	0,1

Πηγή: Έρευνα Ταξιδιωτικών Στατιστικής Υπηρεσίας 2008

2.2.2 Ο Ιατρικός Τουρισμός στην Κύπρο

Επιχειρώντας μια ολοκληρωμένη προσπάθεια ανάλυσης του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο, κρίνεται αναγκαία η προσμέτρηση και αξιολόγηση πολλών παραμέτρων που επηρεάζουν την οργάνωση και τις προοπτικές του ιατρικού τουριστικού προϊόντος. Για να μπορούμε να προβούμε στην ανάλυση των βασικών πτυχών της παρούσας μελέτης χρειάζεται πρώτα να γίνει αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης που επικρατεί στον τομέα της υγείας και ειδικότερα του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο.

Τα τελευταία χρόνια στον τομέα της υγείας έχουν γίνει αρκετές αξιόλογες και σημαντικές επενδύσεις. Πέρα από το δημόσιο τομέα έχουν δημιουργηθεί σύγχρονα και αξιόλογα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, εξειδικευμένα ιατρικά κέντρα και κλινικά εργαστήρια.

Σήμερα ο τομέας της υγείας στην Κύπρο απορροφά ένα ποσοστό της τάξης του 6,2% του ΑΕΠ με δαπάνες γύρω στα 950 εκατομμύρια ευρώ. Οι ιατρικές υπηρεσίες προσφέρονται από το δημόσιο και από τον ιδιωτικό τομέα, αφού και οι δύο τομείς υπολογίζεται ότι κατέχουν περίπου ίσο μερίδιο συμμετοχής και παρουσίας στην παροχή ιατρικών υπηρεσιών. Αυτό αναδεικνύει το υψηλό ποσοστό συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην παροχή υπηρεσιών υγείας, κάτι που κατατάσσει την Κύπρο στις χώρες με τα μεγαλύτερα ποσοστά παρουσίας του ιδιωτικού τομέα στον τομέα της υγείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η δυνατότητα που έχει η Κύπρος για να εδραιωθεί σαν ιατρικός τουρισμός εξαρτάται πρώτα από την υφιστάμενη δομή του τομέα υγείας και φροντίδας και δεύτερο από τα πλεονεκτήματα που έχει συγκριτικά με άλλες αγορές.

2.2.3 Δομή των Ιατρικών Υπηρεσιών και των Διαθέσιμων Πόρων στην Κύπρο

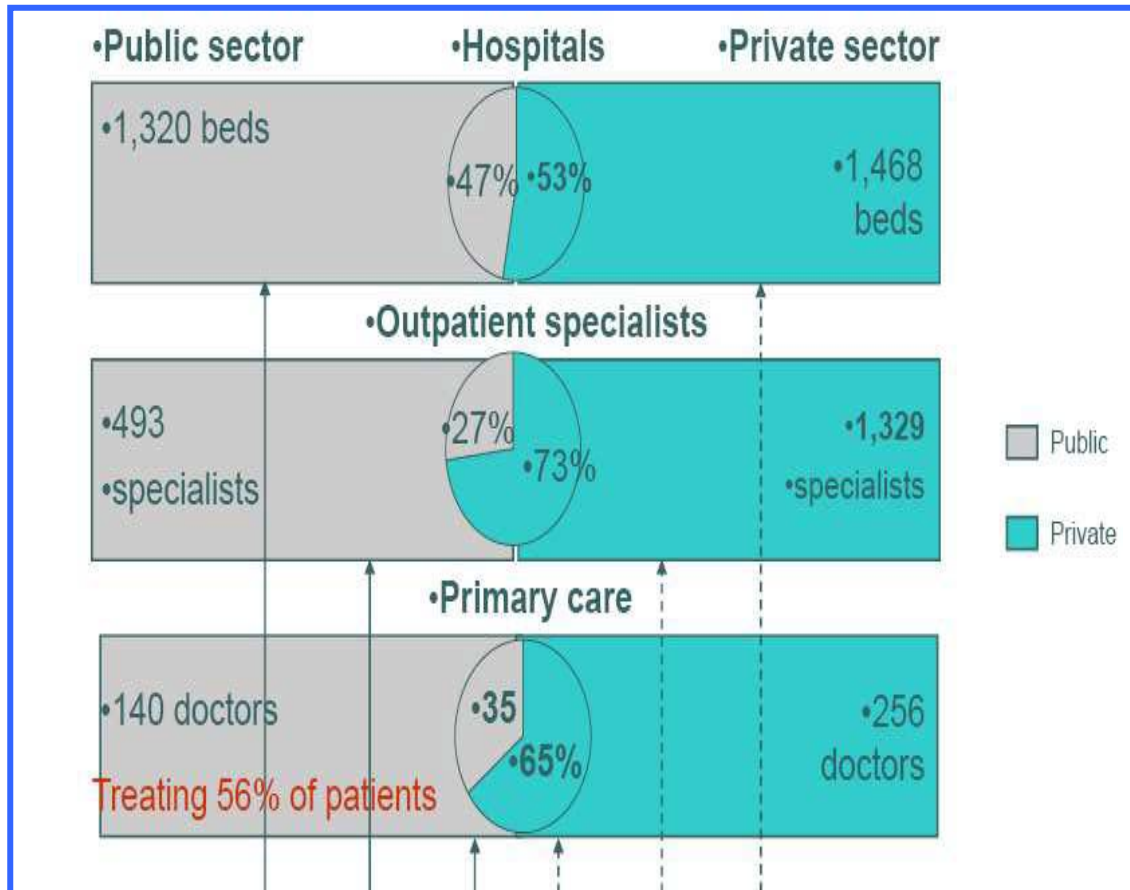
Η υφιστάμενη δομή όπως περιληπτικά περιγράφεται παρακάτω έχει μεγάλη σημασία για την προτεινόμενη στρατηγική σε θέματα συντονισμού αλλά και απορρόφησης νέων ασθενών από το εξωτερικό.

Σήμερα η Κύπρος διαθέτει τρεις τύπους προμηθευτών υπηρεσιών υγείας:

1. *Δημόσιος τομέας* με ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών σε όλη την Κύπρο, αστικές και αγροτικές περιοχές.
2. *Ο ιδιωτικός τομέας*, που είναι κυρίως συγκεντρωμένος στα αστικά κέντρα.
3. *Οι περιορισμένες ιδιωτικές μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα υπηρεσίες υγείας*, που επίσης εντοπίζονται στις αστικές περιοχές..

Στον πιο κάτω πίνακα (2) παρουσιάζονται τα τρία είδη προμηθευτών με κάποιες λεπτομέρειες και επίσης αναλύονται τα δεδομένα για τους πόρους που απορροφούνται στον τομέα

Πίνακας 2. Υγειονομική περίθαλψη στην Κύπρο

Πηγή: Υπουργείο Υγείας και Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος (2008)

1. Δημόσιος τομέας με τρία επίπεδα υπηρεσιών.

I. *Πρωτοβάθμιες υπηρεσίες:* Προσφέρουν βασικές υπηρεσίες εξωτερικών ασθενών όπως: διαγνωστικές, θεραπευτικές, κοινοτικές, υπηρεσίες ψυχικής υγείας και φάρμακα. Οι υπηρεσίες λοιπόν αυτές είναι διασκορπισμένες σε ολόκληρη την Κύπρο. Προσφέρονται κυρίως μέσω:

- Αστικών Κέντρων Υγείας (συνολικά 26 κέντρα στις ευρύτερες περιοχές των πόλεων)
- Αγροτικών Υγειονομικών Κέντρων (11 κέντρα στις μεγάλες αγροτικές κοινότητες)
- Αριθμού υπό – Κέντρων

II. Δευτεροβάθμιες Υπηρεσίες εξωτερικών και εσωτερικών ασθενών:

- i. Τρία μικρά αγροτικά νοσοκομεία (Κυπερούντα, Πόλη Χρυσοχούς και Παραλίμνι – με συνολικά 77 κλίνες). Αξίζει να σημειωθεί ότι λόγω της ανάπτυξης της περιοχής και της σημασίας για την τουριστική δραστηριότητα, η μονάδα Παραλιμνίου αναβαθμίστηκε σε επαρχιακό γενικό νοσοκομείο Αμμοχώστου.
- ii. Τέσσερα γενικά νοσοκομεία (Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου – με 1320 κλίνες)

III. Τριτοβάθμιες Υπηρεσίες εξωτερικών και εσωτερικών ασθενών:

- *Γενικό νοσοκομείο Λευκωσίας:* Προσφέρει τριτοβάθμιες υπηρεσίες που δεν διαθέτουν τα υπόλοιπα Γενικά Νοσοκομεία (όπως καρδιοχειρουργικές υπηρεσίες, νευροχειρουργικό τμήμα, μονάδες μαγνητικού και αξονικού τομογράφου).
- Τα δύο εξειδικευμένα Νοσοκομεία: *Νοσοκομείο Αθαλάσσας* (για ψυχιατρικά περιστατικά) και το *Μακάρειο Νοσοκομείο* για τη μητέρα και το παιδί (230 κλίνες – τμήμα εντατική θεραπείας νεογνών, παιδιατρική ογκολογία).

2. *Ιδιωτικός Τομέας:* Αποτελείται από μονάδες κερδοσκοπικού χαρακτήρα και είναι οργανωμένος με τον ακόλουθο τρόπο:

I. Πρωτοβάθμιο επίπεδο:

- Ιδιωτικοί γιατροί (915 ιατρεία) και οδοντίατροι (548 οδοντιατρεία) που είναι οργανωμένοι πάνω σε ατομική βάση για εξωτερικούς ασθενείς.
- Διαγνωστικές και άλλες υπηρεσίες (360 μονάδες σε ολόκληρη την Κύπρο)
- Εργαστήρια, ακτινολογικές και ακτινο-θεραπευτικές υπηρεσίες, προσθετικών ειδών και άλλες.
- Φαρμακεία

Πηγή: Υπουργείο Υγείας (2008)

II. Δευτεροβάθμια / Τριτοβάθμια:

- **Ιδιωτικές κλινικές:** Προσφέρουν υπηρεσίες εξωτερικών και εσωτερικών ασθενών. Μερικές ειδικεύσεις τριτοβάθμιου επιπέδου (όπως το Αμερικανικό Καρδιολογικό Κέντρο, το Ογκολογικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου). Το 2009 λειτουργούσαν 87 κλινικές με 1474 κρεβάτια που αναλογούσαν σε 16,94 κρεβάτια ανά κλινική.

3. *Μη κερδοσκοπικές δραστηριότητες:* αποτελούν την τρίτη μορφή οργανωμένων προμηθευτών εξειδικευμένων υπηρεσιών υγείας, όπως:

- Θεραπευτικές υπηρεσίες* (Ογκολογικό κέντρο Τράπεζας Κύπρου, Ινστιτούτο Γενετικής και Νευρολογίας). Μέρος του κόστους λειτουργίας καλύπτεται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.
- Υπηρεσίες υποστήριξης σε χρόνιους ασθενείς όπως:* καρδιοπαθείς, καρκινοπαθείς, διαβητικούς, νεφροπαθείς κλπ. Επίσης και οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί απολαμβάνουν κρατικής επιδότησης.

2.2.4 Διαθέσιμοι πόροι και ανθρώπινο δυναμικό

Πιο κάτω παρουσιάζονται τα δεδομένα που αφορούν τους διαθέσιμους πόρους στον τομέα της υγείας που είναι οι εξής:

- ✓ **Ανθρώπινοι πόροι:** Σύμφωνα με τις Στατιστικές της Υγείας και Ασφάλειας (2007), το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται στον κλάδο Υγείας αυξάνεται χρόνο με το χρόνο. Οι εν λόγω αυξήσεις εμφανίζονται στις πιο κάτω κατηγορίες από το 2001:
- ✓ **Οι γιατροί:** Η κατηγορία Γιατροί έχει αυξηθεί κατά 16,5% φθάνοντας τους 2.143 το 2007, από 1.839 το 2001. Το 32% είναι γιατροί που εργάζονταν για το δημόσιο τομέα, ενώ το άλλο 68% εργάζονταν στον ιδιωτικό τομέα. Επιπρόσθετα, πρέπει να αναφερθεί ότι από το 2001, οι ιατροί που εργάζονται για το δημόσιο τομέα έχουν αυξηθεί από 29% σε 32%, ενώ οι γιατροί που εργάζονται για τον ιδιωτικό τομέα μειώθηκαν από 71% σε 68%.
- ✓ **Οδοντίατροι:** Ο αριθμός των οδοντιάτρων έχει αυξηθεί κατά 14% φθάνοντας τους 723 το 2007, σε σύγκριση με τους 634 το 2001.

- ✓ **Νοσηλευτικοί Λειτουργοί:** Μία από τις κρίσιμες κατηγορίες του ανθρώπινου δυναμικού είναι αυτή των Νοσηλευτών. Έχει παρατηρηθεί, ότι ο αριθμός τους μειώθηκε κατά 4% φθάνοντας τους 2.775 Νοσηλευτές το 2007, σε σύγκριση με το 2.892 το 2001. Το κρίσιμο σημείο αυτής της κατηγορίας είναι ότι το 74% τους το 2001 εργάζονταν για το δημόσιο τομέα, ενώ το άλλο 26% εργάζονταν στον ιδιωτικό τομέα. Το 2007, με βάση τα αποτελέσματα των στατιστικών υπηρεσιών, όλοι οι νοσηλευτές εργάζονταν για το δημόσιο τομέα.
- ✓ **Νοσηλευτική Σχολή:** Η σχολή το 2006 είχε μια αύξηση της τάξης του 87%, φθάνοντας σε αριθμό στους 1.022 νοσηλευτές σε σύγκριση με τον αριθμό αποφοίτησης των 546 νοσηλευτών το 2001. Το 2007, υπήρξε μείωση της τάξης του 20,6% και έφθασε ο αριθμός στους 811 νοσηλευτές.
- ✓ **Παραϊατρικά:** Η Κατηγορία των παραϊατρικών επαγγελματιών παρουσίασε αύξηση κατά 65% το 2007, έχοντας 959 άτομα σε σύγκριση με τα 580 το 2001.

Πίνακας 3. Βασικοί δείκτες Υγείας σχετικά με την Κύπρο σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ

	Physicians per 100.000 population (2003)	Hospital Beds per 100.000 population (2003)	Average Length of stay (all hospitals) days (2003)	Infant Mortality (per 1.000 live births) (2003)	Total Expenditure on Health % of GDP (2003)
EU-25	348,0	595,6	9,5	4,6	8,9
Belgium	..	684,9	8,7	4,3	9,4
Czech Republic	352,5	855,5	11,2	3,9	7,5
Denmark	295,4	398,7	5,4	4,4	9,0
Germany	336,8	874,6	10,6	4,2	11,1
Estonia	316,0	592,3	8,2	7,0	5,3
Greece	474,7	470,3	..	4,0	9,9
Spain	322,1	..	8,0	3,6	7,7
France	334,9	760,0	11,7	4,0	10,1
Ireland	258,1	351,3	7,6	5,1	7,3
Italy	..	411,8	..	4,2	8,4
Cyprus	260,8	427,9	5,5¹	4,1	6,4
Latvia	298,5	781,4	10,8	9,4	6,4
Lithuania	396,1	868,2	10,3	6,7	6,6
Luxembourg	268,3	676,7	..	4,9	6,8
Hungary	324,6	783,5	8,4	7,3	8,4
Malta	314,6	482,2	..	5,7	9,3
Netherlands	4,8	9,8
Austria	337,7	834,1	8,0	4,5	7,5
Poland	229,4	547,0	7,7	7,0	6,5
Portugal	328,8	363,9	8,7	4,1	9,6
Slovenia	226,3	495,6	7,4	4,0	8,8
Slovakia	317,9	732,3	9,1	7,9	5,9
Finland	319,1	724,9	10,2	3,1	7,4
Sweden	6,5	3,1	9,4
United Kingdom	..	397,7	..	5,3	8,0

Πηγή: Γενική Διεύθυνση Υγείας

- ✓ **Μονάδες Υγείας :** Υπάρχουν 5 Δημόσια νοσοκομεία στην Κύπρο (σύμφωνα με τον αριθμό των Πόλεων υπό τον έλεγχο της Δημοκρατίας) και 87 ιδιωτικές κλινικές. Με βάση τις Στατιστικές Υγείας και Νοσοκομείων (2007), το 2006 υπήρχαν 2.864 νοσοκομειακές κλίνες από τις οποίες τις 1.430 τις διαχειρίζονται ο Δημόσιος Τομέας και 1.434 ο Ιδιωτικός Τομέας. Σήμερα η Κύπρος διαθέτει 8 Δημόσια νοσοκομεία, ένα δημόσιο νοσοκομείο ψυχιατρικής νοσηλείας, 87 ιδιωτικά νοσηλευτήρια και κλινικές με 3081 κρεβάτια, 2143 γιατρούς και 723 οδοντίατρους.

Δημόσιος Τομέας

Πίνακας 4. Αριθμός των νοσοκομείων και κλινικών 2007 Νοσοκομεία Ιδιωτικός Τομέας

Επαρχίες	Δημόσιος Τομέας		Ιδιωτικός Τομέας	
	Νοσοκομεία	Κλινικές	Νοσοκομεία	Κλινικές
Λευκωσία	3	817	24	492
Λεμεσός	2	374	29	434
Λάρνακα	1	185	17	168
Πάφος	2	150	12	226
Αμμόχωστος	1	70	4	114
ΣΥΝΟΛΟ	9	1596	86	1434

Πηγή: Στατιστικές Υγείας και Νοσοκομείων 2007, Τμήμα Στατιστικής

Πίνακας 5. Οι δαπάνες για την υγεία ως ποσοστό του ΑΕΠ (%) 1980-2007

ΕΤΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΕΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1980	1.6	1.3	2.9
1990	1.8	2.7	4.5
2000	2.6	3.2	5.8
2006	3.1	3.2	6.3
2007	2.9	3.3	6.2

Πηγή: Στατιστική υγείας και Νοσοκομείων 2007, Τμήμα Στατιστικής

Πίνακας 6. Οι δαπάνες για την υγεία των Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα 1980-2007

ΕΤΟΣ	ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΛΙΡΑ €εκατ.		
	ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ
1980	12.4	10.4	22.8
1990	45.7	68.6	114.3
2000	152.7	182.7	335.4
2007	268.3	301.9	570.2
ΕΥΡΩ € εκατ.			
2000	260.9	312.2	573.1
2007	458.3	515.6	973.9

Πηγή: Στατιστικές υγείας και Νοσοκομείων 2007, Τμήμα Στατιστικής

Πίνακας 7. Δημόσιες δαπάνες για την υγεία ως ποσοστό των συνολικών δαπανών για την υγεία (2003)

Χώρα	Κατάσταση	Δημόσιες δαπάνες για την υγεία ως ποσοστό των συνολικών δαπανών
Ε.Ε. 25	Μέσο	75.6
Λουξεμβούργο	Υψηλό	90.8
Κύπρος	Χαμηλό	49.1

ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Σε χώρες όπως η Αμερική και η Μεγάλη Βρετανία, υπάρχουν υψηλά έξοδα εγκαταστάσεων, ακριβή ιατρική εκπαίδευση και δαπανηρή έρευνα. Επιπλέον, στην Αμερική, υπάρχουν αρκετές χιλιάδες λογαριασμοί νοσοκομείων που δεν έχουν πληρωθεί και υπερβολική άσκηση προσφυγής για αθέμιτες πρακτικές. Όλοι αυτοί οι παράγοντες προστίθενται στις εξωφρενικές τιμές για την υγειονομική περίθαλψη στις εν λόγω χώρες.

2.2.5 Η ΕΕ και ο αντίκτυπός της στην Οικονομία του νησιού και τον Τουρισμό

«Η οικονομική ανάπτυξη παρουσιάζει υποχώρηση στην ΕΕ και στη ζώνη του ευρώ και οι τρέχουσες, εισαγόμενες πληθωριστικές πιέσεις προκαλούν ανησυχίες» (Joaquín Almunia, Επίτροπος Οικονομικών και Νομισματικών υποθέσεων).

Σύμφωνα με τις οικονομικές προβλέψεις για το 2008-2009 που εκδίδονται κάθε άνοιξη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Financial Mirror 2008), έγινε πρόβλεψη ότι το 2008 και το 2009 θα επιβραδυνθεί η οικονομική ανάπτυξη σε σχέση με το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό του 2007. Αφού η Επιτροπή είδε ότι το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ στην Κύπρο το 2008 ανήλθε στο 3,7% , πρόβλεψε ότι το 2009 θα υπήρχε μία αύξηση 3,7% στην οικονομική δραστηριότητα.

Το υπουργείο Οικονομικών έχει εκτιμήσει ότι κατά το 2009, η αύξηση του ΑΕΠ δεν θα ήταν περισσότερη από 2%. Η αύξηση αυτή θα οφείλεται κυρίως στον τομέα του τουρισμού. (Travel Daily News 2009).

Ο ΚΟΤ και ο Κυπριακός Σύνδεσμος Ξενοδόχων καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για τον περιορισμό τυχόν αρνητικών επιπτώσεων στην κύρια βιομηχανία του νησιού, αυτήν του τουρισμού, η οποία έχει επηρεαστεί από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Ο ΚΟΤ αναφέρει ότι σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, ο συνολικός αριθμός των τουριστικών αφίξεων για το 2008 ανήλθε σε 2.403.750, σε σύγκριση με 2.416.081 το 2007, σημειώνοντας οριακή πτώση της τάξης του 0,5%. Η πτώση περιορίστηκε στο 0,5% λόγω της σημαντικής αύξησης των αφίξεων από τη Ρωσία (24,0%), από τις βόρειες χώρες (κατά μέσο όρο αύξηση της τάξης του 12,3%), παρά τη μείωση στις αφίξεις τουριστών από τις κύριες αγορές της Μεγάλης Βρετανίας, (3,1%), της Γερμανίας (4,6%) και της Ελλάδας (4,9%).

Ο ΚΟΤ δήλωσε ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η βρετανική αγορά η οποία αναμένεται να στρέψει την προσοχή της στον εσωτερικό τουρισμό καθώς και σε προορισμούς όπου η στερλίνα είναι ισχυρότερη και όχι σε χώρες της ευρωζώνης, όπως η Κύπρος. Ο τουρισμός και οι προοπτικές για το νησί για τις κρατήσεις του 2009 δεν ήταν ενθαρρυντικές και ήδη πολύ κάτω από 2008. Ενώ τα στοιχεία του τουρισμού έχουν επιδεινωθεί τα τελευταία χρόνια κυρίως λόγω της οικονομικής κρίσης, η κυπριακή κυβέρνηση εργάζεται παράλληλα για την ιατρική βιομηχανία, στην αναθεώρηση των συστημάτων υγείας του νησιού

2.2.6 Το ευνοϊκό μέλλον της Βιομηχανίας του Ιατρικού Τουρισμού

Αυτή η ραγδαία ανάπτυξη που παρατηρήθηκε θα συνεχίσει να αυξάνεται ακόμη περισσότερο καθώς, σύμφωνα με τους (Cherukara και Manalel 2004), μέχρι το 2012, η παγκόσμια βιομηχανία ιατρικού τουρισμού αναμένεται να αξίζει 4 δισεκατομμύρια δολάρια Αμερικής.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά η ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού κατά χρόνο από το 2004 -2010. Συγκεκριμένα ο αριθμός των βρετανών ασθενών που ταξίδεψε εκτός χώρας για σκοπούς υγείας αυξήθηκε από 25000 χιλιάδες το 2004 σε 175 χιλιάδες ασθενείς το 2010. Από αυτή την ανάλυση διαπιστώνουμε γιατί πολλές χώρες έχουν ήδη αρχίσει να επενδύουν τόσο πολύ στη βιομηχανία του ιατρικού τουρισμού.

Πίνακας 8: Ανάπτυξη ιατρικού τουρισμού

Διεθνής Έρευνα Ταξιδιωτών							
Χρονολογία	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Βρετανοί ασθενείς ταξιδιώτες λόγω υγείας	25.000	59.000	77.000	100.000	126.000	150.000	175.000

Πηγή: treatmentabroad.com (Διεθνής Έρευνα Ταξιδιωτών 2007)

2.2.7 Οι τιμές του Ιατρικού Τουρισμού στην Κύπρο

Η Κύπρος αποτελεί μια ενδιαφέρουσα επιλογή για κάποιον που επιδιώκει να επωφεληθεί από τις διάφορες ευκαιρίες που παρουσιάζονται από τον τουρισμό υγείας.

Οι τιμές για την αισθητική οδοντιατρική, την επανορθωτική οδοντιατρική και τα οδοντικά εμφυτεύματα στην Κύπρο είναι πολύ ανταγωνιστικές. Για παράδειγμα, η λεύκανση των δοντιών με λέιζερ μπορεί να κοστίσει μεταξύ £ 700 - £ 1.300 σε ένα ιδιωτικό οδοντιατρείο στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά στην Λευκωσία, σε Οδοντιατρική Πολυκλινική είναι μόνο £ 300.

Η αισθητική χειρουργική είναι η πιο περιζήτητη διαδικασία μεταξύ των ιατρικών ταξιδιωτών που έρχονται στην Κύπρο, λόγω της χαμηλής τιμής και της υψηλής ποιότητας της περίθαλψης. Η μέση τιμή για την κάθε επέμβαση είναι περίπου στα δύο τρίτα της τιμής που εφαρμόζεται από τις βρετανικές κλινικές. Το κόστος συμπεριλαμβάνει μια περίοδο ανάρρωσης δύο εβδομάδων στο νησί, πτήσεις με επιστροφή και μεταφορές.

Στον πιο κάτω πίνακα αναγράφονται οι συνολικές δαπάνες ανά χώρα η εξοικονόμηση, Από την ανάλυση διαπιστώνουμε ότι η Κύπρος δεν είναι ούτε ο φθηνότερος, αλλά ούτε και ο ακριβότερος προορισμός για τον ιατρικό τουρισμό.

Πίνακας 9: Συνολικές δαπάνες ανά χώρα και εξοικονόμηση

Δαπάνες; £	Κόστος Διαδικασίας	Εξοικονόμηση Διαδικασίας	Κόστος Ταξιδιού	Διανυκτέρευση Μέρες-Κόστος	Κόστος Ξενοδοχείου	Συνολική Τιμή	Εξοικονόμηση Πακέτου
Χώρα							
Μαλαισία	2.205	72%	720	7 - 40	280	3.205	60%
Ινδία	3.547	56%	350	7 - 30	210	4.107	49%
Κύπρος	4.100	49%	145	7 - 40	280	4.525	43%
Γαλλία	5.689	29%	60	7 - 60	420	6.169	23%
Η.Β.	8.000					8.000	

Πηγή: *Imtjonline.com*

2.2.8 Κοινές θεραπείες και κόστος σε σύγκριση με άλλες χώρες

Τα παρακάτω στοιχεία δείχνουν τις διακυμάνσεις των τιμών για τις πιο κοινές θεραπείες μεταξύ των χωρών που βρίσκονται ήδη στην αγορά τουρισμού για λόγους υγείας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι διακυμάνσεις των τιμών είναι πολύ μεγάλες, ειδικά όταν συγκρίνονται με τα αριθμητικά στοιχεία του Ηνωμένου Βασιλείου.

- Οι πιο συχνές οδοντιατρικές υπηρεσίες σε ασθενείς που ταξιδεύουν στο εξωτερικό από το Ηνωμένο Βασίλειο αφορούν κορώνες, οδοντικά εμφυτεύματα και γέφυρες.
- Ακόμα, οι πιο συχνές επεμβάσεις αισθητικής χειρουργικής για τους ασθενείς που ταξιδεύουν στο εξωτερικό από το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η αυξητική στήθους, η μείωση της κοιλιάς, η λιποαναρρόφηση και το λιφτινγκ.
- Οι πλέον συνήθεις και συχνές χειρουργικές επεμβάσεις επίσης για τους ασθενείς που ταξιδεύουν στο εξωτερικό από το Ηνωμένο Βασίλειο, είναι η αντικατάσταση ισχίου, η αρθροπλαστική γόνατος, η χειρουργική επέμβαση ματιών με λέιζερ και η

απομάκρυνση καταρράκτη (Πηγή: Ιατρική Έρευνα Τουρισμού για τη Θεραπεία στο Εξωτερικό, 2007).

Στο τομέα της αισθητικής χειρουργικής, οι τιμές είναι πολύ ανταγωνιστικές στην Κύπρο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, η ρινοπλαστική (αναδιαμόρφωση μύτης) σε ιδιωτικό νοσοκομείο του Ηνωμένου Βασιλείου θα κοστίσει μεταξύ £ 3.000 και £ 4.000, ενώ στην Κύπρο στοιχίζει £ 1.600 σε £ 2.000. Ακόμα στο Ηνωμένο Βασίλειο, το κόστος για αυξητική στήθους κυμαίνεται από £ 3.500 σε £ 5.000, ενώ στην Κύπρο στοιχίζει £ 2.400 με £ 3.300. (Οι τιμές παρέχονται από τους Picture Perfect Medical Coordinators)

❖ *Εξοικονόμηση στις επεμβάσεις για αυξητική στήθους*

Πίνακας 10: Τιμές για αυξητική στήθους σε διάφορες χώρες και ποσοστό εξοικονόμησης σε σύγκριση με την τιμή στη Μ.Β. , με τιμές Ηνωμένου Βασιλείου

Εξοικονόμηση Επεμβάσεων Αυξητικής Στήθους		
Δαπάνες: £	Κόστος Διαδικασίας	Εξοικονόμηση Διαδικασίας
<u>Χώρα</u>		
Η.Β.	4.350	
Κύπρος	2.652	39%
Ινδία	1.698	61%
Ισπανία	3.240	26%
Αυστρία	3.894	10%

Πηγή: *Imtjonline.com* (Ανακτήθηκε: 10/11/08)

Εξέχουσας σημασίας είναι το γεγονός ότι η Κύπρος είναι μεταξύ των φθηνότερων ιατρικών τουριστικών προορισμών για τη μεγέθυνση του μαστού.

Η αισθητική λοιπόν χειρουργική είναι μια από τις πιο δημοφιλείς θεραπείες για τους τουρίστες υγείας στην Κύπρο. Το παραπάνω σχήμα δείχνει ότι αν κάποια γυναίκα έρθει στην Κύπρο για αυξητική στήθους μπορεί να εξοικονομήσει το 39% των χρημάτων που θα πλήρωνε στο Ηνωμένο Βασίλειο.

❖ *Ανόρθωση γλουτών*

Πίνακας 11: Επεμβάσεις για Ανόρθωση γλουτών με τιμές Ηνωμένου Βασιλείου

Εξοικονόμηση Επεμβάσεων Ανόρθωσης Γλουτών		
Δαπάνες: £	Κόστος Διαδικασίας	Εξοικονόμηση Διαδικασίας
Χώρα		
Η.Β.	4.450	
Κύπρος	2.148	52%
Ινδία	1.880	58%
Ισπανία	4.396	1%

Πηγή: *Imtjonline.com* (Ανακτήθηκε: 10/11/08)

Επιπλέον, η Κύπρος είναι μεταξύ των φθηνότερων ιατρικών τουριστικών προορισμών για την ανόρθωση των γλουτών

Η ανόρθωση γλουτών είναι μια άλλη δημοφιλής πλαστική χειρουργική. Η σχετική θεραπεία στην Κύπρο μπορεί να εξοικονομήσει για έναν ασθενή περίπου το 52% των χρημάτων που θα είχε καταβληθεί, αν η θεραπεία γινόταν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Από την άλλη μεριά, φαίνεται ότι και άλλες χώρες έχουν ακόμη χαμηλότερες τιμές από το νησί της Μεσογείου, αλλά πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι περισσότερες από αυτές τις χώρες δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

❖ *Οδοντικά εμφυτεύματα*

Πίνακας 12: Κόστος οδοντικού εμφυτεύματος σε επιλεγμένες χώρες και ποσοστιαία εξοικονόμηση συγκριτικά με τις τιμές του Ηνωμένου Βασιλείου

Εξοικονόμηση Επεμβάσεων Οδοντικών Εμφυτευμάτων		
Δαπάνες: £	Κόστος Διαδικασίας	Εξοικονόμηση Διαδικασίας
Χώρα		
Η.Β.	2.000	
Κύπρος	955	52%
Ινδία	550	73%
Ταϊλάνδη	1.025	49%
Ισπανία	736	63%

Πηγή: *Imtjonline.com* (Ανακτήθηκε: 10/11/08)

Όσον αφορά τα οδοντικά εμφυτεύματα στην Κύπρο, οι τιμές κινούνται στο μέσο όρο μεταξύ των άλλων χωρών.

Επιπρόσθετα, η πιο συνηθισμένη αιτία για τουρισμό υγείας στη Κύπρο είναι για οδοντιατρικούς σκοπούς. Η Κύπρος είναι γνωστή για την υψηλή ποιότητα οδοντιατρικής θεραπείας καθώς και για τις σημαντικά χαμηλότερες τιμές σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), κυρίως στο Ηνωμένο Βασίλειο.

❖ *Αντικατάσταση Ισχίου*

Πίνακας 13: Τιμές Αντικατάστασης Ισχίου, σε επιλεγμένες χώρες και ποσοστιαία εξοικονόμηση συγκριτικά με τις τιμές του Ηνωμένου Βασιλείου

Εξοικονόμηση Επεμβάσεων Αντικαταστάσεως Ισχίου		
Δαπάνες: £	Κόστος Διαδικασίας	Εξοικονόμηση Διαδικασίας
Χώρα		
Η.Β.	8.000	
Κύπρος	6.842	14%
Ινδία	3.537	66%
Σλοβακία	9.546	-19%
Νορβηγία	7.633	5%

Πηγή: *Imtjonline.com* (Ανακτήθηκε: 10/11/08)

Η Αντικατάσταση ισχίου στην Κύπρο φαίνεται να είναι μία από τις πιο ακριβές θεραπείες που προσφέρονται από την τουριστική βιομηχανία της υγείας του νησιού. Παρά το γεγονός

ότι χώρες όπως η Ινδία μπορούν να προσφέρουν τις τιμές έως και 66% χαμηλότερες από εκείνες του Ηνωμένου Βασιλείου, μια αντικατάσταση ισχίου στην Κύπρο μπορεί να εξοικονομήσει σε ένα ασθενή 14% όσων θα πλήρωνε για θεραπεία στο Ηνωμένο Βασίλειο.

❖ *Χειρουργική επέμβαση ματιών με λέιζερ*

Πίνακας 14: Χειρουργική επέμβαση ματιών με λέιζερ σε επιλεγμένες χώρες και ποσοστιαία εξοικονόμηση συγκριτικά με τις τιμές του Ηνωμένου Βασιλείου

Εξοικονόμηση Επεμβάσεων Ματιών Λέιζερ		
Δαπάνες: £	Κόστος Διαδικασίας	Εξοικονόμηση Διαδικασίας
Χώρα		
Η.Β.	1.000	
Κύπρος	2.148	-115%
Ινδία	668	33%
Βέλγιο	1.022	-19%
Νορβηγία	1.103	-3%

Πηγή: *Imtjonline.com* (Ανακτήθηκε: 10/11/08)

Η Κύπρος είναι επίσης ένας από τους ακριβότερους ιατρικούς τουριστικούς προορισμούς για τη χειρουργική επέμβαση ματιών με λέιζερ. Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι η Κύπρος έχει τιμή υπερδιπλάσια από την αντίστοιχη στο Ηνωμένο Βασίλειο, για χειρουργικές επεμβάσεις ματιών και κατατάσσεται ως η πιο ακριβή χώρα για ένα τέτοιο είδος επέμβασης.

❖ Κήλη

Πίνακας 15: Κόστος για επέμβαση κήλης σε επιλεγμένες χώρες και ποσοστιαία εξοικονόμηση χρημάτων σε σύγκριση με την τιμή στο Η.Β.

Εξοικονόμηση Επεμβάσεων Κήλης		
Δαπάνες: £	Κόστος Διαδικασίας	Εξοικονόμηση Διαδικασίας
Χώρα		
Η.Β.	1.975	
Κύπρος	2.307	-17%
Ινδία	756	62%
Τουρκία	2.500	-27%
Τσεχία	2.150	-9%

Πηγή: *Imtjonline.com* (Ανακτήθηκε: 10/11/08)

Από τα προηγούμενα φαίνεται ότι η Κύπρος είναι μια χώρα που στις περισσότερες των περιπτώσεων προσφέρει χαμηλότερες τιμές για τις διάφορες θεραπείες, ιδιαίτερα όταν συγκρίνεται με το Ηνωμένο Βασίλειο, από το οποίο η Κύπρος προσελκύει το μεγαλύτερο κομμάτι του ιατρικού της τουρισμού.. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν θεραπείες των οποίων οι τιμές είναι πολύ υψηλές, όπως αντικατάσταση ισχίου, δεν φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά το ποσοστό του τουρισμού υγείας που έρχεται στο νησί.

Όπως έχει αναφερθεί και πιο πάνω, οι οδοντιατρικές και αισθητικές επεμβάσεις, μαζί με τις αντικαταστάσεις ισχίου είναι οι πιο δημοφιλείς θεραπείες για τις οποίες η πλειονότητα των τουριστών υγείας εισέρχονται στην Κύπρο.

2.2.9 Ο Ρόλος της Κυβέρνησης Σύμφωνα με το Porter's Diamond Model

Σύμφωνα με το Porter's Diamond Model 1998, η εκάστοτε κυβέρνηση έχει ένα συγκεκριμένο ρόλο να διαδραματίσει. Ο ρόλος αυτός συμπυκνώνει δράσεις και κίνητρα που θα κινητοποιήσουν τις εταιρείες και τις υπηρεσίες υγείας να αυξήσουν τις φιλοδοξίες τους και να κινηθούν προς υψηλότερα επίπεδα με πιο ανταγωνιστικές επιδόσεις.

Οι επιχειρήσεις γενικά, και το σύμπλεγμα του ιατρικού τουρισμού ειδικότερα, θα πρέπει να ενθαρρύνονται από την εκάστοτε κυβέρνηση για την τόνωση των επιπέδων απόδοσης και την ενίσχυση της ζήτησης για προηγμένα προϊόντα. Ακόμα χρειάζεται οι προσπάθειες να εστιασθούν στην δημιουργία εξειδικευμένων παραγόντων αναφορικά με την άμεση συνεργασία και με τη θέσπιση κανόνων που θα εφαρμόζουν. Στην συνέχεια, θα

περιορίζουν το σχηματισμό διαφόρων καρτέλ, το οποίο θα επιτυγχάνεται μέσω της κατάλληλης νομοθεσίας και την επιβολή αντιμονοπωλιακών κανονισμών. (Michael E. Porter 1998, η ανταγωνιστικότητα των εθνών: Με μια νέα εισαγωγή, Ελεύθερος Τύπος, Νέα Υόρκη).

Τέλος, ο ρόλος της κυβέρνησης θα εξαπλώνεται σε όλο το μακροοικονομικό, πολιτικό, νομικό και κοινωνικό πλαίσιο, καθώς και το γενικό μικροοικονομικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Στόχος είναι η διευκόλυνση της ανάπτυξης και της αναβάθμισης του συμπλέγματος, καθώς και της διαδικασίας της οικονομικής αλλαγής.

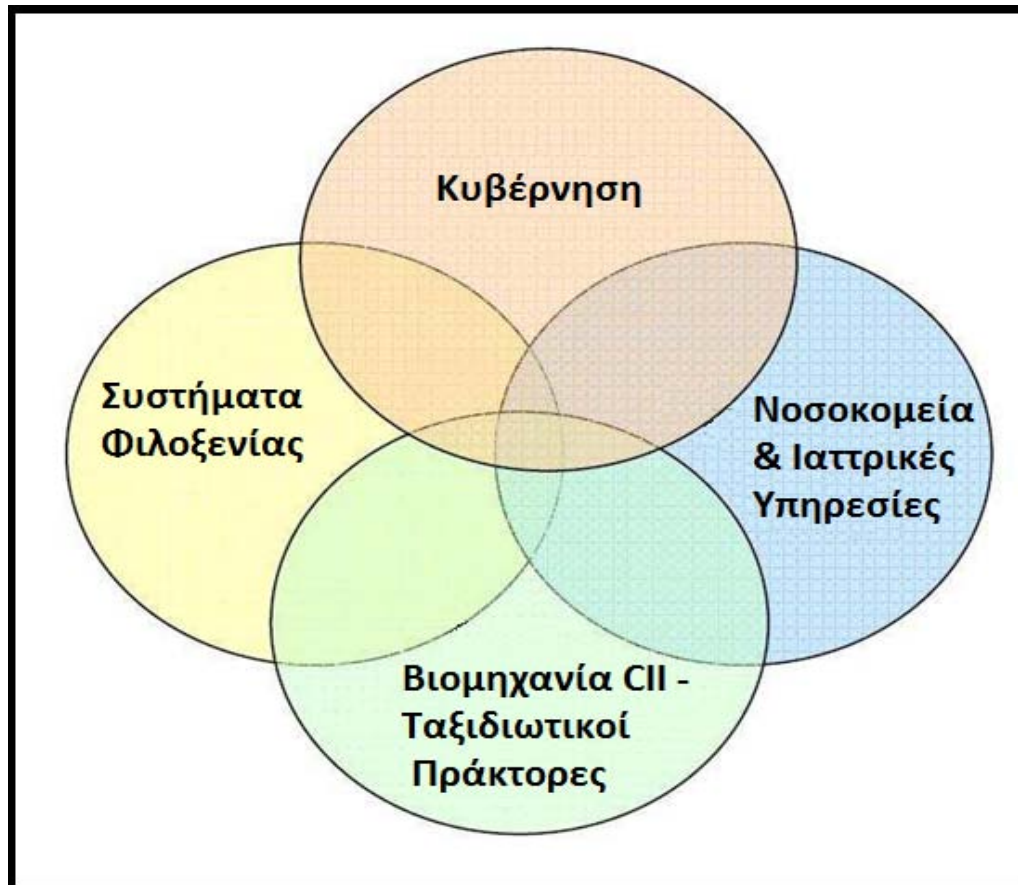
2.2.10 Ο ρόλος της Κυβέρνησης στην Κύπρο

Είναι ύψιστης σημασίας για την εκάστοτε κυβέρνηση, να παρέμβει και να δράσει με τον αποτελεσματικότερο τρόπο για να πετύχει αυτό το δύσκολο και μακροπρόθεσμο στόχο, δηλαδή να καθιερώσει την Κύπρο ως ένα σοβαρό και σημαντικό ιατρικό τουριστικό προορισμό. Η εκπόνηση στρατηγικής για την προώθηση του τουρισμού υγείας στη Κύπρο απαιτεί την συνεργασία όλων των κυβερνητικών τμημάτων (Γραφείο Προγραμματισμού, Φορέας προώθησης Επενδύσεων (CIPA), Υπουργείο Εμπορίου, Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού κ.α.)

Πρώτιστα όμως, ο μεγαλύτερος στόχος της κυβέρνησης είναι η ενθάρρυνση, η διαπραγμάτευση και η εταιρική σχέση των ξένων επενδυτών, από χώρες που παραδοσιακά θεωρούνται ως τουριστικοί προορισμοί υγείας, ενώ αναγνωρίζεται η ανάγκη συνεργασίας με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς για να δημιουργηθεί μια πιο αποτελεσματική και απλούστερη διαδικασία για προσέλκυση επενδύσεων.

Επιπρόσθετα, η εκάστοτε κυβέρνηση πρέπει να έχει πιο ενεργό ρόλο για την ανάπτυξη του τουρισμού, λειτουργώντας ως διαμεσολαβητής και καταλύτης. Υπάρχει μια εισήγηση ότι τα νοσοκομεία θα πρέπει να αποκτήσουν αυτονομία να μπορούν δηλαδή να αγοράζουν τα μηχανήματα και γενικότερα τον εξοπλισμό που χρειάζονται, να έχουν και να διαχειρίζονται τον δικό τους προϋπολογισμό και πολλά άλλα, έτσι ώστε να μπορέσουν να έχουν και ρόλο στην προσέλκυση τουρισμού υγείας. Επίσης, ενδιαφέρουσα είναι η πρόταση για συνεργασία Δημόσιου – Ιδιωτικού τομέα για την προώθηση του ιατρικού τουρισμού, όπως προτείνεται στην μελέτη που διεξήχθη από το CII. (Δείτε το διάγραμμα πιο κάτω).

Διάγραμμα 2: Οι εταίροι του Ιατρικού Τουρισμού

Πηγή: Imtjonline.com

Για να αναπτυχθεί ο ιατρικός τουρισμός και η Κύπρος να καθιερωθεί ως ένας σημαντικός προορισμός για ιατρικό τουρισμό πρέπει οι τέσσερις ιατρικοί εταίροι που συμμετέχουν στον ιατρικό τουρισμό να συνεργαστούν στενά για να επιτευχθεί ο κοινός στόχος, που είναι η καθιέρωση της Κύπρου ως προορισμού για ιατρικό τουρισμό

Ένας επιπλέον τρόπος, εξίσου σημαντικός, για να μπορέσει η κυβέρνηση να βοηθήσει στην ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού σε διάφορες χώρες, είναι η αξιοποίηση των Πρεσβειών της Κύπρου στο εξωτερικό και η ενεργότερη εμπλοκή των Υπουργείων Υγείας και Εμπορίου. Πρέπει επίσης να προσφερθούν περισσότερες οικονομικές και φορολογικές διευκολύνσεις και κίνητρα στον τομέα της υγείας για επενδύσεις, τυποποίηση και πιστοποίηση των ιατρικών εγκαταστάσεων / ιατρικών ιδρυμάτων Τέλος, άλλοι τομείς που θα χρειαστούν την στήριξη της κυβέρνησης είναι αυτοί της ασφάλισης, του ελέγχου ποιότητας κλπ.

2.2.11 Δημιουργία κινήτρων

Μετά την ένταξη της Κύπρου στην ευρωζώνη, έχουν δημιουργηθεί ευνοϊκές συνθήκες για την παροχή δανείων σε εταιρείες με χαμηλότερο επιτόκιο, όπως συμβαίνει και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Αυτό επιτρέπει στις εταιρείες να δανείζονται περισσότερο και επομένως, αφού η ροή του χρήματος αυξάνεται, θα μπορούν να βελτιώνουν τις υπηρεσίες τους.

Η κυβέρνηση θα μπορούσε να προσφέρει ένα συγκεκριμένο χρηματικό ποσό σε ετήσια βάση με σκοπό την προώθηση της Κύπρου ως προορισμού ιατρικού τουρισμού.

Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι η κυβέρνηση διαθέτει τα κεφάλαια για μια τέτοια ενέργεια αυτή θα μπορούσε πιθανώς να είναι η πιο ελκυστική και πολύτιμη βοήθεια για τη βιομηχανία. Η δράση αυτή θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί με τη χρήση της De Minimis επιχορήγησης, η οποία υπονοεί ότι μια εταιρεία μπορεί να λάβει μέχρι 200.000 ευρώ σε 3 χρόνια, αλλά θα πρέπει να παρέχει συνεχή πληροφόρηση σχετικά με το πού έχει επενδύσει τα χρήματα.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί εδώ ότι κάθε εταιρεία που λαμβάνει μια τέτοια επιχορήγηση δεν μπορεί να λάβει οποιαδήποτε άλλη επιδότηση μέσα σε αυτά τα 3 χρόνια. Για άλλη μια φορά αποδεικνύεται ότι ο ρόλος της εκάστοτε κυβέρνησης είναι πολύ κρίσιμος για την καθιέρωση της Κύπρου ως προορισμού ιατρικού τουρισμού. Με την κατάλληλη κυβερνητική παρέμβαση και χρηματοδότηση, υπάρχουν διάφορα κρίσιμα ζητήματα που μπορούν να ξεπεραστούν πολύ πιο ομαλά παρά να αφήνονται τα ιδιωτικά νοσοκομεία και άλλα υγειονομικά ιδρύματα που συμμετέχουν σε αυτή τη βιομηχανία να τα αντιμετωπίζουν από μόνα τους. Πιθανώς το πιο σημαντικό απ' όλα είναι το θέμα της πιστοποίησης.

2.2.12 Πιστοποίηση των Νοσοκομείων

Η πιστοποίηση είναι η πιο σημαντική μορφή αναγνώρισης για την ποιότητα και τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα διάφορα ιατρικά ιδρύματα. Ο λόγος της πιστοποίησης των νοσοκομείων είναι τόσο η αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών για τους ντόπιους, όσο και η δημιουργία ιδανικών συνθηκών για την προσέλκυση ασθενών για το εξωτερικό. Ένα πιστοποιημένο νοσοκομείο μπαίνει σε μια πιο υψηλή κατηγορία, προσελκύει περισσότερους ασθενείς και ανοίγει περισσότερες πύλες συνεργασίας με ασφαλιστικές εταιρείες.

Τα Νοσοκομεία της Κύπρου μπορούν να τύχουν πιστοποίησης από διεθνώς αναγνωρισμένους οίκους εγκριμένους από το International Society of Quality Association (ISQUA). Η πιστοποίηση των νοσοκομείων δεν είναι υποχρεωτική από το νόμο ή από οποιονδήποτε άλλο φορέα και παρά το γεγονός ότι πρόκειται για μια δαπανηρή και χρονοβόρα διαδικασία, πρέπει να θεωρηθεί ως πρωταρχικής σημασίας, πριν αναληφθούν οποιασδήποτε περαιτέρω ενέργειες. Η απόφαση της κυβέρνησης να χρηματοδοτήσει το ήμισυ των χρημάτων που απαιτούνται για κάθε νοσοκομείο που θα επιχειρήσει να πιστοποιηθεί είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Προκειμένου όμως να γίνει πιο επίσημη η ενέργεια αυτή, θα πρέπει το συντομότερο δυνατόν να καταρτηθεί ένα σχέδιο δράσης.

Η πιστοποίηση των νοσοκομείων είναι ένα μεγάλο ζήτημα για την Κύπρο. Το διοικητικό συμβούλιο του ΚΟΤ και οι εκπρόσωποι των νοσοκομείων θα πρέπει να έχουν στενή συνεργασία, προκειμένου να ασχοληθούν με αυτά τα σημαντικά θέματα. Ακόμα και για να πιστοποιηθεί ένα ιδιωτικό νοσοκομείο υπάρχουν μια σειρά από κριτήρια που πρέπει να πληρούνται. Ένα από αυτά είναι η πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού σε ορισμένες θέσεις, ένα θέμα που βασανίζει τον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης στην Κύπρο λόγω της έλλειψης τέτοιου προσωπικού.

2.2.12 Νοσηλευτικό προσωπικό

Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού υγείας, ιδιαίτερα νοσηλευτικού, είναι πρωταρχικής σημασίας όχι μόνο για την ποιότητα της φροντίδας, αλλά είναι και προαπαιτούμενο για την πιστοποίηση των νοσοκομείων. Είναι σημαντικό, οι Κυπριακές Υγειονομικές Αρχές να ξεπεράσουν αυτό το τεράστιο πρόβλημα και να προχωρήσουν σε προσπάθεια να αντιμετωπίσουν όλα αυτά τα θέματα πριν είναι πολύ αργά. Η έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού είναι μεταξύ των μεγάλων προτεραιοτήτων που απαιτούν άμεση δράση.

Η πρόσληψη νοσηλευτικού προσωπικού από ξένες χώρες, δεν αντιμετωπίζει σωστά το πρόβλημα, γιατί πέραν της αμφισβητούμενης εξειδίκευσης τους, δεν γνωρίζουν ούτε τη γλώσσα, ούτε τις διαδικασίες και γενικότερα την Κυπριακή πραγματικότητα. Η λειτουργία της Νοσηλευτικής Σχολής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου της Κύπρου, αναμένεται να βοηθήσει σημαντικά και να αντιμετωπίσει σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα. Επιπλέον, είναι

βέβαιο ότι η επικείμενη λειτουργία της ιατρικής Σχολής στην Κύπρο θα λειτουργήσει θετικά και θα βελτιώσει σημαντικά το επίπεδο και την ποιότητα των υπηρεσιών υγείας.

2.2.13 Μάρκετινγκ και Προώθηση του ιατρικού τουρισμού μέσω του διαδικτύου

«Χωρίς την καλλιέργεια της αντίληψης δεν μπορείτε να περιμένετε την επιτυχία». Αυτό τονίστηκε κατά τη διάρκεια του τελευταίου συνεδρίου ιατρικού τουρισμού που πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο κατά τη διάρκεια του 2009, όπου ο Keith Pollard υποστήριξε ότι δεν έχει κανένα όφελος για τους επαγγελματίες της Κύπρου να υποστηρίζουν ότι η ποιότητα, η φιλοξενία, η τεχνολογία και όλοι οι άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν τον ιατρικό τουρισμό είναι σε ψηλά επίπεδα στο νησί της Μεσογείου, εάν δεν μπορούν να το αποδείξουν και να το «φωνάζουν» στον υπόλοιπο κόσμο. Η Κύπρος έχει μια σειρά από μοναδικά πλεονεκτήματα σε σχέση με άλλους ανταγωνιστές της και εάν δεν δοθεί η κατάλληλη έμφαση κατά τη διάρκεια των εκστρατειών μάρκετινγκ που θα ξεκινήσουν, η πρόοδος στον τομέα του ιατρικού τουρισμού θα διαβρωθεί.

Δεδομένου ότι η Κύπρος δεν έχει ακόμη καθιερωθεί ως ιατρικός τουριστικός προορισμός, οι εκστρατείες μάρκετινγκ που ξεκίνησαν πρέπει να στοχεύουν προς μια ελαφρώς διαφορετική κατεύθυνση. Για αρχή, η Κύπρος πρέπει να ξεκινήσει μια εκστρατεία μάρκετινγκ για την προώθηση μόνο των ήδη καθιερωμένων ιατρικών υπηρεσιών που προσφέρονται και επιπλέον να προωθήσει όλα τα οφέλη και τα πρόσθετα στοιχεία που ένας ιατρικός τουρίστας μπορεί να απολαύσει, αν αυτός / αυτή επιλέξει την Κύπρο ως προορισμό για ιατρική φροντίδα. Πολλές είναι οι ενέργειες που μπορούν να αναληφθούν.

Ίσως το ισχυρότερο όπλο μάρκετινγκ της σύγχρονης αυτής εποχής που ζούμε είναι η χρήση του διαδικτύου. Υπάρχει ένας αριθμός κυπριακών επιχειρηματικών κέντρων σε διάφορες πόλεις όπως το Λονδίνο, το Παρίσι, το Βερολίνο, την Αθήνα, τη Βιέννη, τη Μόσχα, τη Νέα Υόρκη, το Κάιρο κ.λπ. που θα μπορούσαν να ενημερώσουν τις χώρες αυτές για τις ιατρικές υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες στην Κύπρο. Επιπλέον, οτιδήποτε σχετικό με τον ιατρικό τουρισμό στην Κύπρο θα πρέπει να περιλαμβάνεται στα διαφημιστικά προγράμματα που προβάλλονται σε δημοφιλή τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά κανάλια σε όλον τον κόσμο. « Ο ιατρικός τουρισμός στην Κύπρο αναμένεται να συνεχίσει να αναπτύσσεται και αυτή είναι μια περίοδος ευκαιρίας για τους κύπριους παροχείς υγειονομικής περίθαλψης να ενισχύσουν τη διεθνή ακτινοβολία τους και να προσεγγίσουν πιθανούς ασθενείς, πολλοί από τους οποίους θα χρησιμοποιήσουν το

www.treatmentincyprus.com για να εξετάσουν τις επιλογές θεραπείας που τους προσφέρει η Κύπρος (traveldailynews.com).

Το πολύ υψηλό ποσοστό των χρηστών του διαδικτύου σε χώρες όπως η Δανία (75%), η Γερμανία (62%), η Ολλανδία (78%), και το Βέλγιο (72%) είναι ενδεικτικά των νέων στόχων μάρκετινγκ του Υπουργείου Υγείας στην Κύπρο μέσω του διαδικτύου. Το επίπεδο της χρήσης του διαδικτύου ως μάρκετινγκ και διοικητικό εργαλείο για τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης θα πρέπει να είναι μια μεγάλη προτεραιότητα για όλους τους φορείς που εμπλέκονται.

Κατά τη διάρκεια των ιατρικών συνεδρίων που οργανώνονται σε όλον τον κόσμο θα πρέπει να υπάρχει μια πιο επιθετική προώθηση από την άποψη της πληροφόρησης, προκειμένου να δημιουργηθεί πρώτα απ' όλα η ευαισθητοποίηση. Ο ρόλος της κυβέρνησης είναι σημαντικός κατά τις διασκέψεις αυτές, έτσι ώστε αν μπορεί να καλύψει τουλάχιστον μέρος του κόστους, οι ιδιώτες θα έχουν περισσότερα χρήματα για να επενδύουν στην προώθηση των υπηρεσιών τους.

Είναι ζωτικής σημασίας να εκπονηθούν έρευνες μάρκετινγκ, προκειμένου να κατανοηθούν καλύτερα οι λόγοι που οδηγούν τους ιατρικούς τουρίστες σε ορισμένους προορισμούς. Αυτό θα οδηγήσει την εκστρατεία μάρκετινγκ σε μια πιο στοχευόμενη αγορά.

Τελευταίο αλλά καθόλου ασήμαντο στοιχείο είναι η ανάγκη για ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με διάφορους ταξιδιωτικούς πράκτορες. Οι ταξιδιωτικοί πράκτορες μπορούν να προετοιμάσουν πακέτα ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες και να προσφέρουν μια πιο ευχάριστη και ασφαλή παραμονή των ασθενών στο νησί.

Οι περισσότερες από τις συστάσεις αυτές έχουν επίσης εντοπιστεί και προτείνονται από τον ΚΟΤ ως σχέδιο δράσης από το 2006. Ακόμα κι αν αυτές τις συστάσεις έχουν γίνει σχεδόν 5 χρόνια πριν, ελάχιστη δράση έχει αναληφθεί μέχρι σήμερα. Ο λόγος για τον οποίο συνέβη αυτό θα μπορούσε να είναι η απουσία μιας εξειδικευμένης ομάδας επαγγελματιών στον κλάδο του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο. Οι περισσότερες από τις δράσεις, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως αναλαμβάνονται είτε από τον ΚΟΤ ή από το Κυπριακό Συμβούλιο Προώθησης Υγείας, δύο φορείς που έχουν να αντιμετωπίσουν πολλά άλλα θέματα σε καθημερινή βάση. Ως εκ τούτου προτείνεται ο σχηματισμός μιας ομάδας

μάρκετινγκ, που να είναι αφιερωμένη αποκλειστικά και μόνο στην προώθηση του νησιού ως ιατρικού τουριστικού προορισμού στον υπόλοιπο κόσμο.

3. Μεθοδολογία

3.1 Σκοπός της μελέτης

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση της υφιστάμενης κατάστασης και των προοπτικών που διαμορφώνονται σχετικά με τον ιατρικό τουρισμό στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, η μελέτη στοχεύει στην ανάδειξη των υπαρχόντων προβλημάτων και αδυναμιών του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο και στη διατύπωση προτάσεων από άτομα «εμπειρογνώμονες» που έχουν εξειδικευμένες γνώσεις επί του θέματος για βελτίωση.

Η συγκεκριμένη μελέτη δεν περιορίζεται μόνο στην έρευνα και συλλογή πληροφοριών από την υπάρχουσα βιβλιογραφία αλλά επεκτείνεται και σε πρακτικό επίπεδο με την πραγματοποίηση έρευνας και στατιστικής ανάλυσης δεδομένων (ποιοτικά και ποσοτικά). Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται αναλύονται και «τριγωνοποιούνται» τόσο ανεξάρτητα, όσο και με την μέθοδο της τριγωνοποίησης για την εξαγωγή πρόσθετων και πιο περίπλοκων συμπερασμάτων. (Saunders et al 2007).

3.2 Σχεδιασμός

«Μια μέθοδος έρευνας είναι ένα συστηματικό σχέδιο για τη διεξαγωγή της έρευνας» (Macionis και Plummer, 1998). Τα δεδομένα θα συλλέγονται μέσω δύο διαφορετικών τρόπων:

- Μέσω συνεντεύξεων οι οποίες «... μπαίνουν σε μεγαλύτερο βάθος από ότι συμβαίνει με άλλες μεθόδους συλλογής δεδομένων." (Cohen και Manion 1991, σ. 308)

Η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί την τεχνική Delphi (Delphi Methodology) δύο κύκλων. Η μέθοδος αυτή χαρακτηρίζεται από την ανωνυμία, τα δομημένα ερωτηματολόγια με ελεγχόμενη ανατροφοδότηση και τη στατιστική ανάλυση των απαντήσεων της ομάδας (Goodman, 1987; Adler & Ziglio, 1996). Τα δεδομένα συλλέγονται μέσω των επαναλαμβανόμενων κύκλων και τα αποτελέσματα των προηγούμενων κύκλων ανατροφοδοτούνται από τον ερευνητή υπό μορφή στατιστικών αποτελεσμάτων, μέχρι η

συναίνεση να επιτευχθεί μεταξύ της ομάδας (McKenna, 1994; Van Zolingen and Klaassen, 2003;). Η ομάδα συνήθως αποτελείται από «εμπειρογνώμονες» που αντανακλούν τη σύγχρονη γνώση και αντίληψη στο υπό εξέταση θέμα (Jairath and Weinstein, 1994).

Τα άτομα έχουν επιλεγεί με βάση τις γνώσεις και εμπειρίες τους στο συγκεκριμένο υπό διερεύνηση θέμα, αλλά και τη διαθεσιμότητα και προθυμία τους να συνεργαστούν. Οι συνεντεύξεις είναι μερικώς δομημένες, επειδή από τη μια ο ερευνητής θέλει να μάθει συγκεκριμένες πληροφορίες, αλλά και από την άλλη υπολογίζει ότι οι ερωτήσεις ανοικτού τύπου θα μπορέσουν να δώσουν την ευκαιρία στον ερωτώμενο να επεκταθεί και να προσφέρει πληροφορίες στον ερευνητή που ίσως να μην είχε λάβει υπόψη εκ των προτέρων.

Το πρόβλημα σε τέτοιου είδους συνεντεύξεις είναι να μπορέσουμε να διατηρήσουμε την ισορροπία μεταξύ των ανοικτών και των κλειστών ερωτήσεων, έτσι ώστε να μην προκαλέσουμε στον ερωτώμενο το αίσθημα της ανάκρισης, αλλά ούτε να του προκαλέσουμε την αδιαφορία και να τον οδηγήσουμε να δώσει άσχετες ή ανακριβείς πληροφορίες.

Το γεγονός ότι οι ερωτώμενοι συμμετέχουν στη διαδικασία προσθέτει κύρος στα ποιοτικά δεδομένα που συλλέγονται από τις συνεντεύξεις. Οι Bogdan και Biklen (2007) αναφέρουν ότι οι συνεντεύξεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους, προκειμένου να «χρωματιστεί» η ευρύτερη εικόνα και να υπάρξει κατανόηση για το πώς ερμηνεύονται τα ζητήματα.

Σε αυτή την έρευνα συμμετείχαν 23 άτομα που προέρχονται από διαφορετικούς χώρους της υγείας και όλοι μαζί, με τις γνώσεις που διέθεταν κάλυψαν ολόκληρο το φάσμα που λέγεται Ιατρικός Τουρισμός.

Στον πρώτο κύκλο οι 23 συμμετέχοντες απάντησαν στις διάφορες ερωτήσεις που τους υποβλήθηκαν από τον ερευνητή. Στην συνέχεια ο ερευνητής επεξεργάστηκε αυτές τις απαντήσεις και ετοίμασε το βασικό ερωτηματολόγιο.

Στον δεύτερο κύκλο τα άτομα που συμμετείχαν στο Panel κλήθηκαν και πάλι να απαντήσουν, προκειμένου να αξιολογηθεί ο ιατρικός τουρισμός στην Κύπρο, να αναδειχθούν τα υπάρχοντα προβλήματα και οι αδυναμίες και να διατυπωθούν προτάσεις

για την ανάπτυξη και βελτίωση. Μετά την ανάλυση των ευρημάτων, προτάθηκε συγκεκριμένο πλαίσιο για την αντιμετώπιση θεμάτων που αφορούν την ιατρική τουριστική βιομηχανία στην Κύπρο, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική βιβλιογραφία και τις υπάρχουσες υποδομή (υπηρεσίες). Ο στόχος των συστάσεων θα είναι όσο το δυνατόν πρακτικός και απλός στην εφαρμογή.

- Μέσω Εγγράφων / Περιοδικών / Άρθρων / Εκδόσεων, για την σφαιρική αποτύπωση του θέματος και την απόκτηση του θεωρητικού υποβάθρου για τα εισαγωγικά του θέματος και τα ειδικότερα στοιχεία για τον ιατρικό τουρισμό στην Κύπρο.

3.3 Το μέγεθος του δείγματος

Πριν από τη συλλογή στοιχείων πρέπει να ορίζεται ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του στοχευόμενου πληθυσμού (Oakshott 2006). Σε αυτή την έρευνα το μέγεθος του δείγματος που επιλέχθηκε αποτελείται από 23 άτομα και είναι αντιπροσωπευτικό από την άποψη της εμπειρίας και της θέσης εργασίας.

Έχουν επιλεγεί συγκεκριμένες ιδιότητες (από τον δημόσιο τομέα, από τις ιδιωτικές κλινικές, από τους Παγκύπριους συνδέσμους (π.χ. παγκύπριος οδοντιατρικός σύνδεσμος), ιδιώτες, από άτομα που εργάζονται σε ιδιωτικές εταιρίες που συνεργάζονται με τον κρατικό μηχανισμό υγείας και coordinators). Αυτές οι ιδιότητες πολύ πιθανόν είναι αυτές που επηρεάζουν περισσότερο τους ερωτηθέντες. Η τεχνική της δειγματοληψίας είναι μια τεχνική μέσα από την οποία εξετάζονται μόνο λίγες μονάδες σε σχέση με το συνολικό διαθέσιμο πληθυσμό. Καθώς ο πληθυσμός δεν είναι διαθέσιμος, η τυχαία δειγματοληψία δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε αυτήν την περίπτωση. Έτσι, θα υιοθετηθεί η μη-πιθανή δειγματοληψία, εφαρμόζοντας τη Σκόπιμη / Υποκειμενική δειγματοληψία.

3.4 Πιλοτική Μελέτη

Το ερωτηματολόγιο δοκιμάστηκε σε αριθμό 5 ατόμων που άνηκαν σε διαφορετικούς χώρους όπως Δημόσιο τομέα, Ιδιωτικό τομέα, Κλινικές και Παγκύπριοι Σύνδεσμοι. Οι ερωτηθέντες είχαν ενημερωθεί για το σκοπό της μελέτης και τους ζητήθηκε να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με την τελική μορφοποίηση (διάταξη, εμφάνιση) του ερευνητικού εργαλείου και τη σαφήνεια στη διατύπωση των ερωτήσεων. Συμπερασματικά από την πιλοτική μελέτη αναλυτικά εξετάστηκε:

- ✓ εάν η ενημέρωση για το σκοπό της μελέτης ήταν διατυπωμένη με σαφήνεια.
- ✓ εάν οι οδηγίες ήταν κατανοητές.
- ✓ εάν στις δημογραφικές ερωτήσεις υπήρχε η κατάλληλη διαθέσιμη απάντηση για κάθε ερωτώμενο.

3.5 Ανάλυση Δεδομένων – Η έννοια της συναίνεσης

Τα δεδομένα που συλλέγονται αναλύονται σε μια συγκεκριμένη σειρά, καθώς αυτό θα μπορούσε να αποδειχθεί σημαντικό για τον ερευνητή στην προσπάθεια του να εξαχθούν οι διάφορες τάσεις και συγκρούσεις, να συγκριθούν παρόμοια δεδομένα από διαφορετικές πηγές και να συναχθούν συμπεράσματα.

Κατ' αρχάς, οι τεχνικές ανάλυσης που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των μεγάλων θεμάτων παράγονται από το αρχικό μη δομημένο ερωτηματολόγιο. Αυτές στην συνέχεια μεταφράζονται σε ένα δομημένο ερωτηματολόγιο που αποτελεί την βάση για τους επόμενους γύρους. Τα δεδομένα του δεύτερου και μεταγενέστερων γύρων, έχουν ποσοτικό χαρακτήρα, υποβάλλονται σε ανάλυση με κατάταξη ή τεχνικές αξιολόγησης (Jairath & Weinstein, 1994).

Στην παρούσα μελέτη στα δεδομένα του πρώτου κύκλου είχε γίνει *ποιοτική ανάλυση*. Συγκεκριμένα μετά τη συλλογή των Ερωτηματολογίων Α Κύκλου, ακολούθησε η εξής διαδικασία: Αρχικά κάθε απαντημένο Ερωτηματολόγιο Α είχε κωδικοποιηθεί, ώστε να διασφαλιστεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων. Στη συνέχεια οι απαντήσεις είχαν ταξινομηθεί σε πίνακα. Δηλαδή σε κάθε βασικό ερώτημα του Ερωτηματολογίου Α, είχαν περαστεί οι αντίστοιχες απαντήσεις που δόθηκαν από κάθε συμμετέχοντα, και ακολούθως είχαν επεξεργασθεί ποιοτικά. Συγκεκριμένα οι απαντήσεις που δόθηκαν στο βασικό Ερωτήματα 1 και 2, φάνηκαν χρήσιμες γιατί τεκμηρίωσαν την εμπειρογνωμοσύνη των συμμετεχόντων. Στην συνέχεια αυτές είχαν συνοψισθεί σε ένα μικρότερο αριθμό διατυπώσεων, ώστε να αποφευχθούν οι επαναλήψεις και να μειωθεί ο χρόνος που απαιτείται για τη συμπλήρωση του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου.

Στα δεδομένα του δεύτερου κύκλου έγινε ποσοτική ανάλυση. Συγκεκριμένα τα δεδομένα περάστηκαν σε πρόγραμμα excel όπου έγιναν οι γραφικές παραστάσεις και στη συνέχεια η στατιστική ανάλυση των δεδομένων, με σκοπό την εύρεση της μέγιστης δυνατής συναίνεσης.

Οι μηχανισμοί για την άθροιση των βαθμών μπορεί να είναι ανοικτοί στην απόφαση του ερευνητή (Murphy et al., 1998). Η αποτυχία να προσφέρει μια ερμηνεία της έννοιας της ομοφωνίας είναι μια σημαντική παράλειψη σε πολλά παραδείγματα μελετών με τεχνική Δελφών. Φαίνεται να μην υπάρχουν άκαμπτοι κανόνες για τον καθορισμό της επίτευξης συναίνεσης, αν και ο τελικός γύρος συνήθως παρουσιάζει σύγκλιση απόψεων (Linstone & Turoff, 1975), με τη διασπορά των απόψεων των συμμετεχόντων να περιορίζεται σε κάθε γύρο. Αν και ο Murphy και οι συνεργάτες του (1998) σημειώνουν ότι η σύγκλιση των απόψεων είναι συνήθως συγκριτικά μικρή, σχολιάζουν ότι ο βαθμός διαφωνίας και απόκλισης μεταξύ των απόψεων των συμμετεχόντων θα πρέπει να επισημανθεί.

Η συναίνεση έχει οριστεί (ή «επιτευχθεί») με ποικίλους τρόπους. Σε μια μελέτη Δελφών οι Williams και Webb (1994) επεδίωξαν 100% επίπεδο συμφωνίας των απόψεων για να γίνουν αυτές αποδεκτές. Ωστόσο οι ερευνητές, σημειώνουν ότι άλλοι είχαν ορίσει το επίπεδο συμφωνίας χαμηλό όπως στο 55% ενώ άλλοι ήταν λιγότερο συγκεκριμένοι. Ο McKenna (1994) εισηγείται ότι το ποσοστό συναίνεσης πρέπει να είναι τουλάχιστο 51%, ο Sumsion (1998) προτείνει 70%, ενώ ο Green και οι συνεργάτες του εισηγούνται για επίπεδο 80% συναίνεσης. Συνεπώς, δεν υπάρχει ένα γενικά αποδεκτό ποσοστό συναίνεσης, αλλά φαίνεται το επίπεδο που χρησιμοποιείται εξαρτάται από τον αριθμό του δείγματος, το σκοπό της έρευνας και τους διαθέσιμους πόρους. Στην παρούσα μελέτη, ως ποσοστό συναίνεσης καθορίστηκε το **75%**.

3.6 Αξιοπιστία

Ο βαθμός απόδοσης των επιλεγμένων τεχνικών συλλογής δεδομένων αναμένεται να είναι πολύ ψηλός, καθώς τόσο τα δευτερογενή δεδομένα ανακτήθηκαν από αξιόπιστες πηγές, όσο και τα αρχικά δεδομένα συλλέχθηκαν από ανθρώπους ειδικούς και με βασικές θέσεις στη βιομηχανία του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο. Επιπλέον, η ανωνυμία των συμμετεχόντων εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό ότι οι απαντήσεις είναι όσο το δυνατό ειλικρινείς και αμερόληπτες.

3.7 Ανωνυμία και Προσωπικά δεδομένα

Όλοι οι ερωτηθέντες αποδέχτηκαν να συμμετέχουν σε αυτή τη μελέτη με τη θέλησή τους. Ο συγγραφέας στην ανάλυση των στοιχείων, δεν αναφέρεται στα ονόματά τους, προστατεύοντας έτσι τα προσωπικά δεδομένα.

Εξασφαλίζεται η ανωνυμία και η εμπιστευτικότητα της όλης διαδικασίας και τα δεδομένα συλλέγονται και επεξεργάζονται σύμφωνα με τον Νόμο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων του 1998. Αυτή η πράξη υλοποιείται μέσω ενός δίκαιου κώδικα επεξεργασίας που οι πιο σημαντικές αρχές του είναι: πριν την παροχή πληροφοριών και την έγκριση (για τη συμμετοχή τους σε ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις κλπ), η ταυτότητα του υπεύθυνου επεξεργασίας δεδομένων (στην περίπτωση αυτή ο ερευνητής), πρέπει να είναι γνωστή στους συμμετέχοντες, καθώς επίσης και ο σκοπός της επεξεργασίας των δεδομένων, πόσο καιρό τα δεδομένα θα διατηρηθούν, τα θέματα στα οποία θα πρέπει να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για τη συλλογή στοιχείων και η ρητή συναίνεσή τους για τα ευαίσθητα δεδομένα (ρητή εδώ σημαίνει υπογραφή αν θα πάρετε συνέντευξη από κάποιο ή μαγνητοφωνημένη δήλωση αν θα ηχογραφήσει τη συνέντευξη).

4. Αποτελέσματα

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα ευρήματα (αποτελέσματα) του πρώτου και του δεύτερου κύκλου της Τεχνικής των Δελφών, αφού πρώτα γίνει αναφορά και περιγραφή του δείγματος των εμπειρογνομώνων που συμμετείχαν στην μελέτη

4.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά της ομάδας εμπειρογνομώνων

Από τα 23 άτομα που συμμετείχαν στη μελέτη, οι 14 είναι άνδρες και οι 9 είναι γυναίκες, δηλαδή το 60,9% είναι άνδρες και το 39,1% είναι οι γυναίκες.

Πίνακας 16: Κατανομή του δείγματος ως προς το φύλο

Φύλο	Συχνότητα	Ποσοστό %
Άνδρας	14	60,9
Γυναίκα	9	39,1
Σύνολο	23	100

Όσον αφορά την ιδιότητα των συμμετεχόντων στο δείγμα, (Πίνακα 21) 5 άτομα προέρχονται από τον δημόσιο τομέα (21,7%), 4 άτομα προέρχονται από τις ιδιωτικές κλινικές (17,4%), 4 άτομα προέρχονται από τους Παγκύπριους συνδέσμους (π.χ. παγκύπριος οδοντιατρικός σύνδεσμος) (17,4%), 4 άτομα είναι ιδιώτες (17,4%), 3 άτομα εργάζονται σε ιδιωτικές εταιρίες που συνεργάζονται με τον κρατικό μηχανισμό υγείας, (13,05%) και 3 άτομα που δουλεύουν coordinators ποσοστό (13,05%).

Πίνακας 17: Κατανομή του δείγματος ως προς την ιδιότητα

Ιδιότητα	Συχνότητα	Ποσοστό %
Δημόσιος τομέας	5	21,7
Παγκύπριοι σύνδεσμοι	4	17,4
Ιδιωτικές κλινικές	4	17,4
Ιδιώτες	4	17,4
Ιδιωτικές εταιρίες (συνεργασία με δημόσιο τομέα)	3	13,05
Coordinators	3	13,05
Σύνολο	23	100

4.2 Αποτελέσματα Πρώτου Κύκλου

Όλα τα μέλη της ομάδας των ειδικών, δηλαδή οι 23 συμμετέχοντες, ανταποκρίθηκαν θετικά στον 1^ο κύκλο, αφού έστειλαν απαντήσεις στο σχετικό ερωτηματολόγιο που τους είχε αποσταλεί, (ποσοστό ανταπόκρισης 100%). Ο συνολικός αριθμός των απαντήσεων για ανάλυση ήταν 670.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στο «Ερωτηματολόγιο Α Κύκλου» ταξινομήθηκαν και αναλύθηκαν ως ακολούθως: Από το πρώτο ερώτημα και τις απαντήσεις που δόθηκαν σ' αυτό, έγινε δυνατή η τεκμηρίωση της εμπειρογνωμοσύνης των συμμετεχόντων.

Ποσοστό 100 % γνώριζε τι είναι ιατρικός τουρισμός. Έτσι οι συμμετέχοντες κάλυπταν τα κριτήρια ένταξης «inclusion criteria» για να συμμετάσχουν στην έρευνα. Όσον αφορά στις απαντήσεις/διατυπώσεις/δηλώσεις αρχικά έγιναν ομαδοποιήσεις των κοινών απαντήσεων και στη συνέχεια αυτές συμπεριλήφθηκαν/συνοψίστηκαν σε ένα μικρότερο αριθμό διατυπώσεων, ώστε να αποφευχθούν οι επαναλήψεις και να μειωθεί ο χρόνος που απαιτείται για τη συμπλήρωση του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου.

Ακολουθεί η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων του 1^{ου} κύκλου:

Ερώτημα 1: Τι σημαίνει για σας «ιατρικός τουρισμός»; Μπορείτε να το εξηγήσετε σε πέντε γραμμές

- Δόθηκαν 23 απαντήσεις/διατυπώσεις και από τους 23 συμμετέχοντες.
- Οι 23 συμμετέχοντες (ποσοστό 100 %) κρίνεται ότι έδωσαν επαρκείς απαντήσεις στο ερώτημα τι σημαίνει ιατρικός τουρισμός.

Ενδιαφέροντα αποτελέσματα στο ερώτημα 1 αναφέρονται πιο κάτω:

Έξι (6) από τους 23 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα έχουν αναφερθεί στο ταξίδι κάποιου ατόμου εκτός της χώρας διαμονής του, με στόχο τη βελτίωση της υγείας του. Αποτελεί οικονομική δραστηριότητα και προϋποθέτει τη συνεργασία δύο τομέων, της υγείας και του τουρισμού.

Τέσσερις (4) από τους 23 συμμετέχοντες έχουν αναφερθεί ότι ο ιατρικός τουρισμός είναι μια μορφή που «παντρεύει» τη θεραπεία με την αναψυχή.

Έξι (6) από τους 23 συμμετέχοντες έχουν αναφερθεί στην μετάβαση εντός ή και εκτός των συνόρων ανθρώπων με προβλήματα υγείας, προκειμένου να τους παρασχεθεί ιδιωτική ιατρική φροντίδα όπως για παράδειγμα οι χειρουργικές επεμβάσεις και οι εξειδικευμένες μορφές θεραπείας. Παράλληλα στα πλαίσια του ιατρικού τουρισμού οι άνθρωποι, οι οποίοι χρήζουν συνεχούς ιατρικής φροντίδας να ταξιδεύουν σε τουριστικούς προορισμούς που επιθυμούν.

Ερώτημα 2: Γιατί κατά την γνώμη σας πρέπει η Κύπρος να ενδιαφερθεί για την ανάπτυξη του «ιατρικού τουρισμού»; (έως πέντε γραμμές)

- Λήφθηκαν απαντήσεις από όλους δηλαδή και από τα 23 συμμετέχοντες
- Δόθηκαν 69 απαντήσεις/διατυπώσεις, από τις οποίες φάνηκε ότι οι 21 (ποσοστό 91,3 %) γνώριζαν για το τι πρέπει να κάνει η Κύπρος για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού.

Ενδιαφέροντα αποτελέσματα στο ερώτημα 2 αναφέρονται πιο κάτω:

Δεκατέσσερις (14) από τους 23 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα έχουν αναφερθεί στους οικονομικούς λόγους όπως η αύξηση εισοδήματος, νοσηλευτηρίων, ιατρών, παραϊατρικού προσωπικού κλπ.

Δέκα (10) από τους 23 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα έχουν επισημάνει τα πλεονεκτήματα που διαθέτει η Κύπρος στον ιατρικό τομέα για συγκεκριμένες θεραπείες και διαγνωστικές εξετάσεις, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για προσέλκυση ξένων αλλά και ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας ζωής για τους ντόπιους.

Δεκατρείς (13) από τους 23 συμμετέχοντες έχουν αναφερθεί στην καλύτερη αξιοποίηση των υφιστάμενων υποδομών υγείας, τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και στην αύξηση των εσόδων του κράτους.

Ερώτημα 3: Μπορείτε να αναφέρετε ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα τρία σημαντικά πλεονεκτήματα και τα τρία σημαντικότερα μειονεκτήματα στην ανάπτυξη του «Ιατρικού Τουρισμού» στην Κύπρο;

- Λήφθηκαν απαντήσεις από όλους, δηλαδή από 23 άτομα.
- Δόθηκαν 115 απαντήσεις/διατυπώσεις για τα πλεονεκτήματα και 92 απαντήσεις για τα μειονεκτήματα οι οποίες είχαν ομαδοποιηθεί (κοινές απαντήσεις).

Κάποια ενδιαφέροντα αποτελέσματα στο Ερώτημα 3 που αφορούν τα σημαντικά (πλεονεκτήματα) αναφέρονται παρακάτω:

Δεκαέξι (16) από τους 23 συμμετέχοντες επεσήμαναν ότι σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο είναι η ευρεία χρήση της αγγλικής γλώσσας, είκοσι δύο (22) από τους 23 συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην γεωγραφική θέση και τις κλιματολογικές συνθήκες που υπάρχουν στην Κύπρο και τέλος 15 από τους 23 συμμετέχοντες ανέφεραν την υψηλή κατάρτιση και εμπειρία του ιατρικού, νοσηλευτικού και παραϊατρικού προσωπικού

Ακόμα κάποια ενδιαφέροντα αποτελέσματα που αφορούν τα (μειονεκτήματα) και αναφέρονται παρακάτω:

Δεκατέσσερις (14) από τους 23 συμμετέχοντες επεσήμαναν την απουσία στρατηγικού σχεδίου και επαρκούς συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και επίσης 14 από τους 23 συμμετέχοντες επεσήμαναν ότι δεν έχει εκτιμηθεί πλήρως η σημασία και οι προοπτικές του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο ούτε από το δημόσιο αλλά ούτε και από τον ιδιωτικό τομέα.

Ερώτημα 4: Ποιος κατά τη γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος της κυβέρνησης (ΚΟΤ, Υπ. Υγείας, Υπ. Εμπορίου κτλ);

- Λήφθηκαν απαντήσεις από 21 συμμετέχοντες σε σύνολο 23. Οι δύο απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν το ρόλο της κυβέρνησης. (Ποσοστό 91,3%) απάντησε την συγκεκριμένη ερώτηση
- Δόθηκαν 63 απαντήσεις/διατυπώσεις οι οποίες είχαν ομαδοποιηθεί (κοινές απαντήσεις).

Ενδιαφέροντα αποτελέσματα στο ερώτημα 4 αναφέρονται πιο κάτω:

Δεκατρείς (13) από τους 21 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα έχουν αναφερθεί στην διασφάλιση της ποιότητας των παρεχομένων ιατρικών υπηρεσιών. Επίσης 13 από τους 21 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα έχουν αναφερθεί στην προβολή και την διαφήμιση της Κύπρου ως ένας ιατρικός προορισμός με σοβαρές υποδομές και τέλος 16 από τους 21 συμμετέχοντες έχουν να αναφερθεί στον συντονισμό και αξιοποίηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων στα πλαίσια μιας κοινής στρατηγικής.

Ερώτημα 5: Ποιος κατά την γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα (ξενοδόχοι ιατρεία, κλινικές κλπ);

- Λήφθηκαν απαντήσεις από όλους όσους συμμετέχουν στο Panel
- Δόθηκαν συνολικά 58 διατυπώσεις/δηλώσεις, οι οποίες είχαν ομαδοποιηθεί (κοινές απαντήσεις)

Κάποια ενδιαφέροντα αποτελέσματα στο Ερώτημα 5 αναφέρονται παρακάτω:

Δεκατέσσερις (14) από τους 23 συμμετέχοντες έχουν επισημάνει ότι ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα είναι η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και αναβάθμιση των υποδομών.

Έντεκα (11) από τους 23 συμμετέχοντες έχουν αναφέρει την ανάγκη για επαφές και συμφωνίες με οργανισμούς του εξωτερικού για προσέλκυση ταξιδιωτών υγείας.

Δεκατρείς (13) από τους 23 συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην αύξηση των επενδύσεων στον τομέα του ιατρικού τουρισμού και την προβολή της Κύπρου ως ιατρικός προορισμός.

Έντεκα (11) από τους 23 συμμετέχοντες ανέφεραν την υψηλή κατάρτιση και εμπειρία του ιατρικού, νοσηλευτικού και παραϊατρικού προσωπικού

Δώδεκα (12) από τους 23 συμμετέχοντες συνηγορούν στην άποψη για δημιουργία του τελικού προϊόντος υπό μορφή ελκυστικού πακέτου σε προσιτές τιμές με τη συνεργασία όλων των φορέων (αεροδρόμια, ξενοδοχεία, κλινικές κτλ) προβάλλοντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του νησιού στο συγκεκριμένο τομέα.

Ερώτημα 6: Σε ποιες αγορές κατά τη γνώμη σας μπορεί η Κύπρος να απευθυνθεί για την ανάπτυξη του «Ιατρικού Τουρισμού»;

- Δόθηκαν 23 απαντήσεις/διατυπώσεις και από τους 23 συμμετέχοντες.
- Δόθηκαν 53 απαντήσεις/διατυπώσεις, οι οποίες είχαν ομαδοποιηθεί (κοινές απαντήσεις)

Ενδιαφέροντα αποτελέσματα στο ερώτημα 6 αναφέρονται πιο κάτω:

Είκοσι (20) από τους 23 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα, σε ποιες αγορές μπορεί η Κύπρος να απευθυνθεί για την ανάπτυξη του «ιατρικού τουρισμού» αναφέρθηκαν στις μεγάλες και ανεπτυγμένες Ευρωπαϊκές χώρες, στις οποίες υπάρχουν μεγάλες λίστες αναμονής, οι τιμές είναι πιο ψηλές κτλ

Δεκατέσσερις (14) από τους 23 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα έχουν αναφερθεί στις Αραβικές χώρες καθώς η Κύπρος αποτελεί γνωστό προορισμό για τους κατοίκους αυτών των χωρών, η ποιότητα των υπηρεσιών σε αυτές δεν είναι υψηλή και οι αποστάσεις είναι κοντινές.

Ερώτημα 7: Πόσο σημαντικό είναι κατά τη γνώμη σας το θέμα της διαπίστευσης των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων;

- Δόθηκαν 22 απαντήσεις/διατυπώσεις και από τους 23 συμμετέχοντες. Ποσοστό 95,6%
- Δόθηκαν 51 απαντήσεις/διατυπώσεις, οι οποίες είχαν ομαδοποιηθεί (κοινές απαντήσεις)

Ενδιαφέροντα αποτελέσματα στο ερώτημα 7 αναφέρονται πιο κάτω:

Δεκαεπτά (17) από τους 22 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα έχουν αναφερθεί στην διασφάλιση της ποιότητας μέσα από την διαπίστευση των νοσηλευτηρίων. Επίσης 19 από τους 22 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι θα συμβάλει ουσιαστικά στην παροχή και διατήρηση ποιοτικών υπηρεσιών υγείας

Δεκατρείς (13) από τους 22 συμμετέχοντες έχουν τονίσει ότι θα αποτελέσει πόλο έλξης τόσο για τις ασφαλιστικές εταιρίες όσο και για άλλα οργανωμένα σύνολα και μεμονωμένους ταξιδιώτες υγείας κερδίζοντας την εμπιστοσύνη τους.

Ερώτημα 8: Γιατί κατά τη γνώμη σας είναι σημαντικός ο ρόλος των *medical coordinators – facilitators* στη δημιουργία πακέτων;

- Λήφθηκαν απαντήσεις από όλους όσους συμμετέχουν στο Panel
- Δόθηκαν συνολικά 61 διατυπώσεις/δηλώσεις, οι οποίες είχαν ομαδοποιηθεί (κοινές απαντήσεις)

Ενδιαφέροντα αποτελέσματα στο ερώτημα 8 αναφέρονται πιο κάτω:

Δεκατέσσερις (14) από τους 23 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα έχουν αναφερθεί στην διευκόλυνση του ασθενή να οργανώσει το ταξίδι του. Δώδεκα (12) από τους 23 συμμετέχοντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι προβάλλουν πολύ στοχευμένα συγκεκριμένες υπηρεσίες και αναλαμβάνουν ένα ταξίδι υγείας από την αρχή μέχρι να αφοσιωθεί στην θεραπεία, την ανάρρωση του ή την χαλάρωση του.

Δεκατρείς (13) από τους 23 συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στο πόσο σημαντικό είναι η παροχή μια αίσθηση ασφάλειας προς τον ασθενή. Οκτώ (8) από τους 23 συμμετέχοντες έχουν αναφερθεί στην προώθηση επισκεπτών από το εξωτερικό στην Κύπρο.

Ερώτημα 9: Ποιοι κατά τη γνώμη σας πρέπει να είναι οι τρεις άξονες ενός μέσο – μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

- Λήφθηκαν απαντήσεις από όλους, δηλαδή από 23 άτομα.
- Δόθηκαν 85 απαντήσεις/διατυπώσεις οι οποίες είχαν ομαδοποιηθεί (κοινές απαντήσεις).

Κάποια ενδιαφέροντα αποτελέσματα στο Ερώτημα 9 αναφέρονται παρακάτω:

Δεκαοκτώ (18) από τους 23 συμμετέχοντες επεσήμαναν την προβολή και τη δημοσιότητα. Δεκατρείς (13) από τους 23 συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην ποιότητα, τη στοχευμένη προώθηση και συνεχή αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα της υγείας αλλά και στον τουριστικό τομέα.

Εφτά (7) από τους 23 συμμετέχοντες ανέφεραν την ανάγκη για συνεργασία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Δεκαέξι (16) από τους 23 συμμετέχοντες έχουν αναφέρει την διαπίστευση των νοσηλευτηρίων. Δέκα (10) από τους 23 συμμετέχοντες έχουν επισημάνει την φιλοξενία ξένων γιατρών στην Κύπρο και την συνεργασία με Κύπριους γιατρούς.

4.3 Αποτελέσματα Δευτέρου Κύκλου

Στο δεύτερο κύκλο της έρευνας, με τις ερωτήσεις που δημιουργήθηκαν από τα αποτελέσματα του πρώτου κύκλου, επιδιώκεται μεγαλύτερη συναίνεση μεταξύ των εμπειρογνομόνων.

Στο παράρτημα ΣΤ, παρουσιάζεται αναλυτικά σε Διαγράμματα (σύνολο 43) το ποσοστό συμφωνίας / διαφωνίας των ειδικών ανά ερώτημα για κάθε δήλωση.

Από την ανάλυση των στοιχείων, όπως φαίνεται και στους πίνακες που ακολουθούν, προέκυψε ότι στο σύνολο των 43 δηλώσεων στις 37 έχει επιτευχθεί συναίνεση (μεγαλύτερη από 75%). Συγκεκριμένα και για κάθε ερευνητικό ερώτημα:

Όπως φαίνεται στο Πίνακα 18, που αφορά το βασικό Ερώτημα 1, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου επιτεύχθηκε συναίνεση στις 4 από τις 5 δηλώσεις/θέματα, που ουσιαστικά αποτελούν την έννοια στο περιεχόμενο «**Τι σημαίνει για σας ιατρικός Τουρισμός**»

Πίνακας 18: Βασικό Ερώτημα 1, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου

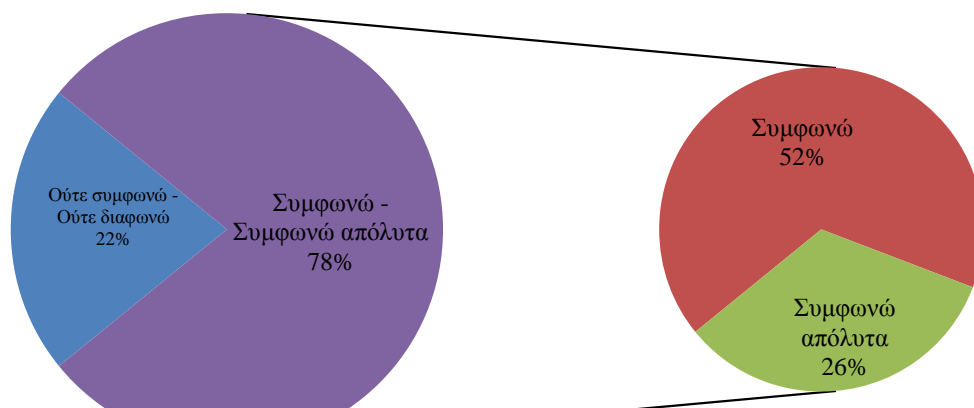
Ερώτηση 1. Τι σημαίνει για σας «Ιατρικός Τουρισμός»	Ποσοστό Συναίνεσης
α. Προσέλκυση επισκεπτών σε ένα προορισμό με σκοπό τον συνδυασμό ιατρικών υπηρεσιών και ανάρρωσης/ξεκούρασης/ αναψυχής	78,00%
β. Μια μορφή τουρισμού η οποία «παντρεύει» τη θεραπεία με την αναψυχή.	83,00%
γ. Το ταξίδι κάποιου ατόμου εκτός της χώρας διαμονής του, με στόχο τη βελτίωση της υγείας του. Αποτελεί οικονομική δραστηριότητα και προϋποθέτει τη συνεργασία δύο τομέων, της υγείας και του τουρισμού	87,00%
δ. Η μετάβαση εντός ή και εκτός των συνόρων ανθρώπων με προβλήματα υγείας, προκειμένου να τους παρασχεθεί ιδιωτική ιατρική φροντίδα, όπως για παράδειγμα οι χειρουργικές επεμβάσεις	87,00%

<p>και οι εξειδικευμένες μορφές θεραπείας. Παράλληλα, στα πλαίσια του ιατρικού τουρισμού, οι άνθρωποι, οι οποίοι χρήζουν συνεχούς ιατρικής φροντίδας να ταξιδεύουν σε τουριστικούς προορισμούς που επιθυμούν.</p>	
<p>ε. Ένας όρος που αρχικά επινοήθηκε από τα ταξιδιωτικά γραφεία και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για να περιγράψει την ταχέως αναπτυσσόμενη πρακτική των ανθρώπων να ταξιδεύουν διεθνώς για να λάβουν ιατρική περίθαλψη</p>	<p>35,00%</p>

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 1

Διάγραμμα 3

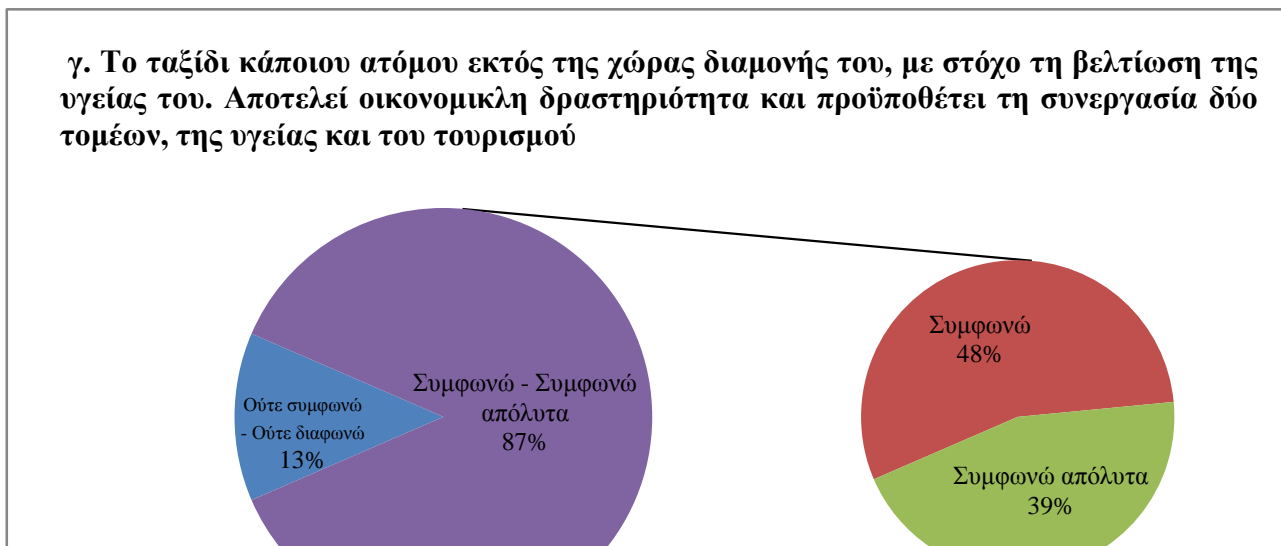
α. Προσέλκυση επισκεπτών σε ένα προορισμό με σκοπό τον συνδυασμό ιατρικών υπηρεσιών και ανάρρωσης/ ξεκούρασης / αναψυχής.

Διάγραμμα 4

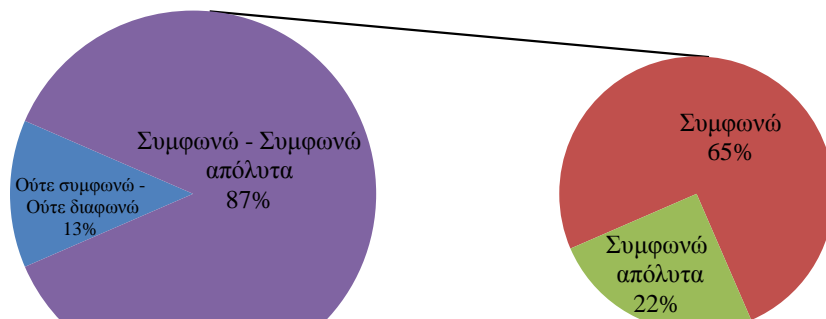

Διάγραμμα 5

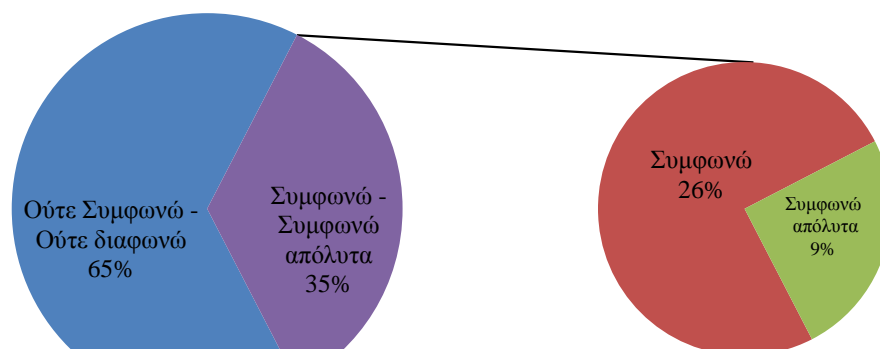
Διάγραμμα 6

δ. Η μετάβαση εντός ή εκτός των συνόρων, ανθρώπων με προβλήματα υγείας, προκειμένου να τους παρασχεθεί ιδιωτική ιατρική φροντίδα, όπως για παράδειγμα οι χειρουργικές επεμβάσεις και οι εξειδικευμένες μορφές θεραπείας. Παράλληλα, στα πλαίσια του ιατρικού τουρισμού, οι άνθρωποι οι οποίοι χρήζουν συνεχούς ιατρικής φροντίδας να ταξιδεύουν σε τουριστικούς προορισμούς που επιθυμούν

Διάγραμμα 7

ε. Ένας όρος που αρχικά επινοήθηκε από τα ταξιδιωτικά γραφεία και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για να περιγράψει την ταχέως ανάπτυσσόμενη πρακτική των ανθρώπων να ταξιδεύουν διεθνώς για να λαμβάνουν ιατρική περίθαλψη.

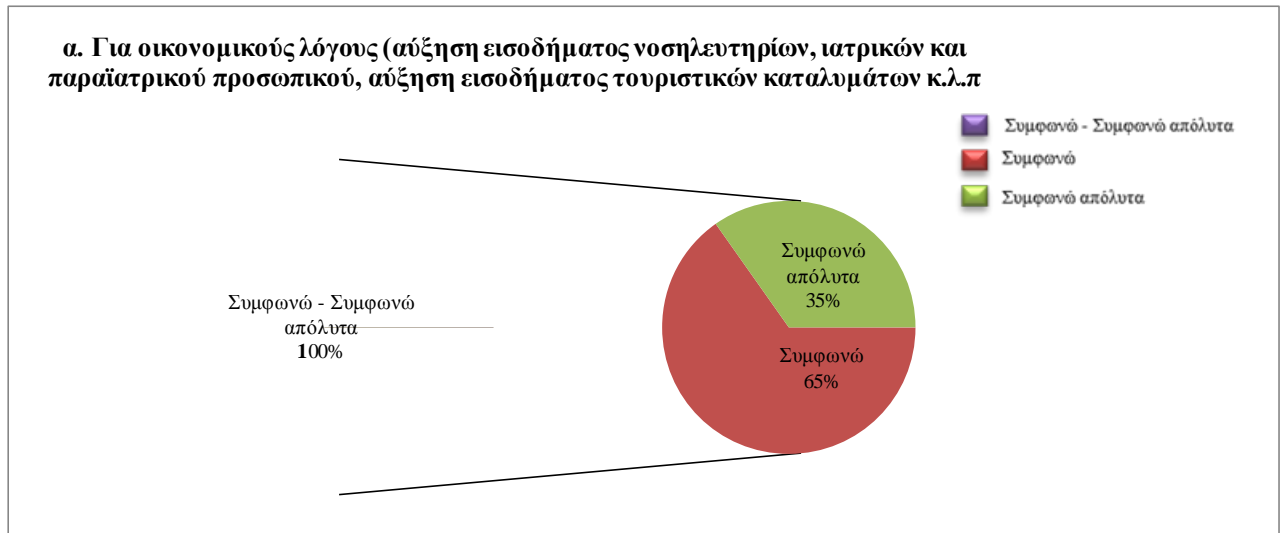
Όπως φαίνεται στον Πίνακα 19, που αφορά το βασικό Ερώτημα 2, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλο υ επιτεύχθηκε υψηλή συναίνεση στις 3 από τις 4 δηλώσεις/θέματα, που ουσιαστικά αποτελούν την έννοια στο περιεχόμενο «**Γιατί κατά τη γνώμη σας πρέπει η Κύπρος να ενδιαφερθεί για την ανάπτυξη του «Ιατρικού Τουρισμού»;**

Πίνακας 19: Βασικό Ερώτημα 2, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου

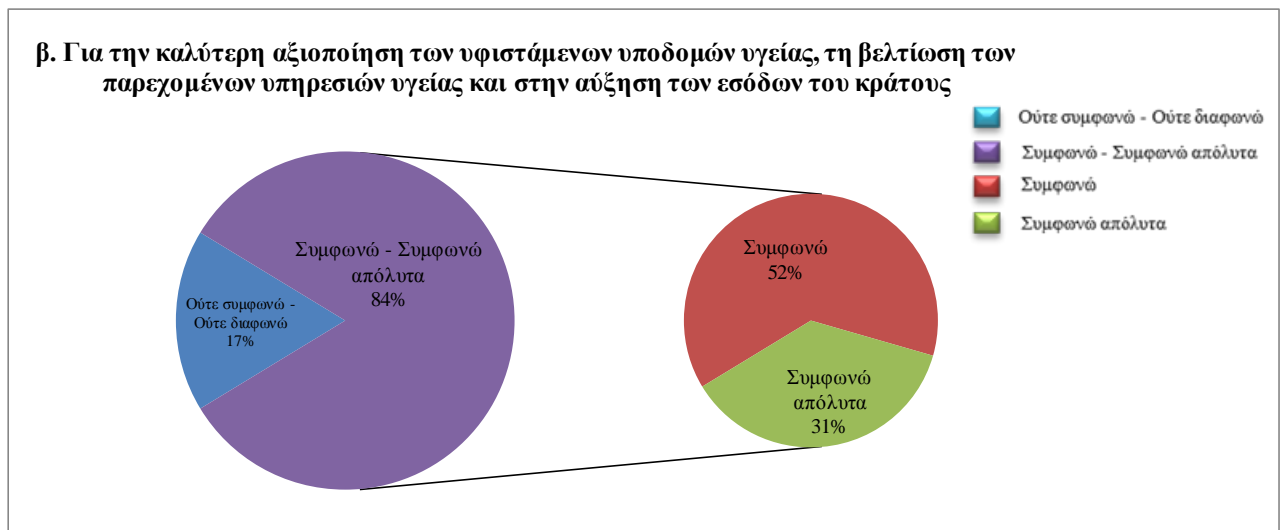
Ερώτηση 2. Γιατί κατά τη γνώμη σας πρέπει η Κύπρος να ενδιαφερθεί για την ανάπτυξη του «Ιατρικού Τουρισμού»	Ποσοστό Συναίνεσης
α. Για οικονομικούς λόγους (αύξηση εισοδήματος νοσηλευτηρίων, ιατρών και παραϊατρικού προσωπικού, αύξηση εισοδήματος τουριστικών καταλυμάτων κλπ.)	100,00%
β. Για την καλύτερη αξιοποίηση των υφιστάμενων υποδομών υγείας, τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και στην αύξηση των εσόδων του κράτους	84,00%
γ. Για τον λόγο ότι κανένας ταξιδιώτης υγείας δεν ταξιδεύει μόνος και συνήθως η παραμονή του διαρκεί περισσότερο από έναν απλό τουρίστα. Επίσης λόγω της νέας οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διασυνοριακή περίθαλψη	83,00%
δ. Γιατί διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα στον ιατρικό τομέα για συγκεκριμένες θεραπείες και διαγνωστικές εξετάσεις, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για προσέλκυση ξένων αλλά και ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας ζωής για τους ντόπιους.	65,00%

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 2

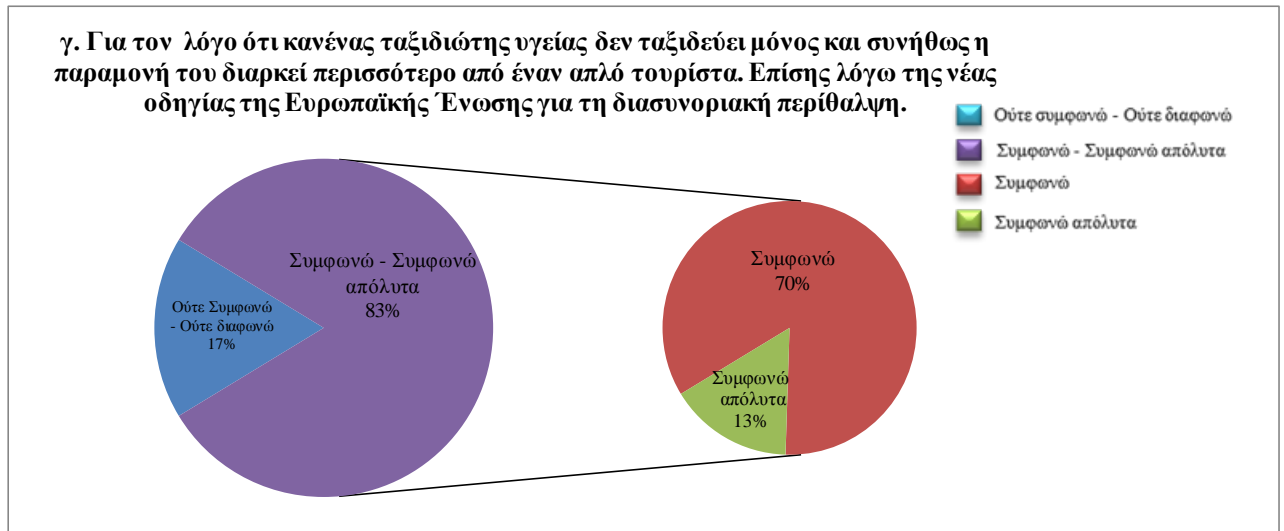
Διάγραμμα 8

Διάγραμμα 9

Διάγραμμα 10

Διάγραμμα 11

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 20, που αφορά το πρώτο σκέλος (πλεονεκτήματα) του βασικού Ερωτήματος 3, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου επιτεύχθηκε συναίνεση στις 3 από τις 5 δηλώσεις/θέματα, ενώ στο δεύτερο σκέλος (μειονεκτήματα) του βασικού ερωτήματος 3, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου επιτεύχθηκε συναίνεση και στις 4 από τις 4 δηλώσεις / θέματα που ουσιαστικά αποτελούν την έννοια στο περιεχόμενο «**Μπορείτε να αναφέρετε ποια κατά την γνώμη σας τα τρία σημαντικά πλεονεκτήματα και τα τρία σημαντικά μειονεκτήματα στην ανάπτυξη του Ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο;**»

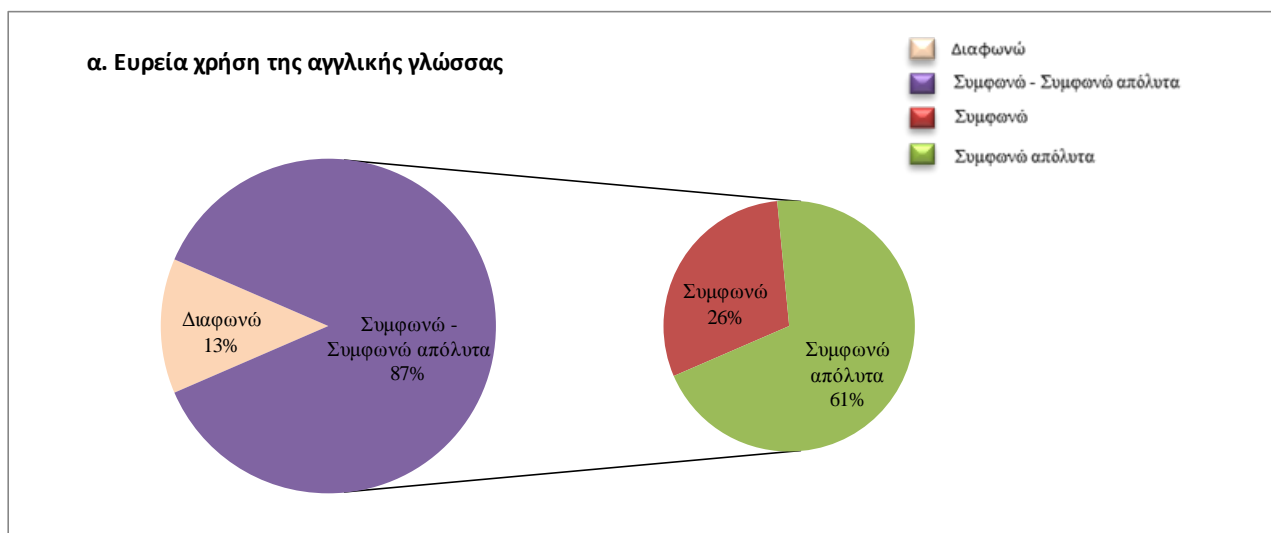
Πίνακας 20: Βασικό Ερώτημα 3, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου

Ερώτηση 3. Μπορείτε να αναφέρετε ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα τρία σημαντικά πλεονεκτήματα και τα τρία σημαντικά μειονεκτήματα στην ανάπτυξη του «Ιατρικού Τουρισμού» στην Κύπρο;	Ποσοστό Συναίνεσης
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	
α. Ευρεία χρήση της αγγλικής γλώσσας	87,00%
β. Η γεωγραφική της θέση και οι κλιματολογικές συνθήκες	96,00%
γ. Το χαμηλό κόστος θεραπειών	46,00%
δ. Η απουσία λιστών αναμονής (στον ιδιωτικό τομέα)	39,00%
ε. Η υψηλή κατάρτιση και εμπειρία του ιατρικού, νοσηλευτικού και παραϊατρικού προσωπικού	83,00%
ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	
α. Απουσία οργανωμένου δημόσιου συστήματος υγείας	82,00%
β. Απουσία διαπιστευμένων ιατρικών κέντρων	100,00%

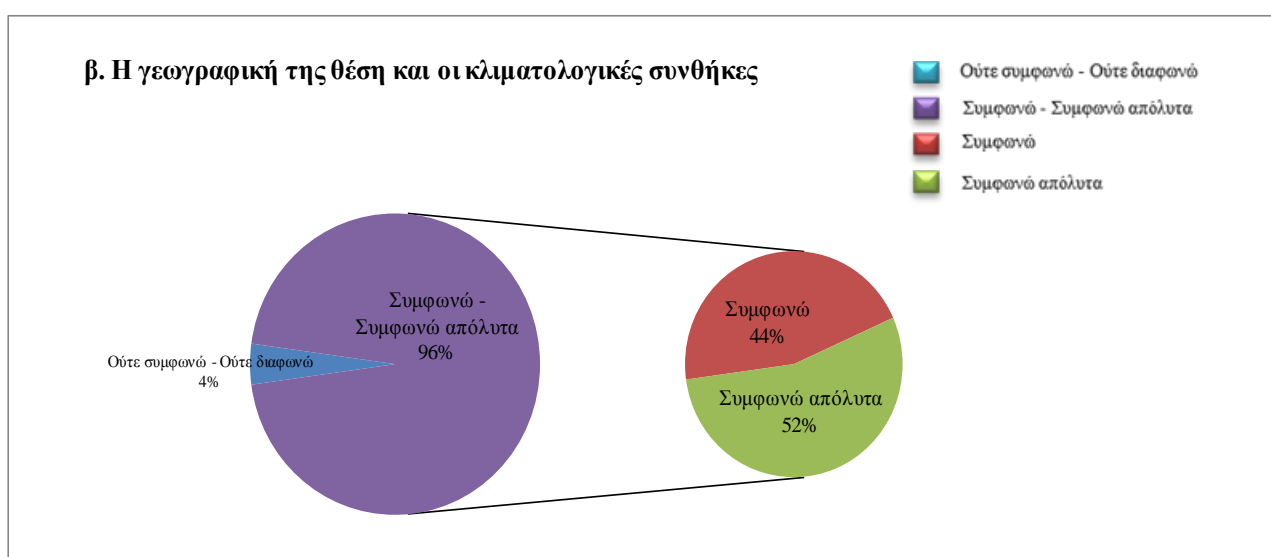
γ. Απουσία στρατηγικού σχεδίου και επαρκούς συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών	83,00%
δ. Δεν έχει εκτιμηθεί πλήρως η σημασία και οι προοπτικές του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο ούτε από το δημόσιο αλλά ούτε και από τον ιδιωτικό τομέα	87,00%

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 3 (πλεονεκτήματα)

Διάγραμμα 12

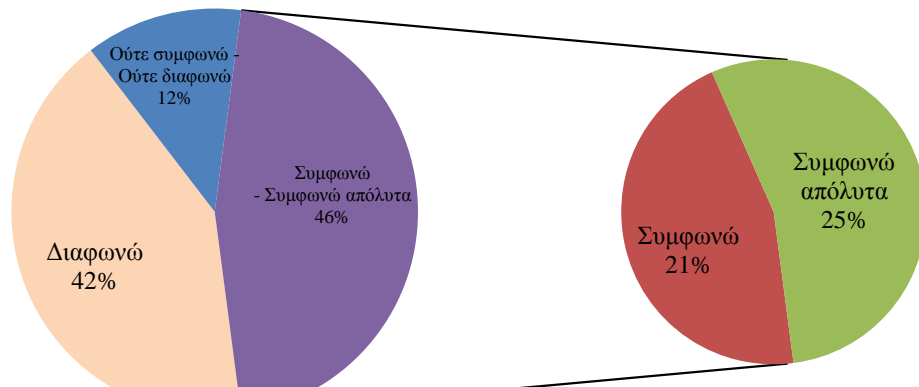

Διάγραμμα 13

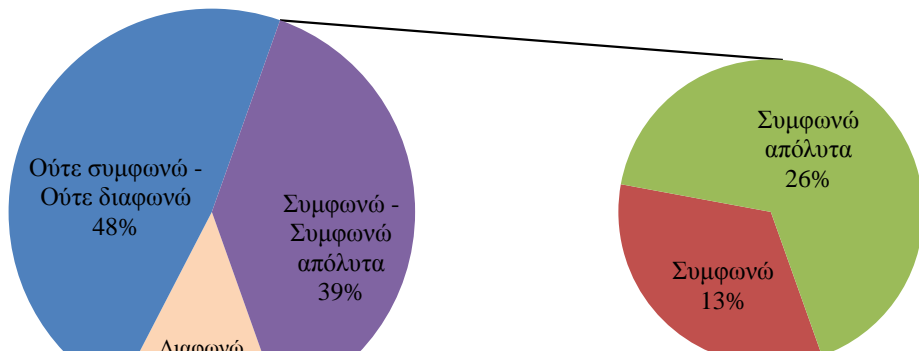
Διάγραμμα 14

γ. Το χαμηλό κόστος θεραπειών

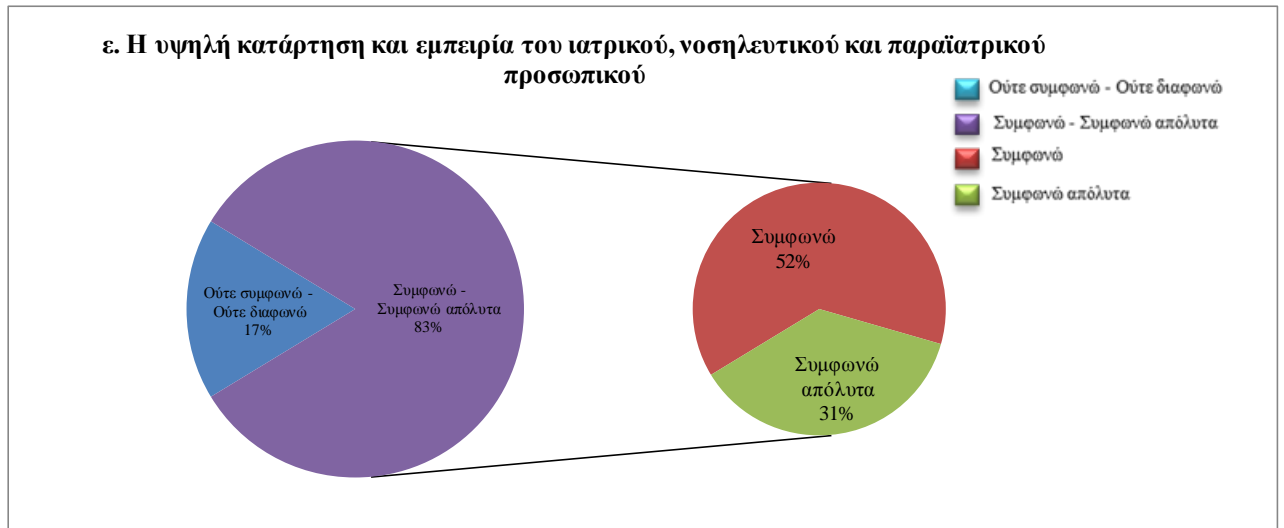

Διάγραμμα 15

δ. Η απουσία λιστών αναμονής (στον ιδιωτικό τομέα)

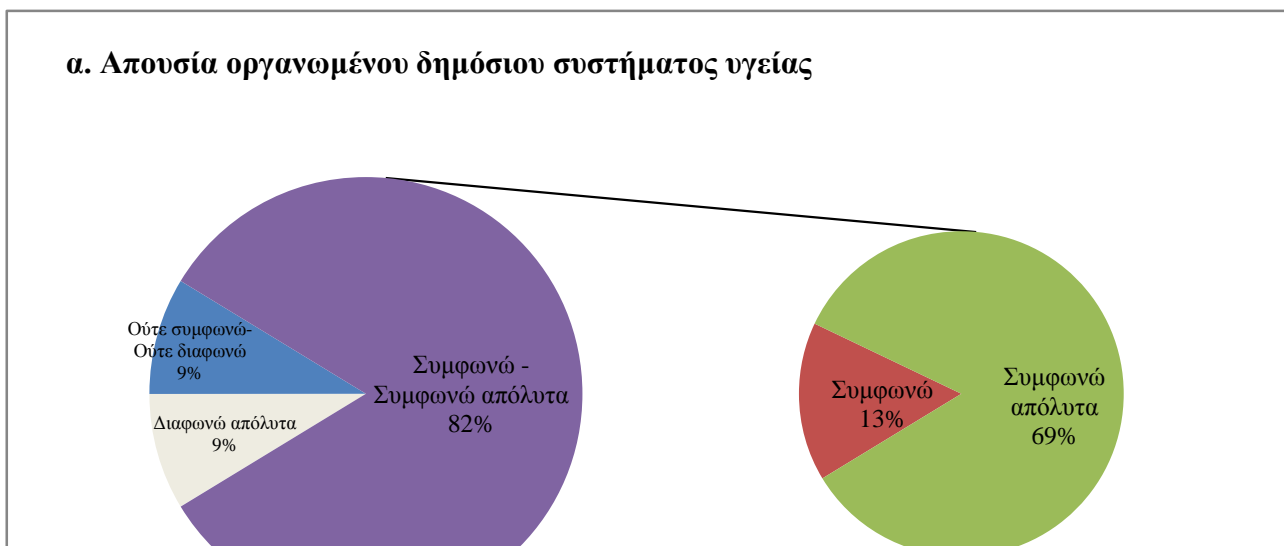

Διάγραμμα 16

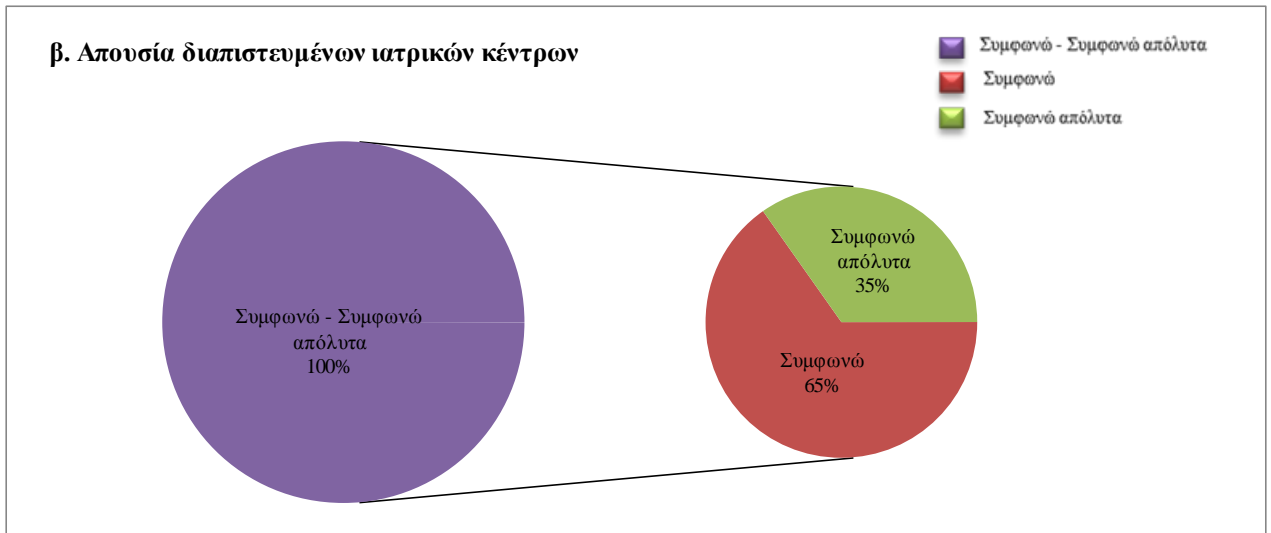

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 3 (μειονεκτήματα)

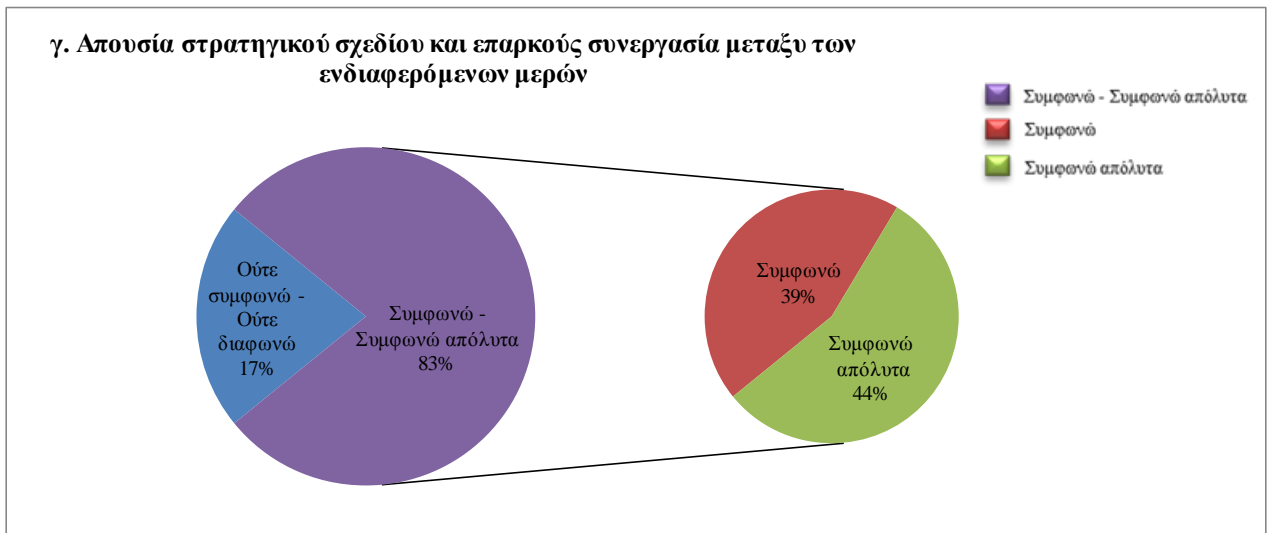
Διάγραμμα 17

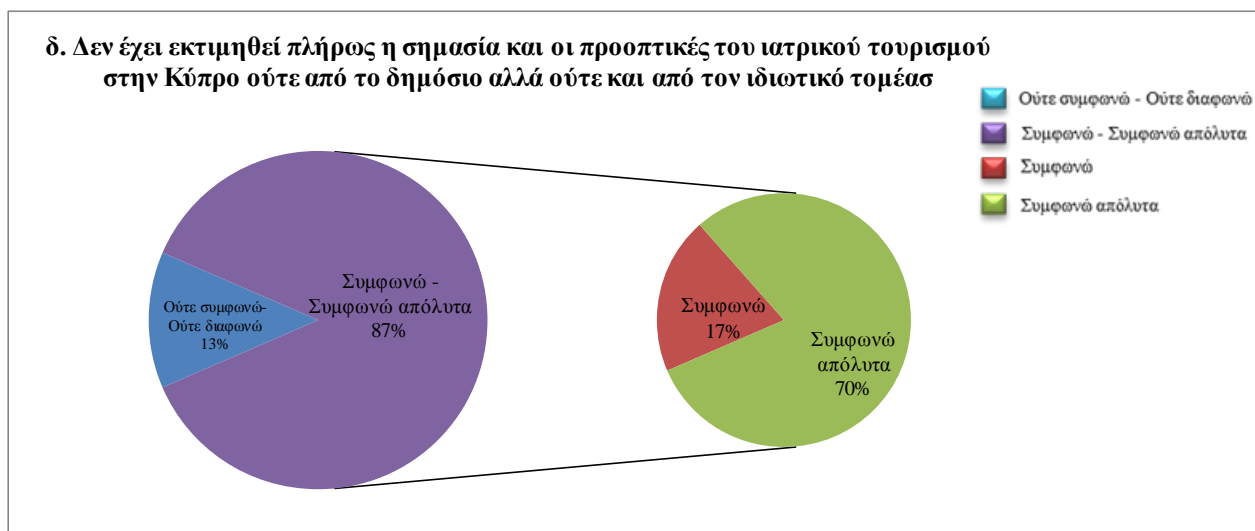
Διάγραμμα 18

Διάγραμμα 19

Διάγραμμα 20

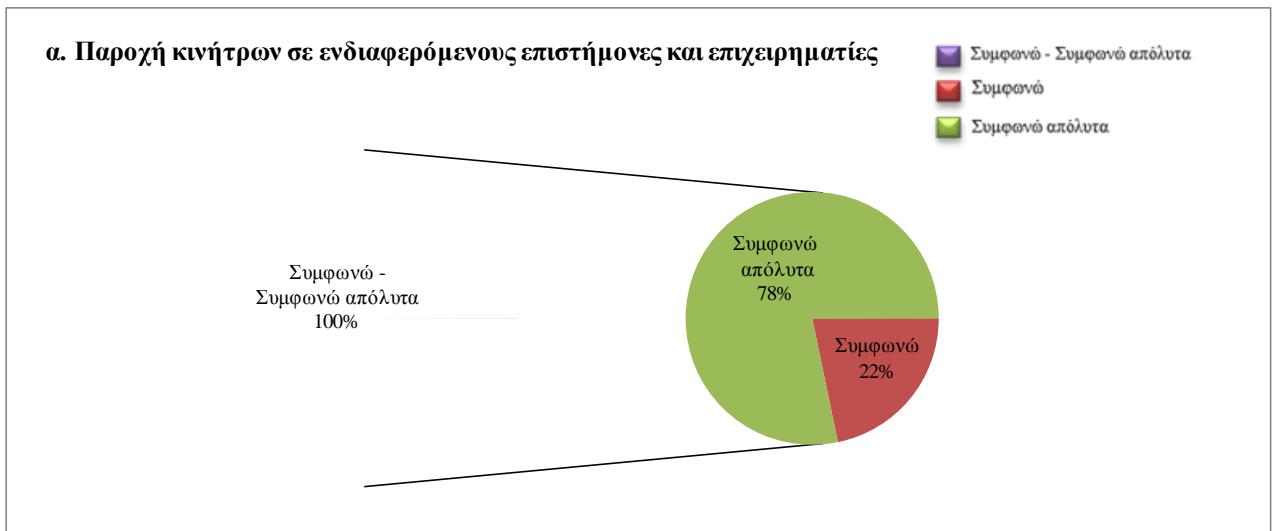
Όπως φαίνεται στον Πίνακα 21 που αφορά στο Βασικό Ερώτημα 4, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου, επιτεύχθηκε συναίνεση και στις 5 δηλώσεις/ θέματα, που ουσιαστικά αποτελούν συνιστώσες ή περιεχόμενο του «*Ποιος κατά τη γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος της κυβέρνησης (ΚΟΤ, Υπ. Υγείας, Υπ. Εμπορίου κτλ.)*»

Πίνακας 21: Βασικό Ερώτημα 4, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου

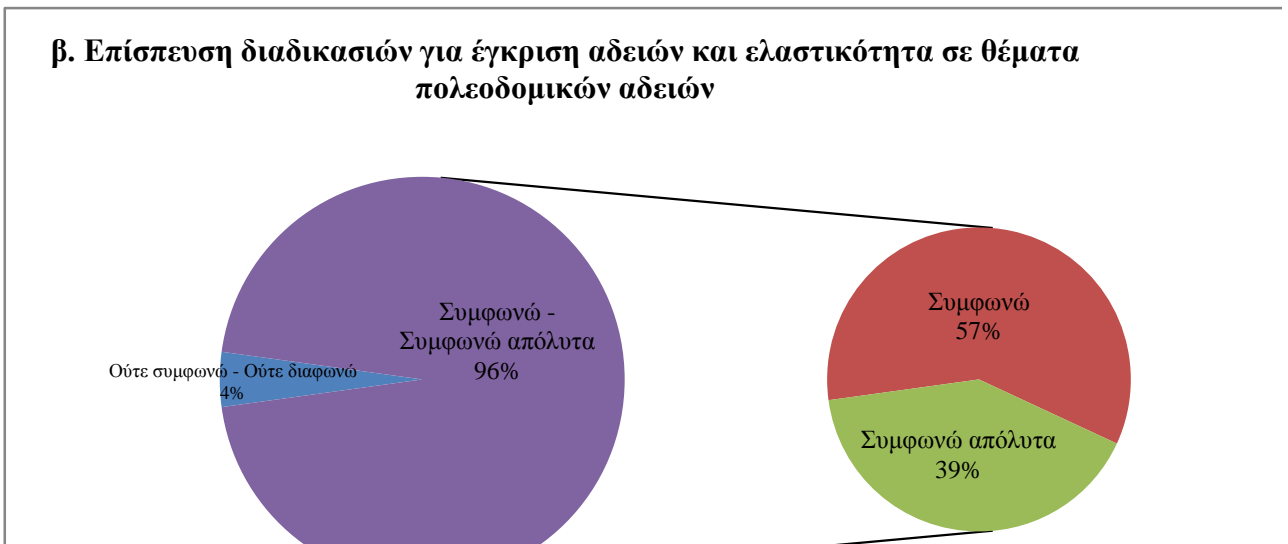
Ερώτηση 4. Ποιος κατά την γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος της κυβέρνησης (ΚΟΤ, Υπ. Υγείας, Υπ. Εμπορίου κτλ.)	Ποσοστό Συναίνεσης
α. Παροχή κινήτρων σε ενδιαφερόμενους επιστήμονες και επιχειρηματίες.	100,00%
β. Επίσπευση διαδικασιών για έγκριση αδειών και ελαστικότητα σε θέματα πολεοδομικών αδειών	96,00%
γ. Προβολή και διαφήμιση της Κύπρου ως ένας ιατρικός προορισμός με σοβαρές υποδομές	91,00%
δ. Διασφάλιση της ποιότητας των παρεχομένων ιατρικών υπηρεσιών.	91,00%
ε. Συντονισμός και αξιοποίηση όλων των	100,00%

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 4

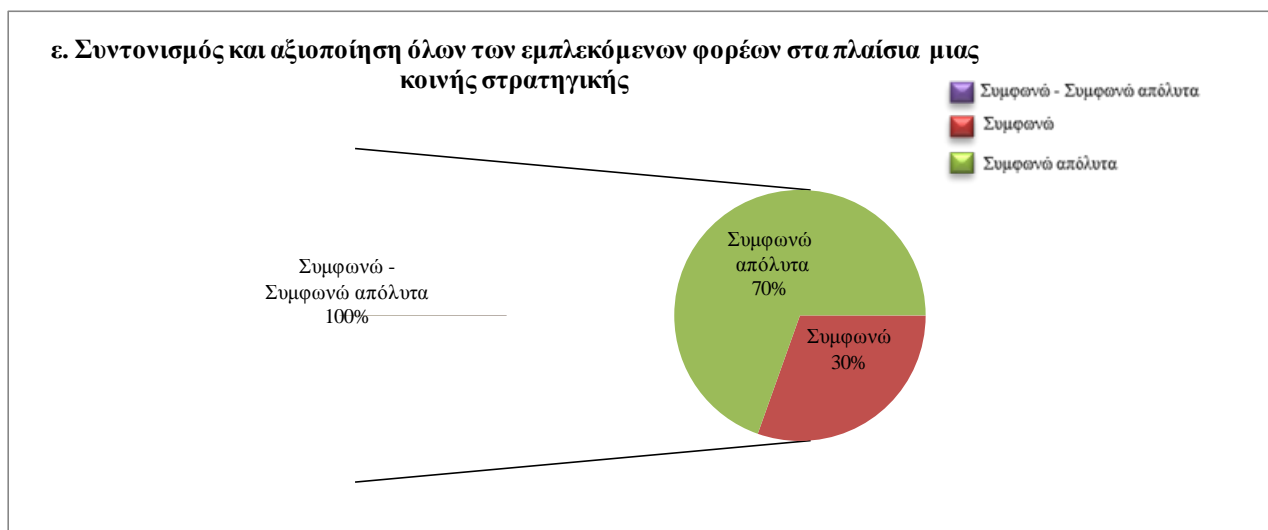
Διάγραμμα 21

Διάγραμμα 22

Διάγραμμα 23

Επίσης υψηλή συναίνεση επιτεύχθηκε και στο βασικό Ερώτημα 5 του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου (Πίνακας 22), αφού επιτεύχθηκε συναίνεση και στις 4 δηλώσεις / θέματα που ουσιαστικά αποτελούν συνιστώσες ή περιεχόμενο του «*Ποιος κατά τη γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα*»

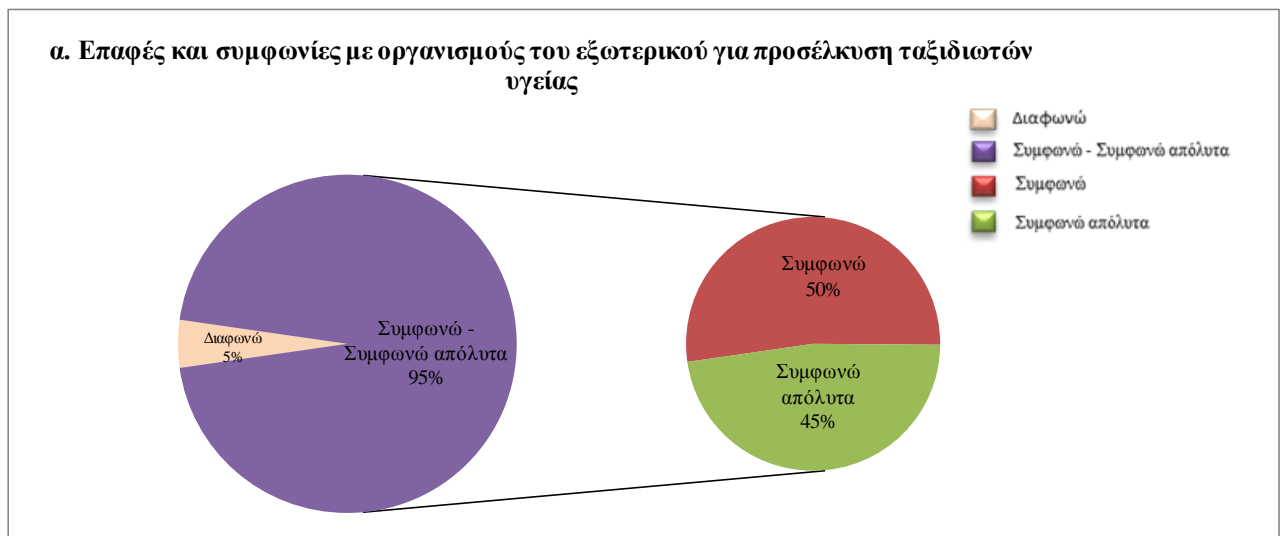
Πίνακας 22: Βασικό Ερώτημα 5, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου

Ερώτηση 5. Ποιος κατά την γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα	Ποσοστό Συναίνεσης
α. Επαφές και συμφωνίες με οργανισμούς του εξωτερικού για προσέλκυση ταξιδιωτών υγείας.	95,00%
β. Αύξηση των επενδύσεων στον τομέα του ιατρικού τουρισμού και την προβολή της Κύπρου ως ιατρικού προορισμού.	83,00%
γ. Βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και αναβάθμιση των υποδομών.	100,00%
δ. Δημιουργία του τελικού προϊόντος υπό μορφή ελκυστικού πακέτου σε προσιτές τιμές με τη συνεργασία όλων των φορέων (medical coordinators,	100,00%

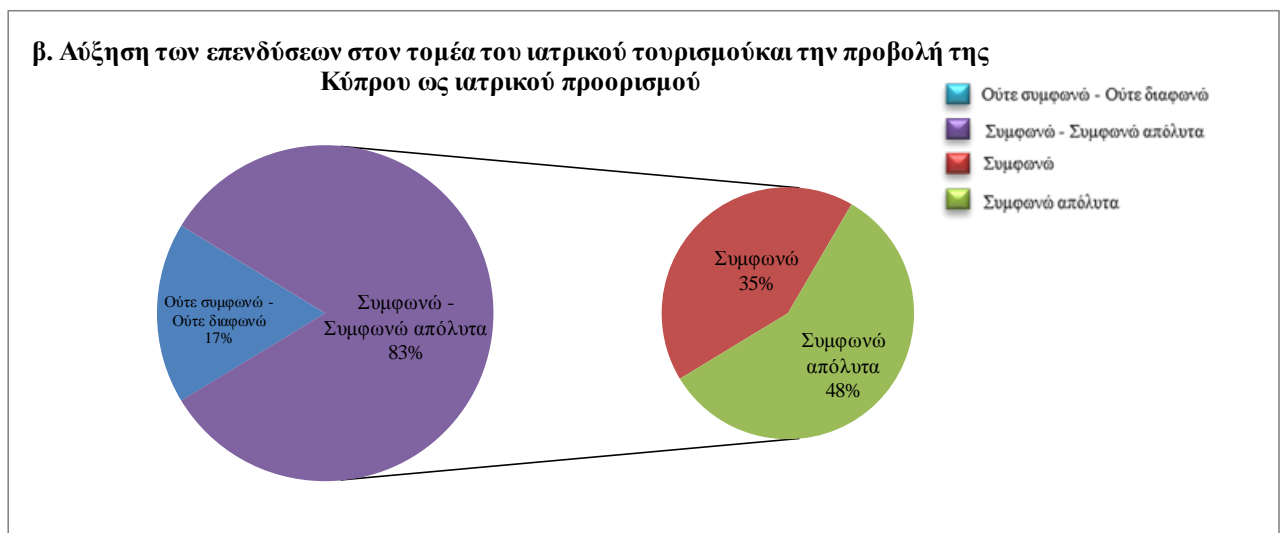
αεροδρόμια, ξενοδοχεία, κλινικές, συνοδοί κτλ) προβάλλοντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του νησιού στο συγκεκριμένο τομέα.

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 5

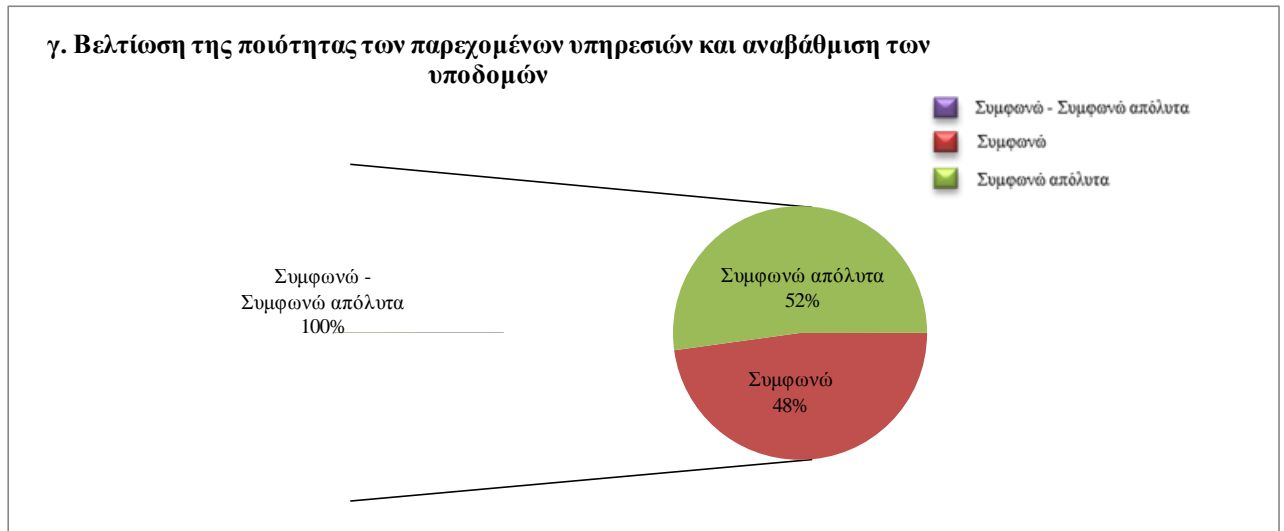
Διάγραμμα 24

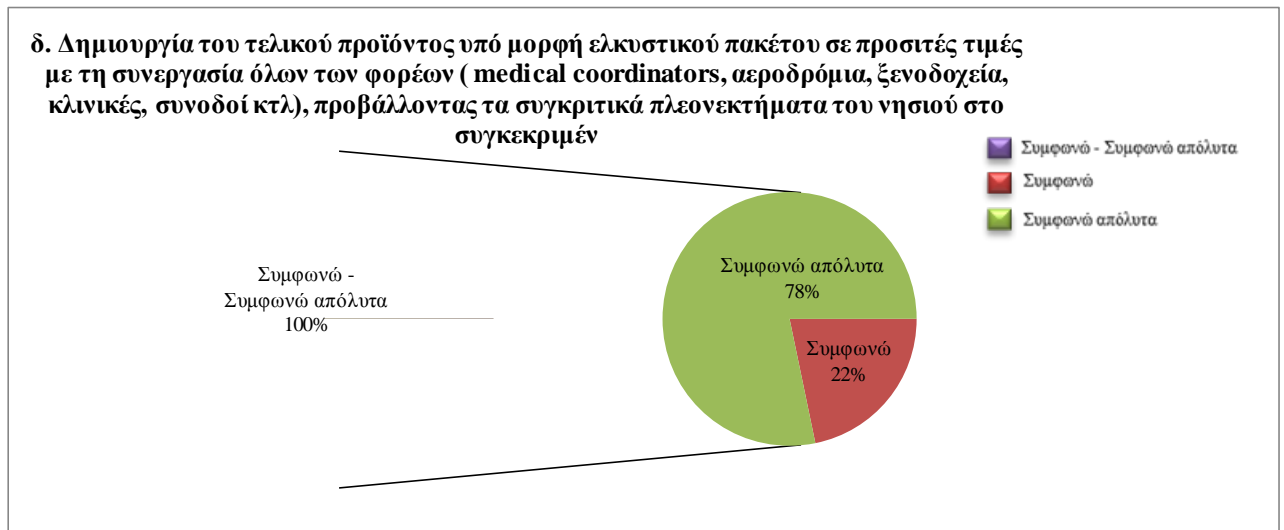
Διάγραμμα 25

Διάγραμμα 26

Διάγραμμα 27

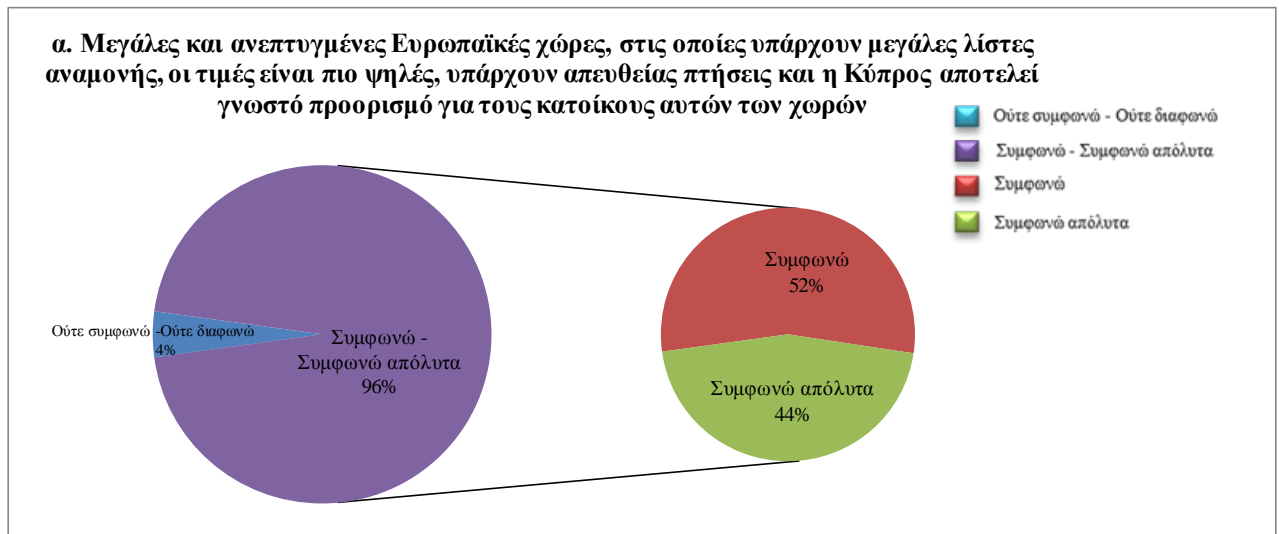
Επίσης υψηλή συναίνεση επιτεύχθηκε και στο βασικό Ερώτημα 6 του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου (Πίνακας 23), αφού επιτεύχθηκε συναίνεση και στις 3 δηλώσεις / θέματα που ουσιαστικά αποτελούν συνιστώσες ή περιεχόμενο του «**Σε ποιες αγορές κατά τη γνώμη σας μπορεί η Κύπρος να απευθυνθεί (στοχεύσει) για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού**»

Πίνακας 23: Βασικό Ερώτημα 6, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου

Ερώτηση 6. Σε ποιες αγορές κατά την γνώμη σας μπορεί η Κύπρος να απευθυνθεί (στοχεύσει) για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού	Ποσοστό Συναίνεσης
α. Μεγάλες και ανεπτυγμένες Ευρωπαϊκές χώρες, στις οποίες υπάρχουν μεγάλες λίστες αναμονής, οι τιμές είναι πιο ψηλές, υπάρχουν απευθείας πτήσεις και η Κύπρος αποτελεί γνωστό προορισμό για τους κατοίκους αυτών των χωρών.	96,00%
β. Αραβικές χώρες καθώς η Κύπρος αποτελεί γνωστό προορισμό για τους κατοίκους αυτών των χωρών, η ποιότητα των υπηρεσιών σε αυτές δεν είναι υψηλή και οι αποστάσεις είναι κοντινές.	83,00%
γ. Αναλόγως της θεραπείας και της κατάστασης της χώρας (ασφαλιστικές εταιρείες, σύστημα υγείας, κλπ) π.χ. Ιταλία για τεχνητές γονιμοποιήσεις, Αγγλία για οδοντιατρική.	96,00%

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 6

Διάγραμμα 28

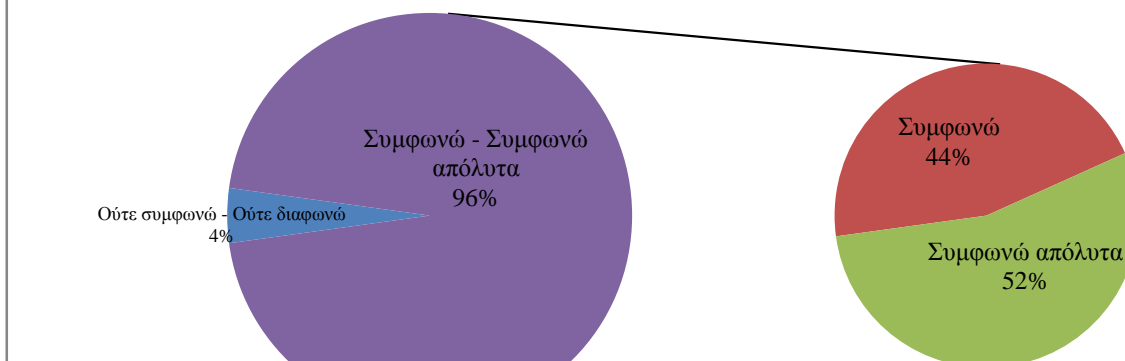

Διάγραμμα 29

Διάγραμμα 30

γ. Αναλόγως της θεραπείας και της κατάστασης της χώρας (ασφαλιστικές εταιρείες, σύστημα υγείας, κλπ) π.χ. Ιταλία για τεχνικές γονιμοποιήσεις, Αγγλία για οδοντιατρική

Όπως και στα προηγούμενα βασικά ερωτήματα έτσι και στο βασικό Ερώτημα 7 του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου (Πίνακας 24) επετεύχθη συναίνεση και στις 4 δηλώσεις / θέματα που ουσιαστικά αποτελούν συνιστώσες ή περιεχόμενο του «Πόσο σημαντικό είναι κατά τη γνώμη σας το θέμα της διαπίστευσης των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων»

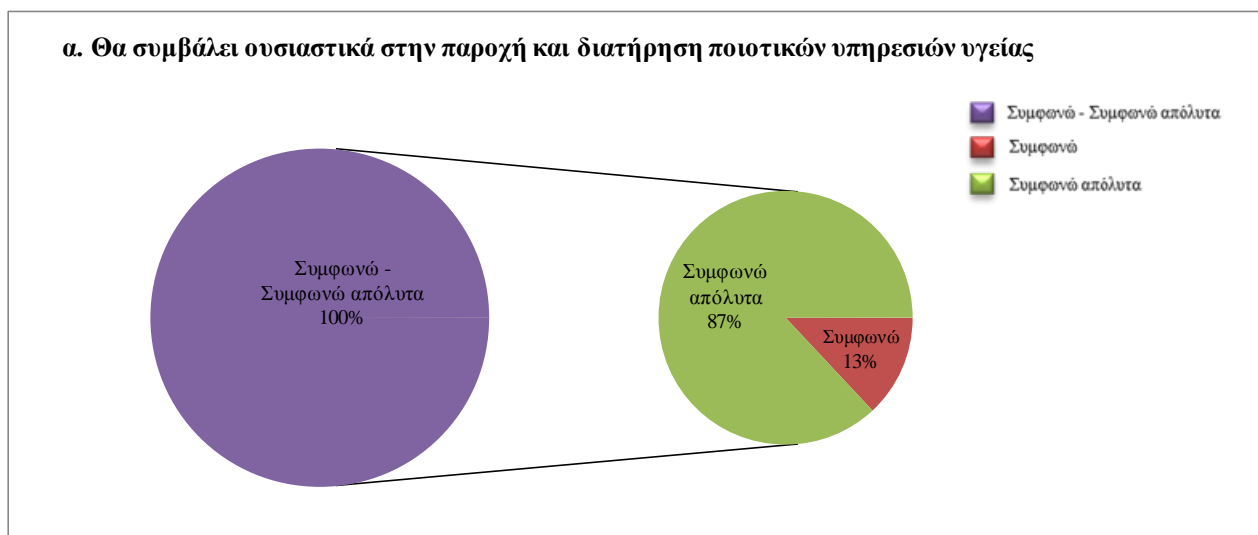
Πίνακας 24: Βασικό Ερώτημα 7, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου

Ερώτηση 7. Πόσο σημαντικό είναι κατά την γνώμη σας το θέμα της διαπίστευσης των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων	Ποσοστό Συναίνεσης
α. Θα συμβάλει ουσιαστικά στην παροχή και διατήρηση ποιοτικών υπηρεσιών υγείας.	100,00%
β. Θα αποτελέσει πόλο έλξης τόσο για τις ασφαλιστικές εταιρείες όσο και για άλλα οργανωμένα σύνολα και μεμονωμένους ταξιδιώτες υγείας, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη τους.	100,00%
γ. Η διασφάλιση της ποιότητας μέσα από την διαπίστευσή είναι ένα στοιχείο για να προβληθεί η Κύπρος ως ασφαλής προορισμός τουρισμού υγείας.	100,00%
δ. Η διαπίστευση θα ενθαρρύνει τα διάφορα ασφαλιστικά ταμεία και τις	87,00%

ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες να συνάψουν συμφωνίες με τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια.

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 7

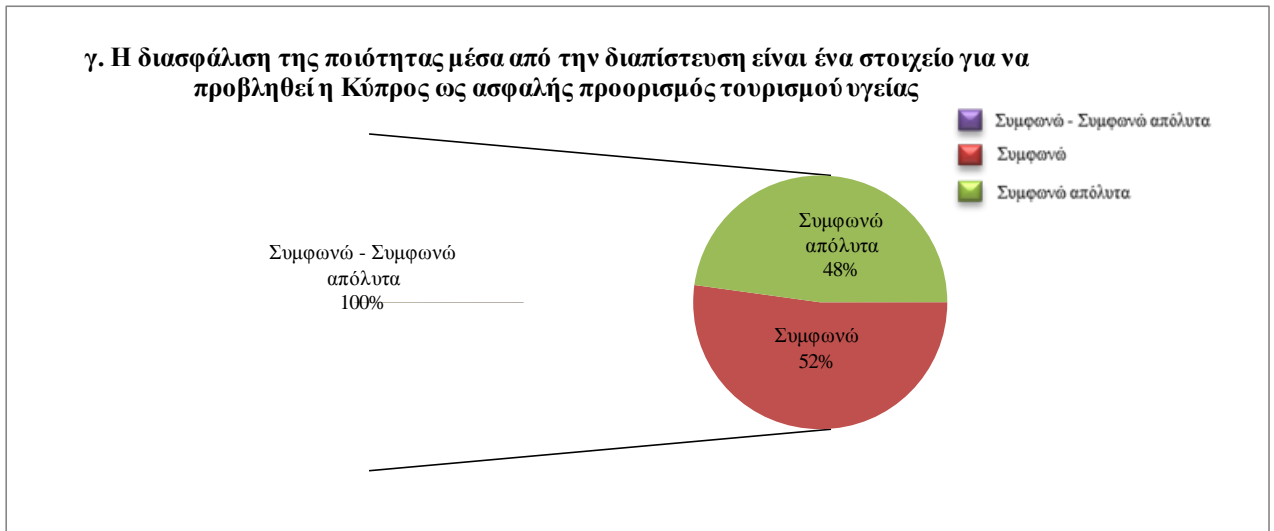
Διάγραμμα 31

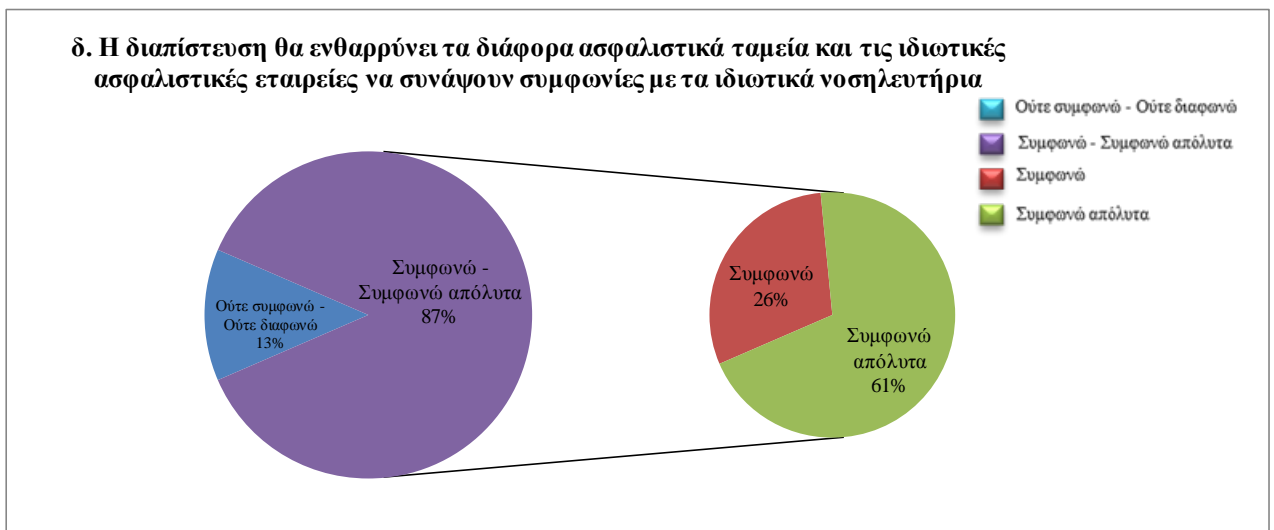
Διάγραμμα 32

Διάγραμμα 33

Διάγραμμα 34

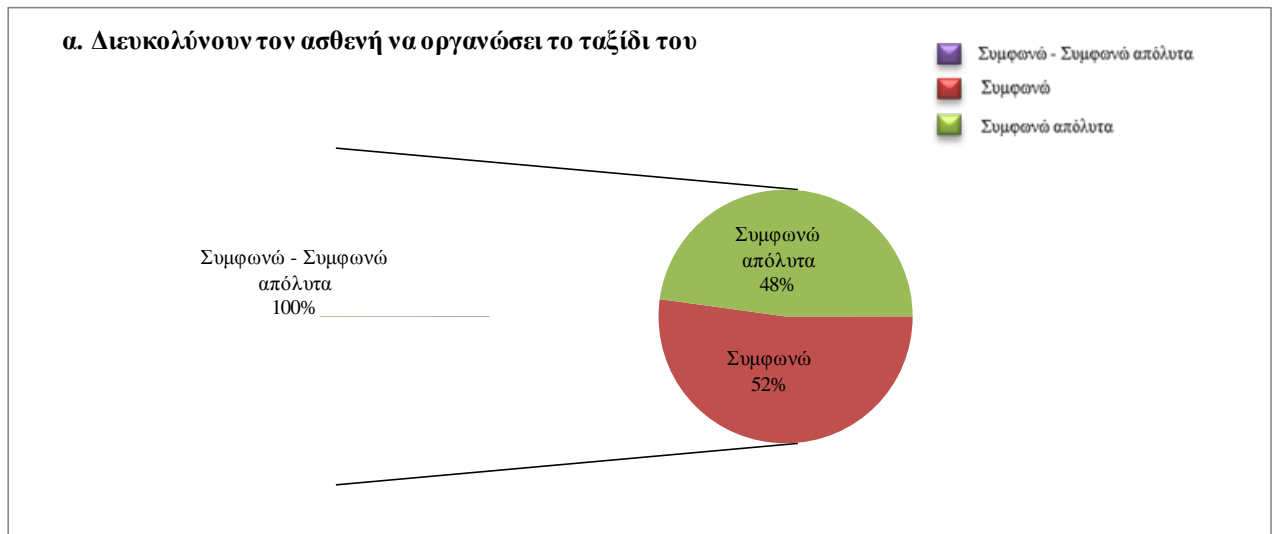
Υψηλή συναίνεση επιτεύχθηκε και στο βασικό Ερώτημα 8 του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου (Πίνακας 25) αφού τα ποσοστά συναίνεσης είναι πάνω από 75% στις 3 από τις 4 δηλώσεις / θέματα που ουσιαστικά αποτελούν συνιστώσες ή περιεχόμενο του «**Γιατί κατά τη γνώμη σας είναι σημαντικός ο ρόλος των medical coordinators – facilitators στην δημιουργία πακέτων**»

Πίνακας 25: Βασικό Ερώτημα 8, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου

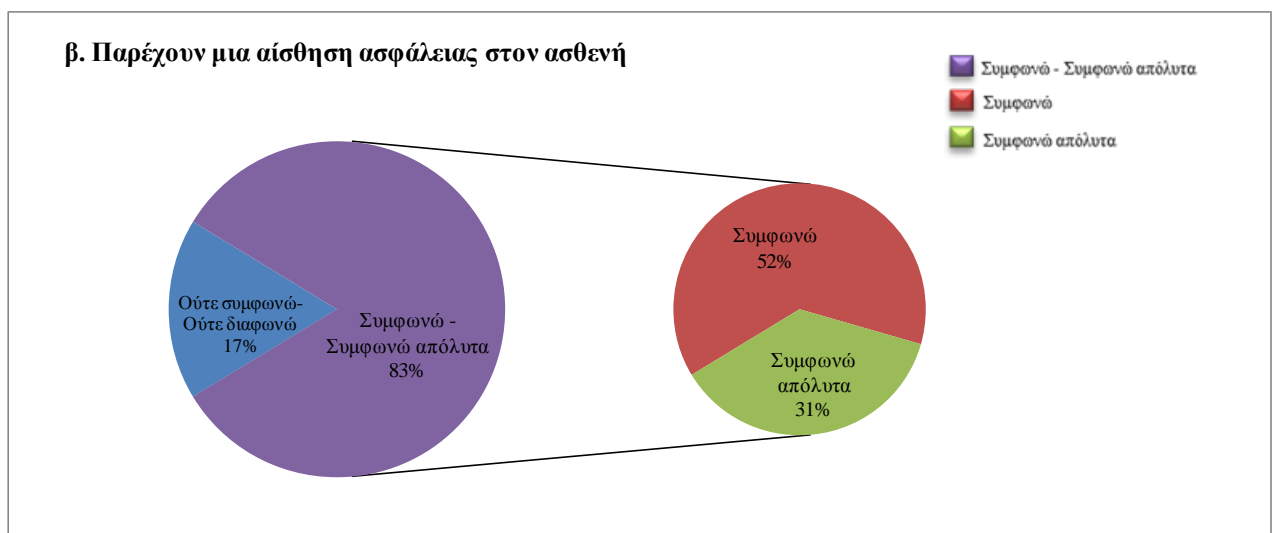
Ερώτηση 8. Γιατί κατά την γνώμη σας είναι σημαντικός ο ρόλος των medical coordinators – facilitators στην δημιουργία πακέτων	Ποσοστό Συναίνεσης
α. Διευκολύνουν τον ασθενή να οργανώσει το ταξίδι του	100,00%
β. Παρέχουν μια αίσθηση ασφάλειας στον ασθενή	83,00%
γ. Προβάλλουν πολύ στοχευμένα συγκεκριμένες υπηρεσίες και αναλαμβάνουν ένα ταξίδι υγείας από την αρχή μέχρι το τέλος δίδοντας την ευχέρεια στον ασθενή να αφοσιωθεί στην θεραπεία, την ανάρρωση του ή την χαλάρωση	78,00%
δ. Προώθηση επισκεπτών από το εξωτερικό στην Κύπρο	65,00%

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 8

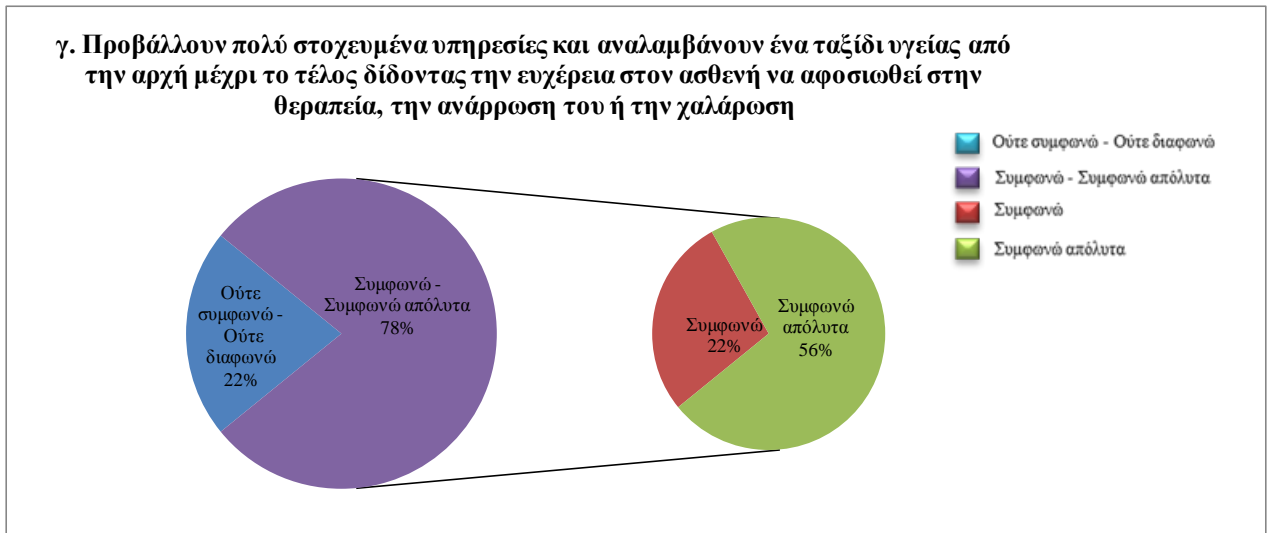
Διάγραμμα 35

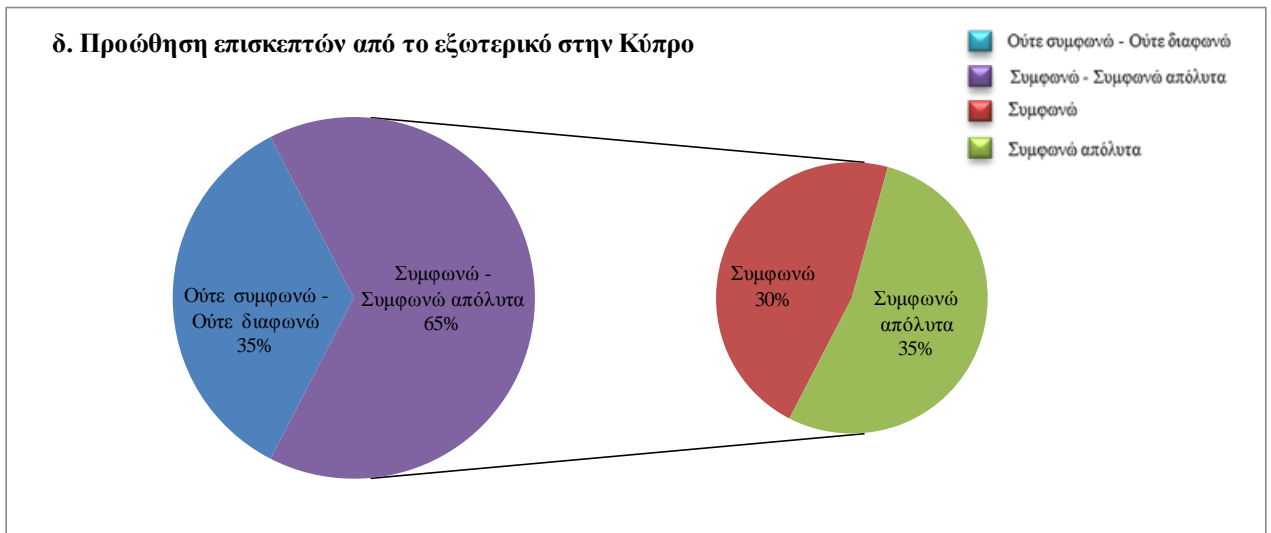
Διάγραμμα 36

Διάγραμμα 37

Διάγραμμα 38

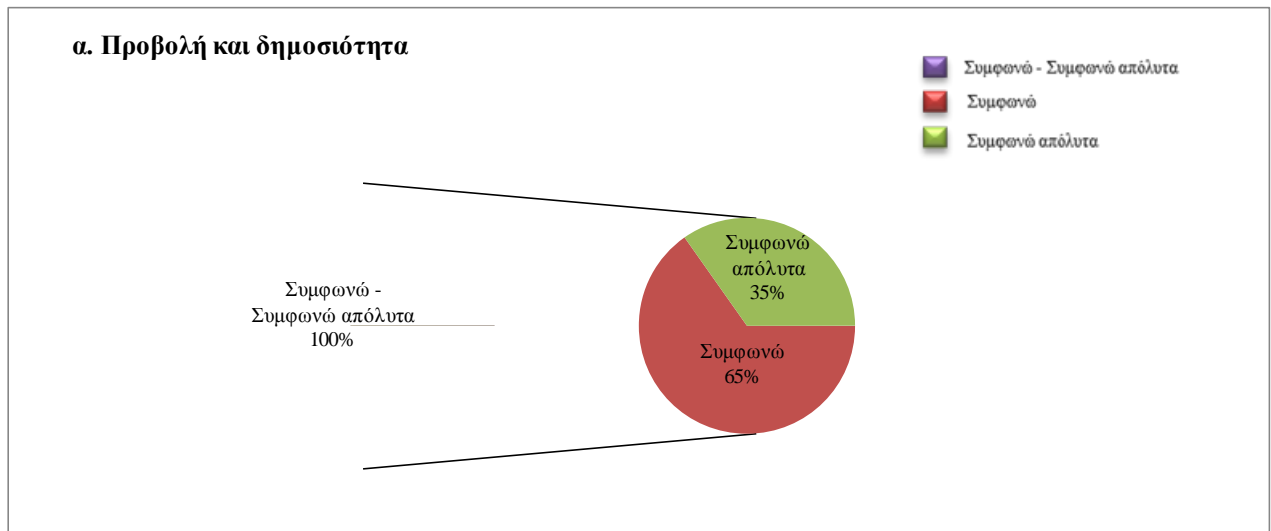
Όπως φαίνεται στο Πίνακα 26, που αφορά το βασικό Ερώτημα 9, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου επιτεύχθηκε συναίνεση στις 4 από τις 5 δηλώσεις/θέματα, που ουσιαστικά αποτελούν την έννοια στο περιεχόμενο «**Ποιοι κατά την γνώμη σας πρέπει να είναι οι τρεις άξονες ενός μέσο- μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο**»

Πίνακας 26: Βασικό Ερώτημα 9, του Ερωτηματολογίου Β Κύκλου

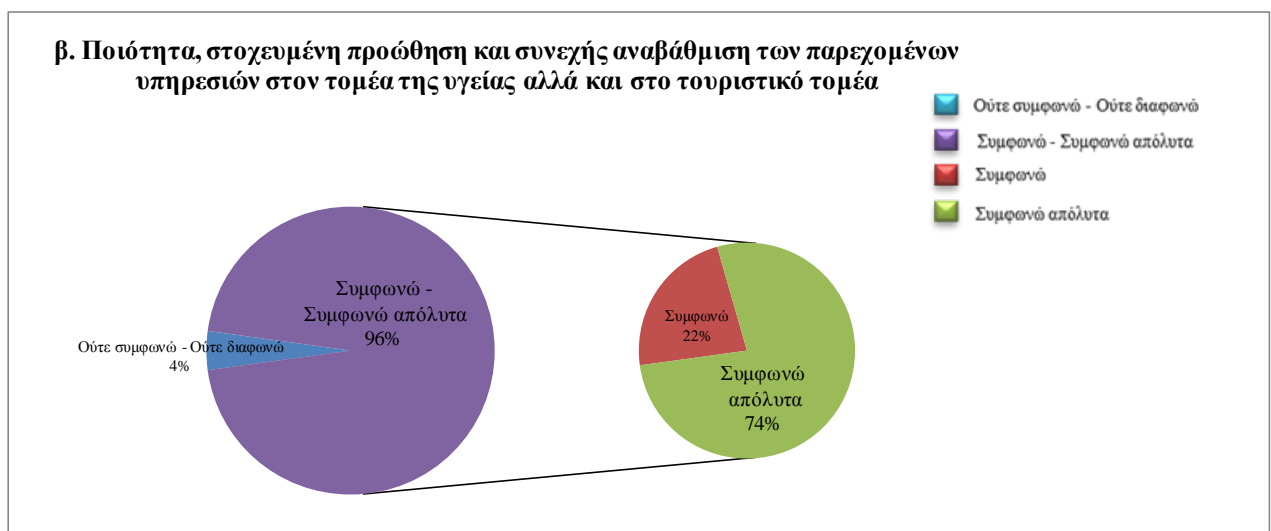
Ερώτηση 9. Ποιοι κατά την γνώμη σας πρέπει να είναι οι τρεις άξονες ενός μέσο – μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο.	Ποσοστό Συναίνεσης
α. Προβολή και δημοσιότητα.	100,00%
β. Ποιότητα, στοχευμένη προώθηση και συνεχής αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα της υγείας αλλά και στο τουριστικό τομέα.	96,00%
γ. Συνεργασία Ιδιωτικού και Δημόσιου τομέα.	48,00%
δ. Διαπίστευση νοσηλευτηρίων.	91,00%
ε. Φιλοξενία ξένων γιατρών στην Κύπρο και συνεργασία με Κύπριους γιατρούς.	78,00%

Διαγράμματα όπου απεικονίζεται ο βαθμός συμφωνίας / διαφωνίας ανά ερώτημα σε κάθε δήλωση του Ερωτηματολογίου Β στο βασικό ερώτημα 9

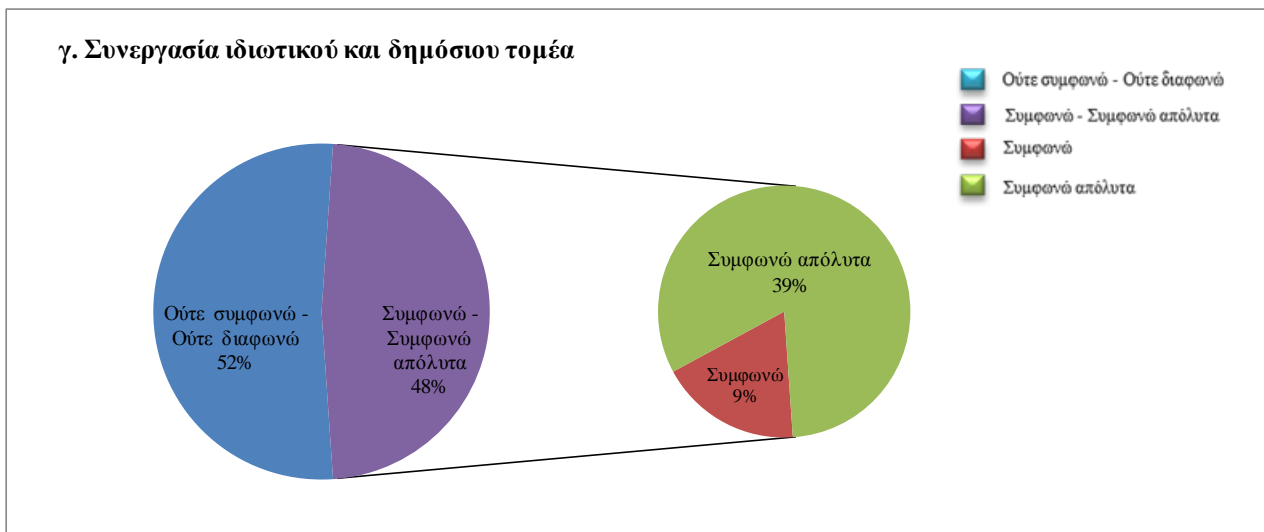
Διάγραμμα 39

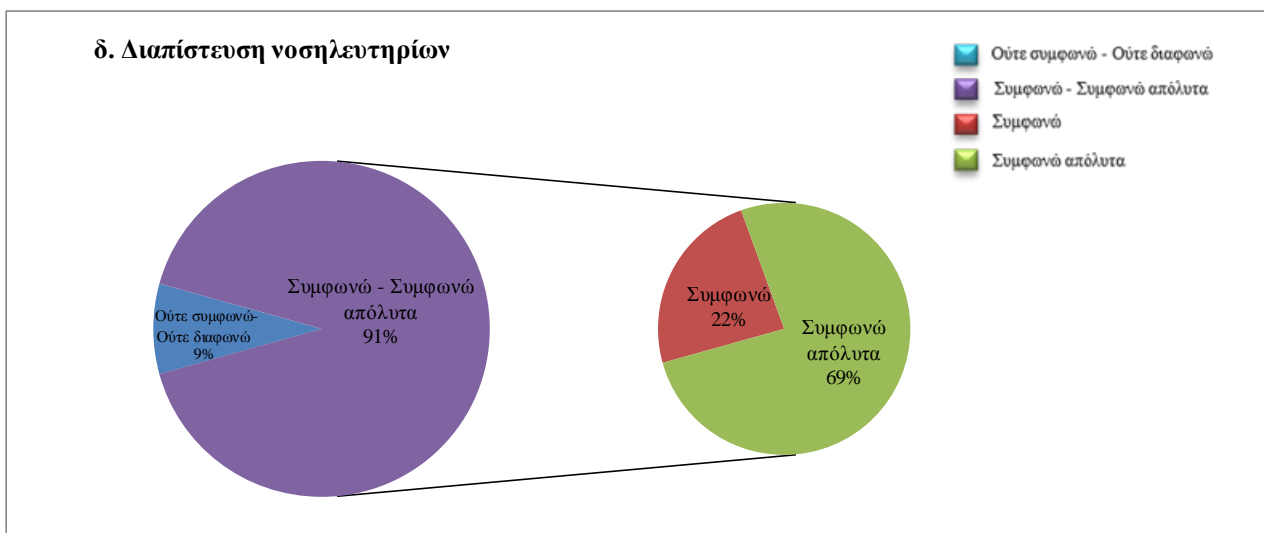
Διάγραμμα 40

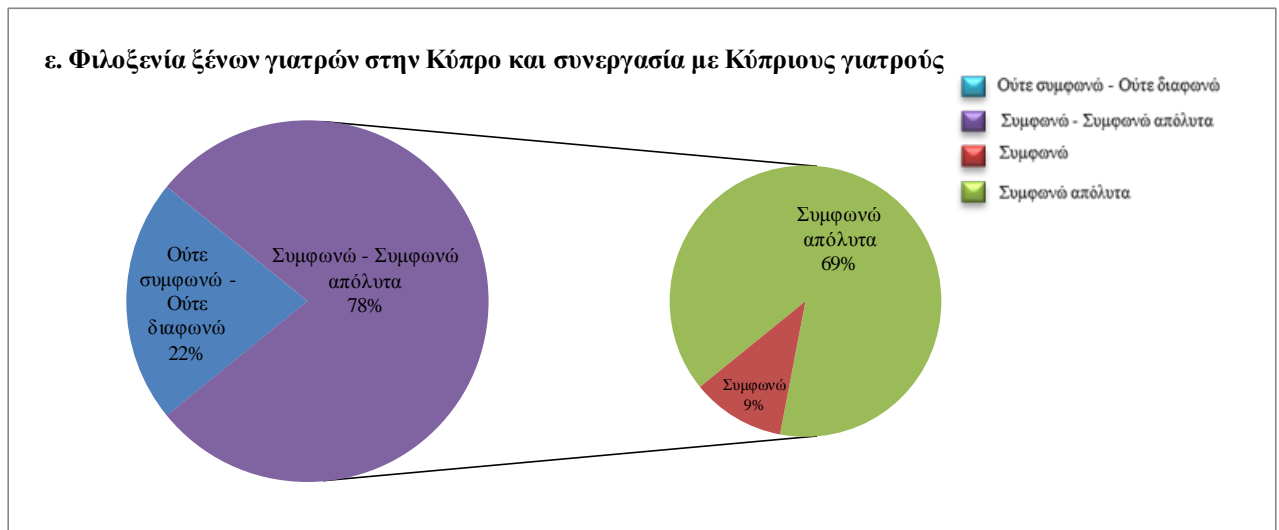
Διάγραμμα 41

Διάγραμμα 42

Διάγραμμα 43

5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Με βάση τα αποτελέσματα που δόθηκαν, διαπιστώθηκε υψηλό ποσοστό συναίνεσης (75% και πάνω) σε όλες τις ερωτήσεις που απαντήθηκαν από τους εμπειρογνώμονες.

Μέσα από αυτά τα ερωτήματα, στόχος της μελέτης ήταν η ανάδειξη του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο καθώς και τη δυνατότητα της Κύπρου να επιτύχει την κατάκτηση ενός μεριδίου της αγοράς και να εδραιωθεί ως ένας σύγχρονος και ποιοτικός προορισμός. Μέσα από τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους εμπειρογνώμονες οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι ο ιατρικός τουρισμός στην Κύπρο έχει όλες τις προοπτικές να καθιερωθεί ως ένας σοβαρός ανταγωνιστής στην περιοχή.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας στο ερώτημα γιατί η Κύπρος πρέπει να ενδιαφερθεί για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού, πρωτίστως αναφέρονται οι οικονομικοί λόγοι όπως η αύξηση των εισοδημάτων των νοσηλευτηρίων, ιατρών και παραϊατρικού προσωπικού, αύξηση τουριστικών καταλυμάτων κλπ, καθώς επίσης η καλύτερη αξιοποίηση των υφιστάμενων υποδομών υγείας, η βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και η αύξηση των εσόδων του κράτους. Επίσης για τον λόγο ότι κανένας ταξιδιώτης υγείας δεν ταξιδεύει μόνος και συνήθως η παραμονή του διαρκεί περισσότερο από έναν απλό τουρίστα και ακόμα λόγω της νέας οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διασυνοριακή περίθαλψη.

Αναφορικά με τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα στην ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο, τα οποία κατέδειξε η παρούσα μελέτη, ήταν μεταξύ άλλων η ευρεία χρήση της αγγλικής γλώσσας, η γεωγραφική της θέση και οι κλιματολογικές συνθήκες, η υψηλή κατάρτιση και εμπειρία του ιατρικού νοσηλευτικού και παραϊατρικού προσωπικού. Από την άλλη πλευρά τα σημαντικότερα μειονεκτήματα είναι η απουσία οργανωμένου δημόσιου συστήματος υγείας και έλλειψη διαπιστευμένων ιατρικών κέντρων, η απουσία στρατηγικού σχεδίου και η ελλιπής συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και τέλος αλλά πολύ σημαντικό είναι ότι δεν έχει εκτιμηθεί πλήρως η σημασία και οι προοπτικές του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο ούτε από το δημόσιο αλλά ούτε και από τον ιδιωτικό τομέα.

Ο ρόλος της κυβέρνησης (ΚΟΤ, Υπ Υγείας, Υπ. Εμπορίου κτλ) θεωρείται από τους εμπειρογνώμονες ως ιδιαίτερα σημαντικός, και αυτό ήταν αναμενόμενο, αφού ο ιατρικός τουρισμός δεν είναι υπόθεση μόνο των ιδιωτών αλλά εξαρτάται από την ενεργό συμμετοχή, συνεργασία και τις δράσεις του δημόσιου τομέα και των υπηρεσιών του. Οι εμπειρογνώμονες θεωρούν ότι η κυβέρνηση πρέπει να προχωρήσει στην παροχή κινήτρων σε ενδιαφερόμενους επιστήμονες και επιχειρηματίες και με δράσεις να προβάλλει και να διαφημίζει την Κύπρο ως ένα ιατρικό τουρισμό με σοβαρές υποδομές και ακόμη να διασφαλίζει υψηλής ποιότητας ιατρικές υπηρεσίες, επίσπευση των διαδικασιών για έγκριση αδειών και ελαστικότητα σε θέματα πολεοδομικών αδειών και στο συντονισμό και αξιοποίηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων στα πλαίσια μιας κοινής στρατηγικής

Ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την αύξηση των επενδύσεων στον τομέα του ιατρικού τουρισμού και την προβολή της Κύπρου ως ενός σημαντικού προορισμού ιατρικού τουρισμού, να έχει επαφές και να κάνει συμφωνίες με οργανισμούς του εξωτερικού για προσέλκυση των ταξιδιωτών υγείας. Ακόμα να στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών, την αναβάθμιση των υποδομών και τέλος στην δημιουργία του τελικού προϊόντος υπό μορφή ελκυστικού πακέτου σε προσιτές τιμές με τη συνεργασία όλων των φορέων (medical coordinators, αεροδρόμια, ξενοδοχεία, κλινικές, συνοδοί κτλ) προβάλλοντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του νησιού στο συγκεκριμένο τομέα.

Μέσα από την παρούσα εργασία και στο ερώτημα που αναφέρει σε ποιες αγορές η Κύπρος μπορεί να απευθυνθεί για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού, οι εμπειρογνώμονες κατέληξαν σε πολύ ψηλό βαθμό συναίνεσης. Οι αγορές που πρέπει να απευθυνθεί η Κύπρος για την προσέλκυση ασθενών για ιατρικό τουρισμό με βάση των απαντήσεων που έδωσαν οι εμπειρογνώμονες είναι οι χώρες στις οποίες υπάρχουν μεγάλες

λίστες αναμονής, οι τιμές είναι πιο ψηλές και να υπάρχουν απευθείας πτήσεις. Αυτές οι χώρες είναι οι ανεπτυγμένες Ευρωπαϊκές χώρες και η Κύπρος να αποτελεί γνωστό προορισμό για τους κατοίκους αυτών των χωρών. Ακόμα και για τις Αραβικές χώρες η Κύπρος αποτελεί γνωστό προορισμό. Σε αυτές τις χώρες η ποιότητα των υπηρεσιών δεν είναι υψηλή και οι αποστάσεις είναι κοντινές. Τέλος εξίσου σημαντικό είναι αναλόγως της θεραπείας και της κατάστασης της χώρας (ασφαλιστικές εταιρίες, σύστημα υγείας, κλπ) πχ Ιταλία για τεχνητές γονιμοποιήσεις, Αγγλία για Οδοντιατρική

Ακόμη ένα σημαντικό εύρημα της παρούσας μελέτης με ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι για το θέμα της διαπίστευσης των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων. Οι εμπειρογνώμονες θεωρούν την διαπίστευση πολύ σημαντικό κομμάτι για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού γιατί θα συμβάλει ουσιαστικά στην παροχή και διατήρηση ποιοτικών υπηρεσιών υγείας. Ακόμα θα αποτελέσει πόλο έλξης τόσο για τις ασφαλιστικές εταιρίες, όσο και για άλλα οργανωμένα σύνολα και μεμονωμένους ταξιδιώτες υγείας κερδίζοντα την εμπιστοσύνη τους. Η διασφάλιση της ποιότητας μέσα από την διαπίστευση είναι ένα στοιχείο για να προβληθεί η Κύπρος ως ασφαλής προορισμός τουρισμού υγείας και τέλος η διαπίστευση θα ενθαρρύνει τα διάφορα ασφαλιστικά ταμεία και τις ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες να συνάψουν συμφωνίες με τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια.

Από την παρούσα μελέτη αναδείχθηκε η σημασία και ο ιδιαίτερα σημαντικός ρόλος των medical coordinators – facilitators στην δημιουργία πακέτων. Οι εμπειρογνώμονες θεωρούν ότι ο ρόλος των medical coordinators – facilitators στην δημιουργία πακέτων είναι σημαντικός γιατί διευκολύνουν τον ασθενή να οργανώσει το ταξίδι του, προσφέροντάς του συγχρόνως αίσθηση ασφάλειας και τέλος προβάλλουν πολύ στοχευμένα συγκεκριμένες υπηρεσίες και αναλαμβάνουν ένα ταξίδι υγείας από την αρχή μέχρι το τέλος δίδοντας την ευχέρεια στον ασθενή να αφοσιωθεί στην θεραπεία, την ανάρρωση του ή την χαλάρωση.

Τέλος, πολύ υψηλά ποσοστά συναίνεσης εξασφάλισε η πρόταση για το ποιοι πρέπει να είναι οι τρεις άξονες ενός μέσο – μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο. Οι εμπειρογνώμονες θεωρούν ότι τα βήματα που πρέπει να γίνουν για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο είναι η προβολή και η δημοσιότητα του προϊόντος που λέγεται ιατρικός τουρισμός στην Κύπρο, η διαπίστευση των νοσηλευτηρίων, η ποιότητα (στοχευμένη προώθηση και συνεχής αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών στον τομέα της υγείας αλλά και στον τουριστικό τομέα) και τέλος στην φιλοξενία ξένων γιατρών στην Κύπρο σε συνεργασία με τους Κύπριους γιατρούς.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σε όλο το κείμενο έχει επισημανθεί έντονα το γεγονός ότι ο ιατρικός τουρισμός είναι μια πολλά υποσχόμενη βιομηχανία αποτιμώμενη σε όρους οικονομικούς. Αποτελεί σήμερα μια ραγδαίως αναπτυσσόμενη αγορά, με πολύ μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης και ενθαρρυντικά δεδομένα για τις εγχώριες οικονομίες. Στηρίζεται στη σύνθεση και στη συνεργασία του τουριστικού και ιατρικού τομέα. Όντας μια σύγχρονη και ειδική μορφή τουρισμού, ο ιατρικός τουρισμός ορίζεται ως το ταξίδι που πραγματοποιείται με σκοπό τη βελτίωση της υγείας ενός ατόμου και περιλαμβάνει θεραπείες που στοχεύουν στην πρόληψη, διάγνωση αλλά και στη διατήρηση της υγείας του ασθενούς.

Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης, συνιστούν μια πρώτη προσέγγιση με στόχο η Κύπρος να εδραιωθεί ως ένας σύγχρονος και ποιοτικός προορισμός αλλά και τον εντοπισμό των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που έχει έναντι των άλλων χωρών που έχουν ήδη καθιερωθεί σαν προορισμοί του ιατρικού τουρισμού.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην μελέτη αυτή ενέχει κάποιους περιορισμούς. Συγκεκριμένα η μεθοδολογία της Τεχνικής των Δελφών έχει κάποιους περιορισμούς, ως προς τον αριθμό και την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος καθώς και την αξιοπιστία ή την εγκυρότητα της διαδικασίας της συναίνεσης. Η ομάδα των εμπειρογνομόνων προέρχεται από ομάδες με πιθανόν αντικρουόμενα συμφέροντα, γι' αυτό και σε κάποια ερωτήματα δεν επιτεύχθηκε επαρκής βαθμός συναίνεσης. Συνεπώς, τα συμπεράσματα θα πρέπει να ερμηνεύονται έχοντας πάντα υπόψη αυτή τη διαφορετικότητα των ειδικών.

Εν κατακλείδι η παρούσα εργασία πιθανόν να μην κατάφερε να εντοπίσει και να αξιολογήσει όλες τις παραμέτρους που σχετίζονται με τον ιατρικό τουρισμό και που επηρεάζουν την οργάνωση και τις προοπτικές του ιατρικού τουριστικού προϊόντος, αλλά και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχει έναντι των άλλων χωρών που έχουν ήδη καθιερωθεί σαν προορισμοί του ιατρικού τουρισμού. Μια μελλοντική έρευνα ίσως, σε ένα παρόμοιο πλαίσιο θα μπορούσε να περιλαμβάνει μεγαλύτερα δείγματα με διαφορετική σύνθεση και πιθανόν περισσότερους κύκλους ανατροφοδοτήσεων, ή ακόμη δείγματα από διαφορετικές ομάδες που όμως θα απαντούν διαφορετικά ερωτηματολόγια, για να γίνει στο τέλος η σύνθεση των ευρημάτων που όπως έχει λεχθεί θα μπορούσε να γίνει αντικείμενο μιας νέας έρευνας. Κατάφερε όμως να φέρει στην επιφάνεια τις απόψεις των εμπλεκόμενων και να καταδείξει σαφείς τρόπους για την βελτίωση του υφιστάμενου

Συστήματος αλλά και ευρήματα έτσι η Κύπρος να έχει την δυνατότητα να εδραιωθεί ως ένας σύγχρονος και ποιοτικός προορισμός.

Τα ευρήματα υποδεικνύουν μια άμεση ανάγκη για δράση σε πολλούς τομείς. Αυτοί οι τομείς περιλαμβάνουν την περαιτέρω συμμετοχή της κυβέρνησης μέσω δημόσιων – ιδιωτικών συνεταιρισμών, μια πιο επιθετική εκστρατεία μάρκετινγκ από τον ιδιωτικό τομέα, την δημιουργία κινήτρων, την διαπίστευση των περισσότερων νοσοκομείων, την ποιότητα (στοχευμένη προώθηση και συνεχής αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών στον τομέα της υγείας αλλά και στον τουριστικό τομέα) και την καλύτερη χρήση του διαδικτύου

Εστιάζοντας λοιπόν στις προτάσεις για τους άξονες ενός μέσο – μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου, εμπειρικά τεκμηριωμένες μέσα από την παρούσα μελέτη, για ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο μπορούν να διατυπωθούν τα πιο κάτω:

- ✓ Η προβολή και η δημοσιότητα του ιατρικού τουρισμού. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω του διαδικτύου.
- ✓ η διαπίστευση των νοσηλευτηρίων
- ✓ η ποιότητα (στοχευμένη προώθηση και συνεχής αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών στον τομέα της υγείας αλλά και στον τουριστικό τομέα
- ✓ η δημιουργία κινήτρων
- ✓ συμμετοχή της κυβέρνησης μέσω δημόσιων – ιδιωτικών συνεταιρισμών

Η συνολική εικόνα του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο ιατρικός τουρισμός στην Κύπρο έχει όλες τις προοπτικές να αναπτυχθεί περαιτέρω και να καθιερωθεί ως ένας σοβαρός μοχλός οικονομικής ανάπτυξης.

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξένη βιβλιογραφία

- Allen M (2009), A world of Medical Opportunity: Special Report on Health Tourism, Sunday Telegraph, Special Report Publishing, <http://www.treatmentabroad.com/medical-tourism/a-world-of-medical-opportunity/>, Accessed 04/05/09
- Almunia J (2008), "Building and sustaining solid financial markets: Challenges for international cooperation", KeyNote, US
- Antoniadou M (2005), Can Cyprus overcome its health-care challenges, The Lancet, Vol.365, No 9464
- Avraamidou M (2008), The development of general medicine in Cyprus under the proposed NHIS, <http://www.euract.org/pdf/03DR%20M%20AVRAAMIDOU%20The%20development%20of%20General%20Medicine%20in%20Cyprus%20V2.pdf>, Retrieved: 05/11/08
- Blake A, Thea M, Sugiyarto G (2003), Tourism and EU: Accession in Malta and Cyprus, Tourism Modelling and competitiveness, http://www.nottingham.ac.uk/ttri/pdf/2003_7.pdf, Retrieved 22/03/09
- Carrera, M 2006, 'Medical Tourism', The Lancet Journal, Volume 25, no. 5, <http://content.healthaffairs.org/cgi/content/full/25/5/1453>, Retrieved 05 November, 2008
- Connel J (2006), Medical tourism: Sea, sun, sand and y surgery, Tourism Management, Vol.27, http://www.sciencedirect.com/science?_ob=MIimg&_imagekey=B6V9R-4J3WG5W-21&_cdi=5905&_user=121707&_orig=search&_coverDate=12%2F31%2F2006&_sk=999729993&view=c&wchp=dGLbVzzzSkzV&md5=4f498f37c8bd00f97c4fa0fe7991b0d8&ie=/sdarticle.pdf, Retrieved: 10/06/09
- Cyprus Health Services – www.cyprushealthservices.com, Retrieved 20/02/09
- Cyprus Tourism Organization – 2007 (2007), <http://www.visitcyprus.biz/>, Retrieved, 04 November 2008

- Efstathiou N., Ameer J., Coll AM. (2006). Healthcare providers' priorities for cancer care: A Delphi study in Greece. *European Journal of Oncology Nursing*
- Gibson, J.M.E. (1998) Using the Delphi to identify the content and context of nurses continuing professional development needs. *Journal of Clinical Nursing* 7, 451±459.
- Goodman, C.,(1987). The Delphi technique: a critique. *Journal of Advanced Nursing* 12, 729–734.
- Green, B., Jones, M., Hughes, D., & Willimas, A. (1999) Applying the Delphi technique in a study of GP's information requirements. *Health and Social Care in the Community* 7(3), 198±205.
- Hall D., Smith M., Marciszweske B. (2006), *Tourism in the new Europe – The challenges and opportunities of the EU enlargement*, CABI, USA
- International Passenger Survey (2007), <http://www.treatmentabroad.com/press/medical-tourism-facts/>, Retrieved: 25/05/09)
- Jagyasi P, 2008, *Medical Tourism Magazine*, <http://www.medicaltourismmag.com/issue-detail.php?item=136&issue=6>, Retrieved 10/12/2008
- Linstone, H., & Turoff, M. (eds) (1975). *The Delphi Method: Techniques and Applications*. Addison-Wesley, Reading, MA Ministry of Health, [http://www.moh.gov.cy/moh/moh.nsf/All/B91ED7F45192CCF2C225702A00239BDC/\\$file/HEALTH%20CARE%20IN%20CYPRUS%20UNDER%20EU%20REGULATIONS%20_1_.pdf?OpenElement](http://www.moh.gov.cy/moh/moh.nsf/All/B91ED7F45192CCF2C225702A00239BDC/$file/HEALTH%20CARE%20IN%20CYPRUS%20UNDER%20EU%20REGULATIONS%20_1_.pdf?OpenElement), Retrieved, 06 November 2008
- McKenna, H.P. (1994) The Delphi technique: a worthwhile approach for nursing. *Journal of Advanced Nursing* 19, 1221-1225.
- Michael E. Porter 1998, *η ανταγωνιστικότητα των εθνών: Με μια νέα εισαγωγή, Ελεύθερος Τύπος, Νέα Υόρκη*).
- Sumsion T. (1998) The Delphi technique: an adaptive research tool. *British Journal of Occupational Therapy* 61(4), 153±156.
- Williams, P.L. & Webb, C. (1994). The Delphi technique: an adaptive research tool. *British Journal of Occupational Therapy* 61(4), 153±156.
- World Health Organization, http://www.who.int/goe/data/country_report/cyp.pdf, Retrieved, 30 October 2008

Ελληνική βιβλιογραφία

- Αλετράς, Β. Ματσαγγάνης, Μ. Νιάκας, Δ., (2002). *Οικονομική και χρηματοδοτική διαχείριση υπηρεσιών υγείας*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα
- Δικαίος, Κ. Κουτούζης, Μ. Πολύζος, Ν. Σιγάλας, Ι. Χλέτσος, Μ., (1999). *Βασικές Αρχές Διοίκησης Διαχείρισης (Management) Υπηρεσιών Υγείας*, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Πάτρα.
- Ετήσια έκθεση Υπουργείου Υγείας, (2007).
- Ματαράγκας Μ. Ιατρικός Τουρισμός: Ευκαιρίες & Κίνδυνοι, <http://www.iatropedia.gr>
- Μπουραντάς Δ., (1992), «Μάνατζμεντ Οργανωτική Θεωρία & Συμπεριφορά», Εκδόσεις Team, Αθήνα.
- Μπουραντάς Δ., (2002), «Μάνατζμεντ Θεωρητικό Υπόβαθρο –Σύγχρονες Πρακτικές», Εκδόσεις Γ. ΜΠΕΝΟΥ, Αθήνα
- Ξηροτύρη-Κουφίδου, Σ. (2001). Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων: Η Πρόκληση του 21ου Αιώνα στο Εργασιακό Περιβάλλον. 3η Εκ. Θεσσαλονίκη: Ανίκουλα
- Ποζουκίδου ΑΒ., Θεοδώρου Μ.Μ., Καϊτελίδου Δ., «Επαγγελματική ικανοποίηση του νοσηλευτικού και παραϊατρικού προσωπικού σε ένα δημόσιο γενικό νοσοκομείο», ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ 1995, 46: 537-544.
- Στρατηγική μελέτη οργάνωσης, ανάπτυξης και προβολής Τουρισμού υγείας στην Κύπρο (Νοέμβριος 2009) Quale Vita
- Χατζηπαντελή Π., (1999), «Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού», Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα
- Χολεβάς, Γ., (1995), *Αρχές οργάνωσης και διοίκησης επιχειρήσεων*, Εκδόσεις Interbooks Αθήνα.

Ιστοσελίδες από το Internet

- <http://www.aesthetics.gr>
- <http://www.apopsi.com.cy/2008/12/1100/>
- <http://www.healthpages.gr>
- <http://media.visitcyprus.com>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Financial Mirror 2008)
- <http://www.wttc.org>

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ Α ΚΥΚΛΟΥ

Αγαπητέ κ.....,

24/02/2011

Καλείστε για να συμμετέχετε σε μια μελέτη με τίτλο «*Ιατρικός Τουρισμός στην Κύπρο*», που διεξάγεται στα πλαίσια εκπόνησης Διπλωματικής Διατριβής του υπογεγραμμένου ερευνητή/φοιτητή Μάριου Γεωργίου, του Μεταπτυχιακού προγράμματος «Διοίκηση Μονάδων Υγείας» του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Η παρούσα μελέτη στοχεύει στην ανάδειξη των υπάρχοντων προβλημάτων και αδυναμιών του ιατρικού τουρισμού, με απώτερο σκοπό την διατύπωση προτάσεων για βελτίωση του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο από άτομα «εμπειρογνώμονες» που έχουν εξειδικευμένες γνώσεις επί του θέματος.

Για την εκπόνηση της μελέτης έχει επιλεγεί 23μελής «επιτροπή εμπειρογνομόνων» (experts panel), στην οποία έχετε και εσείς συμπεριληφθεί, λόγω της επαγγελματικής σας θέσης, αλλά και της σημαντικής εμπειρίας σας πάνω στο θέμα.

Η μελέτη, σύμφωνα με τη τεχνική των Δελφών (Delphi technique), θα πραγματοποιηθεί σε δύο στάδια και η διαδικασία θα έχει ως εξής: **Σε αυτό το πρώτο στάδιο** θα κληθείτε να απαντήσετε σε 9 κύρια ερωτήματα για το υπό μελέτη θέμα. Με βάση τις δικές σας απαντήσεις θα αναπτυχθεί ένα ερωτηματολόγιο με όλα τα ερευνητικά θέματα που θα προκύψουν από τις απαντήσεις όλων των μελών της «επιτροπής εμπειρογνομόνων» με στόχο να χρησιμοποιηθεί στο δεύτερο στάδιο της μελέτης όπου θα κληθείτε εκ νέου να ταξινομήσετε τα ερευνητικά θέματα με σειρά προτεραιότητας, κατά την άποψή σας.

Είναι αυτονόητο ότι η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι προαιρετική, με αυστηρή τήρηση της ανωνυμίας και εμπιστευτικότητας αναφορικά με τα προσωπικά σας δεδομένα αλλά και των απόψεων που θα εκφράσετε, τις οποίες θα αξιοποιήσουμε αποκλειστικά για τους σκοπούς της μελέτης. Ακόμη, σε περίπτωση που θελήσετε σε κάποια φάση να αποσυρθείτε από την έρευνα, είναι αυτονόητο ότι μπορείτε να το κάνετε. Θεωρούμε όμως, ότι η δική σας συμμετοχή και συνεισφορά είναι πολύ σημαντική στην πραγματοποίηση της παρούσας μελέτης, γι' αυτό και ελπίζουμε στη θετική σας ανταπόκριση και στα κριτικά σας σχόλια και παρατηρήσεις.

Ευχαριστούμε προκαταβολικά για το χρόνο που θα αφιερώσετε, που εκτιμούμε ότι δεν θα ξεπερνάει τα 30 λεπτά.

Με εκτίμηση

Επιβλέπων Καθηγητής
Μάμας Θεοδώρου
Αν. ΚαθηγητήςΕρευνητής
Μάριος Γεωργίου

Ερωτηματολόγιο Α κύκλου

Επιτροπή Εμπειρογνομόνων(Experts Panel)

Κατηγοριοποίηση σε 6 Ομάδες:

1. Δημόσιος τομέας
2. Παγκύπριοι Σύνδεσμοι
3. Ιδιωτικές κλινικές
4. Ιδιώτες
5. Ιδιωτικές εταιρίες (δημόσιου δικαίου)
6. Coordinators

Κάθε μέλος της Επιτροπής, ανάλογα σε ποια ομάδα ανήκει, καλείται να απαντήσει σε όλα τα αντίστοιχα βασικά ερωτήματα

Βασικά Ερωτήματα Α Κύκλου

Οι ερωτήσεις που επιλέχθηκαν για το ερωτηματολόγιο του Α κύκλου είναι οι εξής:

1. Τι σημαίνει για σας «Ιατρικός Τουρισμός»; Μπορείτε να το εξηγήσετε σε πέντε γραμμές.
2. Γιατί κατά την γνώμη σας πρέπει η Κύπρος να ενδιαφερθεί για την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού? (έως πέντε γραμμές)
3. Μπορείτε να αναφέρετε ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα τρία σημαντικά πλεονεκτήματα και τα τρία σημαντικά μειονεκτήματα στην ανάπτυξη του «Ιατρικού Τουρισμού» στην Κύπρο;
4. Ποιος κατά τη γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος της κυβέρνησης (ΚΟΤ, Υπ. Υγείας, Υπ. Εμπορίου κτλ.)
5. Ποιος κατά την γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα? (ξενοδόχοι ιατρεία, κλινικές κλπ)
6. Σε ποιες αγορές κατά τη γνώμη σας μπορεί η Κύπρος να απευθυνθεί για την ανάπτυξη του «ιατρικού τουρισμού»;
7. Πόσο σημαντικό είναι κατά την γνώμη σας το θέμα της διαπίστευσης των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων
8. Γιατί κατά την γνώμη σας είναι σημαντικός ο ρόλος των medical coordinators – facilitators στη δημιουργία πακέτων
9. Ποιοι κατά την γνώμη σας πρέπει να είναι οι τρεις άξονες ενός μέσο - μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο? Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Άλλα σχόλια-παρατηρήσεις πάνω στο θέμα, που θεωρείτε σημαντικά να μας αναφέρετε

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΣΤΑΔΙΟ ΠΡΩΤΟ:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Για να εξασφαλισθεί η ανωνυμία το όνομά σας θα κωδικοποιηθεί. Τα στοιχεία επικοινωνίας είναι απαραίτητα μόνο για την αποστολή των ερωτηματολογίων σε εσάς.

Παρακαλώ συμπληρώστε τα παρακάτω:

1. Πόλη στην οποία εργάζεστε:
2. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα
3. Ηλικία σε έτη:
4. Επιλέξτε την ομάδα στην οποία ανήκετε:

Δημόσιος τομέας	☐
Παγκύπριοι Σύνδεσμοι	☐
Ιδιωτικές κλινικές	☐
Ιδιώτες	☐
Ιδιωτικές εταιρίες (συνεργασία με δημόσιο τομέα)	☐
Coordinators	☐

5. Ορίστε το χώρο στον οποίο εργάζεστε:
6. Πόσα χρόνια έχετε εμπειρία στον Ιατρικό Τουρισμό;

Κωδικός _____ αριθμός: (θα συμπληρωθεί από τον ερευνητή)

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ Β ΚΥΚΛΟΥ

Αγαπητέ κ.,

15/9/2011

Σας ευχαριστούμε πολύ για την ανταπόκρισή σας στον πρώτο γύρο ερωτήσεων της έρευνας με θέμα «*Ιατρικός Τουρισμός στην Κύπρο*», που διεξάγεται στα πλαίσια εκπόνησης Διπλωματικής Διατριβής του υπογεγραμμένου ερευνητή/φοιτητή Μάριου Γεωργίου, του Μεταπτυχιακού προγράμματος «*Διοίκηση Μονάδων Υγείας*» του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Σας ενημερώνουμε ότι στον πρώτο γύρο απευθυνθήκαμε σε 23 άτομα (ειδικούς πάνω στο συγκεκριμένο θέμα) σε όλη την Κύπρο και στην πρόσκλησή μας ανταποκρίθηκαν όλοι. Από τα ερωτηματολόγια του πρώτου γύρου προέκυψαν **670** απαντήσεις - διατυπώσεις.

Η ομάδα μας επεξεργάστηκε τις απαντήσεις σας και δημιούργησε το δεύτερο (και τελευταίο) ερωτηματολόγιο που αποτελεί εργαλείο αυτής της έρευνας, η οποία έχει ως σκοπό την εύρεση της μέγιστης δυνατής συναίνεσης ανάμεσα στην ομάδα των ειδικών (expert panel). Οι απαντήσεις σας έχουν ομαδοποιηθεί και περιορισθεί σε ένα μικρότερο αριθμό διατυπώσεων, ώστε να αποφευχθούν οι επαναλήψεις και να μειωθεί ο χρόνος που απαιτείται για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Εσείς θα πρέπει απλά να σημειώσετε σε μια πενταβάθμια (1-5) κλίμακα τύπου Likert το βαθμό συμφωνία σας όπου **1= διαφωνώ απόλυτα, 2= διαφωνώ, 3= ούτε συμφωνώ / ούτε διαφωνώ, 4= συμφωνώ και 5= συμφωνώ απόλυτα.**

Θεωρούμε, ότι η δική σας συμμετοχή και συνεισφορά και σε αυτό το στάδιο είναι πολύ σημαντική στην πραγματοποίηση της παρούσας μελέτης, γι' αυτό και ελπίζουμε στη θετική σας ανταπόκριση.

Ευχαριστούμε προκαταβολικά για το χρόνο που θα αφιερώσετε, που εκτιμούμε ότι δεν θα ξεπερνάει τα 15 λεπτά.

Με εκτίμηση

Επιβλέπων Καθηγητής
Μάμας Θεοδώρου
Αν. Καθηγητής

Ερευνητής
Μάριος Γεωργίου

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Β' ΚΥΚΛΟΥ**Στάδιο δεύτερο: Επίτευξη Συναίνεσης**

Παρακαλούμε να ορίσετε το βαθμό συμφωνίας σας, με τις παρακάτω διατυπώσεις για κάθε βασικό Ερώτημα (1 έως 9), συμπληρώνοντας **μια μόνο επιλογή σε κάθε διατύπωση** από το 1 έως 5, όπου

1= διαφωνώ απόλυτα

2= διαφωνώ

3= ούτε συμφωνώ – ούτε διαφωνώ

4= συμφωνώ

5= συμφωνώ απόλυτα

1. Τι σημαίνει για σας «Ιατρικός Τουρισμός»;

<p>α. Προσέλκυση επισκεπτών σε ένα προορισμό με σκοπό τον συνδυασμό ιατρικών υπηρεσιών και ανάρρωσης/ξεκούρασης/ αναψυχής</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>β. Μια μορφή τουρισμού η οποία «παντρεύει» τη θεραπεία με την αναψυχή.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>γ. Το ταξίδι κάποιου ατόμου εκτός της χώρας διαμονής το μ με στόχο τη βελτίωση της υγείας του. Αποτελεί οικονομική δραστηριότητα και προϋποθέτει τη συνεργασία δύο τομέων, της υγείας και του τουρισμού</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>δ. Η μετάβαση εντός ή και εκτός των συνόρων ανθρώπων με προβλήματα υγείας, προκειμένου να τους παρασχεθεί ιδιωτική ιατρική φροντίδας, όπως για παράδειγμα οι χειρουργικές επεμβάσεις και οι εξειδικευμένες μορφές θεραπείας. Παράλληλα, στα πλαίσια του ιατρικού τουρισμού, οι άνθρωποι, οι οποίοι χρήζουν συνεχούς ιατρικής φροντίδας να ταξιδεύουν σε τουριστικούς προορισμούς που επιθυμούν.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							

ε. Ένας όρος που αρχικά επινοήθηκε από τα ταξιδιωτικά γραφεία και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για να περιγράψει την ταχέως αναπτυσσόμενη πρακτική των ανθρώπων να ταξιδεύουν διεθνώς για να λαμβάνουν ιατρική περίθαλψη

1	2	3	4	5

2. Γιατί κατά τη γνώμη σας πρέπει η Κύπρος να ενδιαφερθεί για την ανάπτυξη του «Ιατρικού Τουρισμού»;

α. Για οικονομικούς λόγους (αύξηση εισοδήματος νοσηλευτηρίων, ιατρών και παραϊατρικού προσωπικού, αύξηση εισοδήματος τουριστικών καταλυμάτων κ.λ.π)

1	2	3	4	5

β. Για την καλύτερη αξιοποίηση των υφιστάμενων υποδομών υγείας, τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και στην αύξηση των εσόδων του κράτους

1	2	3	4	5

γ. Για τον λόγο ότι κανένας ταξιδιώτης υγείας δεν ταξιδεύει μόνος και συνήθως η παραμονή του διαρκεί περισσότερο από έναν απλό τουρίστα. Επίσης λόγω της νέας οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διασυνοριακή περίθαλψη

1	2	3	4	5

δ. Γιατί διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα στον ιατρικό τομέα για συγκεκριμένες θεραπείες και διαγνωστικές εξετάσεις, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για προσέλκυση ξένων αλλά και ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας ζωής για τους ντόπιους.

1	2	3	4	5

3. Μπορείτε να αναφέρετε ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα τρία σημαντικά πλεονεκτήματα και τα τρία σημαντικά μειονεκτήματα στην ανάπτυξη του «Ιατρικού Τουρισμού» στην Κύπρο;

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

α. Ευρεία χρήση της αγγλικής γλώσσας	1	2	3	4	5
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
β. Η γεωγραφική της θέση και οι κλιματολογικές συνθήκες	1	2	3	4	5
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
γ. Το χαμηλό κόστος θεραπειών	1	2	3	4	5
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
δ. Η απουσία λιστών αναμονής (στον ιδιωτικό τομέα)	1	2	3	4	5
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
ε. Η υψηλή κατάρτιση και εμπειρία του ιατρικού, νοσηλευτικού και παραϊατρικού προσωπικού	1	2	3	4	5
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

α. Απουσία οργανωμένου δημόσιου συστήματος υγείας	1	2	3	4	5
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
β. Απουσία διαπιστευμένων ιατρικών κέντρων	1	2	3	4	5
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
γ. Απουσία στρατηγικού σχεδίου και επαρκούς συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών	1	2	3	4	5
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
δ. Δεν έχει εκτιμηθεί πλήρως η σημασία και οι προοπτικές του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο ούτε από το δημόσιο αλλά ούτε και από τον ιδιωτικό τομέα	1	2	3	4	5
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

4. Ποιος κατά τη γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος της κυβέρνησης (ΚΟΤ, Υπ. Υγείας, Υπ. Εμπορίου κτλ.)

<p>α. Παροχή κινητήρων σε ενδιαφερόμενους επιστήμονες και επιχειρηματίες.</p>	<p>1 2 3 4 5</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 20%; height: 20px;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> </table>					
<p>β. Επίσπευση διαδικασιών για έγκριση αδειών και ελαστικότητα σε θέματα πολεοδομικών αδειών.</p>	<p>1 2 3 4 5</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 20%; height: 20px;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> </table>					
<p>γ. Προβολή και διαφήμιση της Κύπρου ως ένας ιατρικός προορισμός με σοβαρές υποδομές.</p>	<p>1 2 3 4 5</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 20%; height: 20px;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> </table>					
<p>δ. Διασφάλιση της ποιότητας των παρεχομένων ιατρικών υπηρεσιών.</p>	<p>1 2 3 4 5</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 20%; height: 20px;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> </table>					
<p>ε. Συντονισμός και αξιοποίηση όλων των εμπλεκόμενων φορέων στα πλαίσια μιας κοινής στρατηγικής.</p>	<p>1 2 3 4 5</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 20%; height: 20px;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> </table>					

5. Ποιος κατά την γνώμη σας πρέπει να είναι ο ρόλος του ιδιωτικού τομέα

<p>α. Επαφές και συμφωνίες με οργανισμούς του εξωτερικού για προσέλκυση ταξιδιωτών υγείας.</p>	<p>1 2 3 4 5</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 20%; height: 20px;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> </table>					
<p>β. Αύξηση των επενδύσεων στον τομέα του ιατρικού τουρισμού και την προβολή της Κύπρου ως ιατρικού προορισμού.</p>	<p>1 2 3 4 5</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td style="width: 20%; height: 20px;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> </table>					

γ. Βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και αναβάθμιση των υποδομών.

1	2	3	4	5

δ. Δημιουργία του τελικού προϊόντος υπό μορφή ελκυστικού πακέτου σε προσιτές τιμές με τη συνεργασία όλων των φορέων (medical coordinators, αεροδρόμια, ξενοδοχεία, κλινικές, συνοδοί κτλ) προβάλλοντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του νησιού στο συγκεκριμένο τομέα.

1	2	3	4	5

6. Σε ποιες αγορές κατά τη γνώμη σας μπορεί η Κύπρος να απευθυνθεί για την ανάπτυξη του «ιατρικού τουρισμού»;

α. Μεγάλες και ανεπτυγμένες Ευρωπαϊκές χώρες, στις οποίες υπάρχουν μεγάλες λίστες αναμονής, οι τιμές είναι πιο ψηλές, υπάρχουν απευθείας πτήσεις και η Κύπρος αποτελεί γνωστό προορισμό για τους κατοίκους αυτών των χωρών.

1	2	3	4	5

β. Αραβικές χώρες καθώς η Κύπρος αποτελεί γνωστό προορισμό για τους κατοίκους αυτών των χωρών, η ποιότητα των υπηρεσιών σε αυτές δεν είναι υψηλή και οι αποστάσεις είναι κοντινές.

1	2	3	4	5

γ. Αναλόγως της θεραπείας και της κατάστασης της χώρας (ασφαλιστικές εταιρείες, σύστημα υγείας, κλπ) π.χ. Ιταλία για τεχνητές γονιμοποιήσεις, Αγγλία για οδοντιατρική.

1	2	3	4	5

7. Πόσο σημαντικό είναι κατά την γνώμη σας το θέμα της διαπίστευσης των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων

<p>α. Θα συμβάλει ουσιαστικά στην παροχή και διατήρηση ποιοτικών υπηρεσιών υγείας.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>β. Θα αποτελέσει πόλο έλξης τόσο για τις ασφαλιστικές εταιρείες όσο και για άλλα οργανωμένα σύνολα και μεμονωμένους ταξιδιώτες υγείας, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη τους.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>γ. Η διασφάλιση της ποιότητας μέσα από την διαπίστευσή είναι ένα στοιχείο για να προβληθεί η Κύπρος ως ασφαλής προορισμός τουρισμού υγείας.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>δ. Η διαπίστευση θα ενθαρρύνει τα διάφορα ασφαλιστικά ταμεία και τις ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες να συνάψουν συμφωνίες με τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							

8. Γιατί κατά την γνώμη σας είναι σημαντικός ο ρόλος των medical coordinators – facilitators στη δημιουργία πακέτων

<p>α. Διευκολύνουν τον ασθενή να οργανώσει το ταξίδι του</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>β. Παρέχουν μια αίσθηση ασφάλειας στον ασθενή</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </tbody> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							

<p>γ. Προβάλλουν πολύ στοχευμένα συγκεκριμένες υπηρεσίες και αναλαμβάνουν ένα ταξίδι υγείας από την αρχή μέχρι το τέλος δίδοντας την ευχέρεια στον ασθενή να αφοσιωθεί στην θεραπεία, την ανάρρωση του ή την χαλάρωση</p>	<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>δ. Προώθηση επισκεπτών από το εξωτερικό στην Κύπρο</p>	<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							

9. Ποιοι κατά την γνώμη σας πρέπει να είναι οι τρεις άξονες ενός μέσο – μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης του ιατρικού τουρισμού στην Κύπρο.

<p>α. Προβολή και δημοσιότητα.</p>	<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>β. Ποιότητα, στοχευμένη προώθηση και συνεχής αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα της υγείας αλλά και στο τουριστικό τομέα.</p>	<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>γ. Συνεργασία Ιδιωτικού και Δημόσιου τομέα.</p>	<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>δ. Διαπίστευση νοσηλευτηρίων.</p>	<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							
<p>ε. Φιλοξενία ξένων γιατρών στην Κύπρο και συνεργασία με Κύπριους γιατρούς.</p>	<table border="1"> <tr> <td style="text-align: center;">1</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">3</td> <td style="text-align: center;">4</td> <td style="text-align: center;">5</td> </tr> <tr> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	1	2	3	4	5	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
1	2	3	4	5							
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>							